

ROZDZIAŁ IV

PAŃSTWO, GOSPODARKA

Bloki zajęć dwugodzinne

Spis treści

Lekcja 31 i 32. Rola i funkcje państwa w gospodarce. Blok dwugodzinny.....	2
Lekcja 33 i 34. Budżet państwa. Deficyt budżetowy i dług publiczny. Blok dwugodzinny.	18
Lekcja 35 i 36. Narzędzia polityki pieniężnej. Rodzaje inflacji. Kurs walutowy. Blok dwugodzinny.....	32
Lekcja 37 i 38. Mierniki wzrostu gospodarczego. Cykl koniunkturalny. Centra finansowe i gospodarcze na świecie. Blok dwugodzinny.....	49
Lekcja 39 i 40. Globalizacja. Zmiany w gospodarce polski i świata. Blok dwugodzinny.....	70

Uwaga!

W ramach modułu „Państwo, gospodarka” opracowane kejsy do gry Wirtualny Doradca zostały podzielone na część podstawową oraz rozszerzoną. Nauczyciel może wykorzystać kejsy rozszerzone podczas lekcji praktycznej (lekcja z wykorzystaniem gry WD) w momencie, gdy uzna to za słuszne (np. gdy uczniowie/uczennice uporają się z zaplanowanym materiałem szybciej, aniżeli zostało to przewidziane).

Lekcja 31 i 32. Rola i funkcje państwa w gospodarce. Blok dwugodzinny.

SCENARIUSZ LEKCJI 31 i 32

	Opis
TEMAT LEKCJI	ROLA I FUNKCJE PAŃSTWA W GOSPODARCE.
CZAS REALIZACJI:	Dwie godziny lekcyjne - 90 minut
METODY PRACY	pogadanka, dyskusja, elementy wykładu, prezentacja. Gra symulacyjna Wirtualny Doradca
FORMY PRACY	Praca indywidualna Praca w grupie
ŚRODKI DYDAKTYCZNE:	Karty dydaktyczne, tablica, plansza, pisaki. Pracownia komputerowa z dostępem do Internetu , instrukcja do gry Wirtualny Doradca.
CEL OGÓLNY:	Celem ogólnym jest zapoznanie uczniów/uczennic z rolą i funkcją państwa w gospodarce, określenie narzędzi oddziaływania na gospodarkę, wskazanie cech interwencjonizmu państwowego oraz jego słabości a następnie zastosowanie tej wiedzy w praktyce..
CELE SZCZEGÓŁOWE	Po zajęciach uczeń/uczennica powinien/powinna: <ul style="list-style-type: none"> • umieć wyjaśnić pojęcia: państwa, funkcji państwa : alokacyjnej, redystrybucyjnej, stabilizacyjnej • podać przykłady ekonomicznej funkcji państwa, • wyjaśnić pojęcia prywatyzacji, nacjonalizacji, • wymienić narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę (polityki fiskalnej i monetarnej), • umieć rozróżnić świadczenia pieniężne niepieniężne jako formy pomocy ze strony państwa
OCENIE PODLEGAĆ BĘDĄ:	<ul style="list-style-type: none"> • poprawność wykonania zadania (punkty w grze) • aktywność pracy w grupie • poprawność wykonywania poleceń • zaangażowanie uczniów/uczennic podczas lekcji • sposób przedstawiania argumentowania stanowiska podczas lekcji

PLAN LEKCJI

ETAPY	PROCEDURA	UWAGI METODYCZNE	INNE UWAGI
I	<p>1. Nauczyciel/nauczycielka stawia pytanie uczniom/uczennicom: co to jest państwo? Nauczyciel/nauczycielka wyjaśnia uczniom/uczennicom że pojęcie państwa nie zawsze jest używane w sposób jednoznaczny. Często stosuje się różne definicje tego pojęcia. Nauczyciel/nauczycielka wyświetla na ekranie 4 definicje, z których 3 są prawidłowe a 1 fałszywa (Załącznik 1). Uczniowie/uczennice mają za zadanie wybrać właściwą(e) odpowiedź(i). Wskazują na wyświetlonym ekranie które są poprawne. Nauczyciel/nauczycielka komentuje ich wskazania. Uczniowie/uczennice zapisują definicję państwa w zeszytach.</p>	Wyświetlenie na ekranie kilku definicji. Pogadanka	Załącznik 1 Definicje
	<p>2. Nauczyciel/nauczycielka zadaje pytania uczniom/uczennicom, zachęcając ich do wyrażania własnych opinii, poglądów. Na czym polega rola państwa w gospodarce? Jakich dóbr i usług dostarcza państwo? Nauczyciel/nauczycielka dzieli klasę na zespoły 4 osobowe, rozdając każdemu zespołowi kartkę z ww. pytaniem (Załącznik 2). Uczniowie/uczennice pracują 6 minut. Nauczyciel/nauczycielka obserwuje pracę uczniów/uczennic i ich zaangażowanie. W trakcie może udzielać wskazówek typu: kto buduje i utrzymuje szkoły? Czy idąc do lekarza pierwszego kontaktu zawsze płacimy za usługę? Kto opłaca oświetlenie ulic? Uczniowie/uczennice zapisują na kartkach przykłady roli państwa w gospodarce. Jedna osoba z każdego zespołu odczytuje napisane odpowiedzi. Nauczyciel/nauczycielka w tym czasie udziela komentarza- czy są poprawne. Jakie odpowiedzi należy przyjąć za poprawne?:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa i utrzymanie w dobrym stanie dróg i autostrad, oświetlenie ulic , • dostarczanie podstawowych usług takich jak edukacja i ochrona zdrowia, bezpieczeństwo (policja, wojsko), wymiar sprawiedliwości (sądy), • zabezpieczenie socjalne (wypłata rent, emerytur, zasiłków społecznych), • regulacje działalności gospodarczej- ustawy i rozporządzenia, przepisy prawa. • tworzenie przepisów chroniących prawa jednostki np. Konstytucja RP. 	Pogadanka, praca w zespołach, karta dydaktyczna	Załącznik 2 Karta dydaktyczna - przykłady roli państwa w gospodarce
	<p>3. Po tych odpowiedziach nauczyciel/nauczycielka podsumowuje, iż państwo dostarcza dóbr i usług publicznych, których rynek nie jest w stanie dostarczyć w odpowiedniej ilości.</p>		

	<p>4. Pierwszym zleceniem w grze Wirtualny Doradca, którym powinny zająć się zespoły jest: Kejs 1 - Rola Państwa – analiza książki" (Załącznik 3). Dzięki tym ćwiczeniom, uczniowie/uczennice, mogą w sposób praktyczny sprawdzić nabytą podczas lekcji wiedzę teoretyczną dotyczącą m.in. ekonomicznej funkcji państwa, aspektów roli państwa w gospodarce.</p> <p>5. Po rozwiązaniu pierwszego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Praca z kejsami, pogadanka	<p>Załącznik 3 Kejs 1 - Rola Państwa – analiza książki.</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Rola Państwa – analiza książki)</p>
	<p>6. Nauczyciel/nauczycielka wyjaśnia ekonomiczne funkcje państwa w formie wykładu, uwzględniając przykłady uczniów wypisane na kartkach. Uczniowie/uczennice zapisują w zeszytach główne definicje: Ekonomiczna funkcja państwa dzieli się na 3 rodzaje: alokacyjna, redystrybucyjna i stabilizacyjna (Załącznik 4).</p>	Elementy wykładu	<p>Załącznik 4 Ekonomiczna funkcja państwa</p>
	<p>7. Państwo stosuje różne narzędzia oddziaływania na gospodarkę, by realizować cele ekonomiczne. Nauczyciel/nauczycielka pyta uczniów/uczennice, czy potrafią wymienić takie narzędzia? W tym celu rozdaje zespołom 4 osobowym, tabelę z wymienionymi narzędziami –instrumentami a uczniowie/uczennice dopasowują je do wskazanych funkcji państwa w gospodarce (Załącznik 5). Nauczyciel/nauczycielka obserwuje pracę uczniów/uczennic.</p>	Praca w zespole karta dydaktyczna	<p>Załącznik 5 Karta dydaktyczna - narzędzia oddziaływania na gospodarkę</p>
	<p>8. Następnie, uczniowie/uczennice rozwiązują zlecenie Kejs 2 - Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna (Załącznik 6). Zlecenie to zawiera pytania związane z głównymi rodzajami polityki makroekonomicznej.</p> <p>9. Po rozwiązaniu kolejnego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Praca z kejsami, pogadanka	<p>Załącznik 6 Kejs 2 - Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna)</p>
Rozszerzenie			
	<p>10. Nauczyciel/nauczycielka prosi o wybranie kolejnego zlecenia Kejs 3 - Rola Państwa – egzamin państwowy (Załącznik 7). Zlecenie to jest podsumowaniem całości zagadnień zrealizowanych na lekcji teoretycznej dotyczące roli państwa.</p> <p>11. Po rozwiązaniu ostatniego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Praca z kejsami, pogadanka	<p>Załącznik 7 Kejs 3 - Rola Państwa – egzamin państwowy</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Rola Państwa – egzamin)</p>

			państwowy)
II	<p>1. Nauczyciel/nauczycielka dokonuje podsumowania zajęć w formie mini wykładu. Np. Na dzisiejszej lekcji poznaliście co to jest państwo i dlaczego rola państwa we współczesnej gospodarce jest znacząca. Wymienialiście różne przykłady dóbr i usług publicznych, które dostarcza państwo. Poznaliście także funkcje ekonomiczne państwa oraz narzędzia i instrumenty oddziaływania państwa na gospodarkę. Proszę was być teraz stosownie do moich przykładów wskazali jaka jest to funkcja państwa: alokacyjna, redystrybucyjna czy stabilizacyjna:</p> <p>A. Wspieranie postępu technicznego - uczniowie/uczennice odpowiadają Stabilizacyjna</p> <p>B. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości – uczniowie/uczennice odpowiadają Alokacyjna</p> <p>C. Zapobieganie dużym wahanom inflacji i bezrobocia – uczniowie/uczennice odpowiadają Stabilizacyjna</p> <p>D. System podatków w danym kraju – uczniowie/uczennice odpowiadają Redystrybucyjna</p> <p>2. Nauczyciel/nauczycielka podsumowuje wyniki osiągnięte przez poszczególne zespoły w grze Wirtualny Doradca</p> <p>3. Nauczyciel/nauczycielka zadaje pracę domową: Proszę wyszukać w Internecie dane dotyczące prywatyzacji (tj. liczby podmiotów sprywatyzowanych w latach 1990-obecnie) oraz programów rządowych wspierających przedsiębiorczość w Polsce.</p>	Pogadanka	-

Wykaz załączników

Załącznik 1 - Definicje

Załącznik 2 - Karta dydaktyczna - przykłady roli państwa w gospodarce

Załącznik 3 - Kejs 1 Rola Państwa – analiza książki.

Załącznik 4 - Ekonomiczna funkcja państwa

Załącznik 5 - Karta dydaktyczna - narzędzia oddziaływania na gospodarkę

Załącznik 6 - Kejs 2 Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna.

Załącznik 7 - Kejs 3 Rola Państwa – egzamin państwowy.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1 Definicja

Co to jest państwo?

- **Materiał do wyświetlenia**

Która definicja/które definicje jest/są poprawne?

Pojęcie państwa nie zawsze jest używane w sposób jednoznaczny. Często stosuje się następujące definicje tego pojęcia:

Definicja 1. Państwo = rząd

Definicja 2. Państwo to złożona, zróżnicowana i wieloszczeblowa struktura administracyjną społeczeństwa zamieszkującego określone terytorium, dysponująca władzą ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Definicja 3. Państwo to centralne oraz lokalne instytucje i urzędy publiczne, których działalność związana jest z funkcjonowaniem danego systemu społeczno-gospodarczego.

Definicja 4. Państwo to centralna instytucja publiczna.

-
- **Odpowiedź**

Poprawne definicje to [1.2.3.](#)

Załącznik 2. Karta dydaktyczna - przykłady roli państwa w gospodarce

Pytanie: Na czym polega rola państwa? Jakich dóbr i usług dostarcza państwo?

Odpowiedź:

Rola państwa w gospodarkach świata jest bardzo istotna. Istnieje wiele poglądów na temat ile powinno być państwa w gospodarce. Od państwa, społeczeństwo oczekuje dostarczania dóbr i usług publicznych, których rynek nie jest w stanie dostarczyć w odpowiedniej ilości: budowy i utrzymania w dobrym stanie dróg i autostrad, oświetlenia ulic, dostarczania podstawowych usług takich jak edukacja i ochrona zdrowia, bezpieczeństwo (policja, wojsko), wymiar sprawiedliwości (sądy), zabezpieczenia socjalnego (wyplata rent, emerytur, zasiłków społecznych), regulacji działalności gospodarczej oraz tworzenia przepisów chroniących prawa jednostki.

Załącznik 3. Kejs 1 - Rola Państwa – analiza książki.

Rola Państwa – analiza książki

Do Twojej firmy została przesłana książka dotycząca ogólnie rzecz ujmując Państwa. Wydawnictwo, które przesłało Ci tę książkę prosi o analizę i wskazanie błędów.

1. Firma wydawnicza, który przesłała Ci książkę w celu poprawienia błędów jeszcze 2 lata temu była państwowa. Dzisiaj jest to firma, której właścicielami są Pani Katarzyna Kurczewska oraz Pan Adam Giewroń. Jaki proces przeszła firma (w odpowiedzi należy wpisać proces ...np. proces symulacji):

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Proces prywatyzacji](#)

Podpowiedź 1. [Proces ten ma przeciwstawne znaczenie do nacjonalizacji.](#)

2. W załączniku znajdują się atrybuty Państwa, które zostały przedstawione w książce. Wskaż, który z atrybutów nie pasuje do pozostałych, który z wskazanych atrybutów nie jest konieczny. Podaj numer atrybutu.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [3](#)

Załącznik do pytania

Materiał z książki

Atrybuty Państwa

W Międzypaństwowej Konwencji o Prawach i Obowiązках Państw z 26 grudnia 1933 roku państwo, jako podmiot prawa międzynarodowego powinno posiadać następujące atrybuty:

1. Ludność;
2. Określone terytorium;
3. Przemysł
4. Rząd;
5. Zdolność do utrzymywania stosunków z innymi państwami.

3. Czytając jeden z rozdziałów książki napotykasz stwierdzenie, że Państwo ma za zadanie przeciwdziałać nieuczciwej konkurencji. Czy to prawda?

- [Tak](#)
- Nie
- Ani tak ani nie

4. Przechodzisz do dalszej części książki, w której zauważasz niedokończone zdanie, które należy uzupełnić. Do ekonomicznych funkcji państwa zaliczane są ...

- [Funkcja alokacyjna, stabilizacyjna, redystrybucyjna.](#)
- Funkcja lokacyjna, stabilizacyjna, redystrybucyjna,
- Funkcja alokacyjna, stabilizacyjna, dystrybucyjna

5. W książce jest pewien fragment, do którego wydaje Ci się, trzeba dodać przypis. Otwórz załącznik i wskaż jaką funkcję ekonomiczną wypełniło Państwo prywatyzując GPW. Ta informacja znajdzie się w przypisie.

- Funkcję redystrybucyjną,
- [Funkcję alokacyjną.](#)
- Funkcję stabilizacyjną

Załącznik do pytania:

Fragment książki

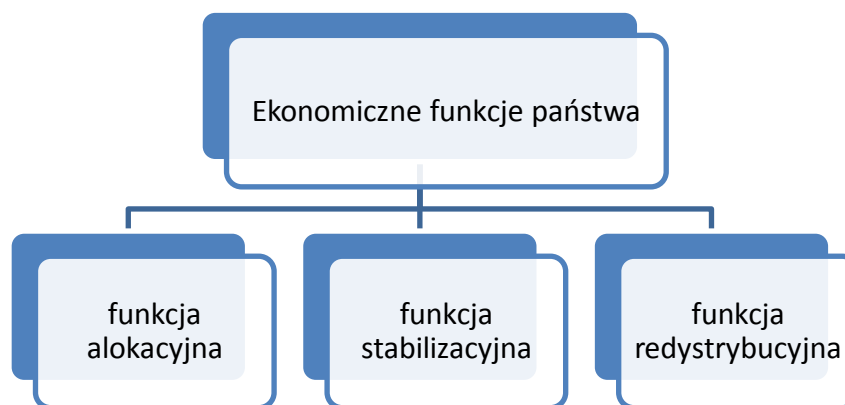
Prywatyzacja Giełdy Papierów Wartościowych GPW

Przełomowy moment w historii polskiej gospodarki - pierwsze notowanie GPW na parkiecie w Warszawie. Zapisy na akcje warszawskiej giełdy trwały przez dwa tygodnie. Skarb państwa planował sprzedanie ok. 64 proc. akcji GPW, a jednocześnie zachowanie kontroli strategicznej w spółce.

6. Czytając dalej zauważasz, że autor książki wymienia dwa główne rodzaje polityki makroekonomicznej Państwa. Wskazuje, że jeden to polityka fiskalna, a drugi ... no właśnie, ktoś zalał herbatą i nie widać. Wskaż jaki się nazywa ta druga polityka państwa.
  - Polityka kredytowa,
  - Polityka socjalna,
  - [Polityka monetarna.](#)
7. Po przeczytaniu ostatniego fragmentu, wydaje Ci się, że można wskazać w książce również inną alternatywną nazwę dla polityki fiskalnej. Polityka fiskalna to inaczej polityka...
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Budżetowa](#)
8. Podobnie wskaż alternatywę dla polityki monetarnej. Polityka monetarna to inaczej polityka...
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Pieniężna](#)
9. W książce znajduje się informacja, że Państwo przeznaczają coraz więcej środków finansowych na badania i rozwój nowoczesnych technologii. Jaka funkcję wypełnia w ten sposób Państwo?
  - Funkcję redystrybucyjną,
  - [Funkcję stabilizacyjną.](#)
  - Funkcję alokacyjną,
10. Czytanie książki prawie zakończone. Dochodzisz jednak do momentu dotyczącego świadczeń pieniężnych i niepieniężnych Państwa. Autor książki wskazuje, że emerytury zaliczane są do świadczeń finansowanych w całości przez Państwo. Czy to jest prawdziwe stwierdzenie?
  - Tak,
  - [Nie.](#)

Załącznik 4. Ekonomiczna funkcja państwa

Materiały dla uczniów/uczennic

Funkcja alokacyjna obejmuje działania państwa, których celem jest stworzenie przesłanek i warunków rozwoju gospodarczego poprzez: ¹

- rozbudowę infrastruktury ekonomicznej i społecznej,
- politykę strukturalną,
- politykę prewencyjną w zakresie ochrony środowiska.

Najważniejsze zadania państwa:

1. **wspieranie konkurencji** poprzez działania zbliżające rzeczywiste warunki w jakich funkcjonują podmioty gospodarcze do warunków zbliżonych do konkurencji doskonałej. W dużej mierze chodzi o zwalczanie struktur monopolowych w gospodarce, zmniejszanie lub eliminowanie barier wejścia na rynek. Działania tego typu często prowadzą do lepszej alokacji zasobów czynników produkcji (praca, kapitał, ziemia) i maksymalizacji dobrobytu społecznego, gdyż usprawniają rachunek ekonomiczny.
2. **rozszerzanie prywatnej przedsiębiorczości.** Przykłady wielu państw w których własność prywatna jest znacząca dają przykłady lepszego wykorzystania zasobów będących w ich dyspozycji niż w sektorze publicznym. Przedsiębiorcy prywatni bardziej skrupulatnie liczą każdy „grosz” dla osiągnięcia wysokich korzyści finansowych. Istotnym zadaniem państwa jest wprowadzenie rozwiązań instytucjonalno -prawnych sprzyjających przedsiębiorczości (rozumianej jako tworzenie nowych firm) wymianie praw własności, która stwarza szansę na to by zasoby gospodarcze trafiły do ludzi, którzy potrafią je najlepiej wykorzystać.

Państwo wypełniając funkcję alokacyjną, podejmuje się rozwiązań w zakresie przekształceń własnościowych (zmian praw własności), które dzielą się na:

- **prywatyzację - przekształcenie własności państwowej na prywatną**
- **nacjonalizację – czyli przekształcenie prywatnej własności na państwową**

Do istotnych zadań państwa należy więc określenie niezbędnego zakresu własności publicznej a w ramach tej formy własności odpowiednie rozwiązania, które pozwolą na alokację zasobów między instytucje, różne społeczności.

Funkcja stabilizacyjna państwa polega na podejmowaniu przez państwo działań stabilizujących gospodarkę przez realizację takich celów jak:²

- ✓ osiągnięcie i utrzymanie wysokiego wzrostu gospodarczego,

¹ R. Milewski (red): Podstawy ekonomii..., op.cit. s. 389

² R. Milewski: Podstawy..., op.cit. s. 393

- ✓ wyeliminowanie lub ograniczenie tempa zmian inflacji i bezrobocia,
- ✓ zmniejszeniu amplitudy wahań koniunkturalnych,
- ✓ oraz najlepsze wykorzystanie rzeczowych czynników produkcji.

Są to najważniejsze makroekonomiczne cele państwa. Wyróżnia się zwykle dwa zasadnicze rodzaje polityki makroekonomicznej: politykę pieniężną i budżetową.

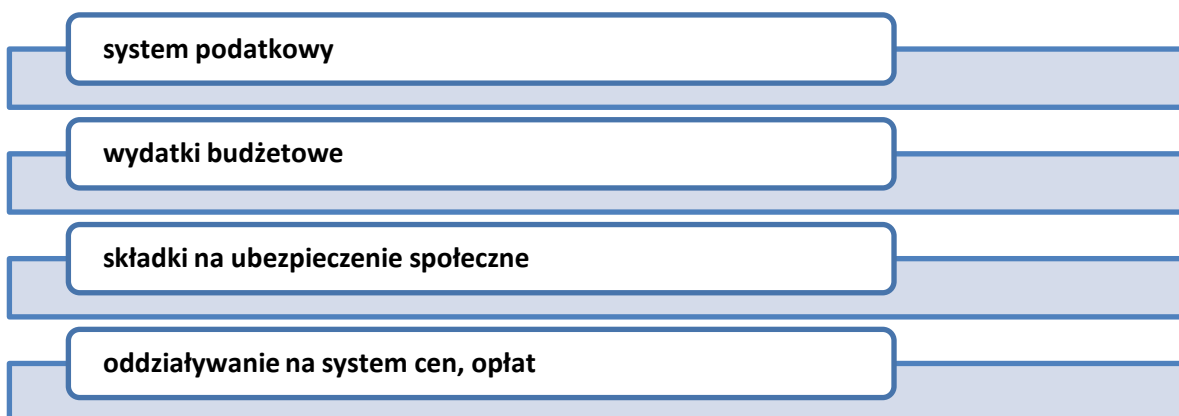
Polityka fiskalna	Polityka monetarna
<ul style="list-style-type: none"> • nazywana również polityką budżetową, jest to kształtowanie dochodów (głównie podatków) i wydatków budżetowych państwa • za politykę fiskalaną w Polsce odpowiada rząd, • podatki (bezpośrednie, pośrednie) wpływają na obniżenie dochodów ludności a tym samym wielkość konsumpcji i oszczędności w gospodarce. Na sektor przedsiębiorstw wpływ widoczny jest poprzez wielkość inwestycji, produkcję i zatrudnienia. • Wydatki państwa (struktura) z kolei wpływają na wielkość konsumpcji zbiorowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywana również pieniężną to decyzje banku centralnego w zakresie zapewnienia stabilności cen (kształtowania stopy inflacji) w gospodarce. • w polskim systemie za prowadzenie polityki pieniężnej odpowiada Rada Polityki Pieniężnej – RPP- organ NBP, • zmiany podaży pieniądza wpływają na wysokość stóp procentowych od których z kolei zależy skala inwestycji, budownictwa mieszkaniowego, eksportu i importu.

Inne działania państwa funkcji stabilizacyjnej, które mają wpływać na poziom zatrudnienia, wydajność pracy, inwestycje, od których w dużym stopniu zależy potencjalne tempo wzrostu gospodarczego, to:

- promocja postępu technicznego (zwiększanie nakładów na badania i rozwój)
- stabilizowanie rynku pieniężnego
- tworzenie bodźców do oszczędzania
- oddziaływanie na kwalifikacje pracowników (wydatki na doksztalcanie zawodowe)

Funkcja redystrybucyjna państwa³ polega przede wszystkim na działaniach zmierzających do zmniejszenia nierówności wynikających z działania czynników rynkowych w zakresie majątkowym i dochodowym. Instrumenty realizacji tej funkcji to:

Schemat 1. Instrumenty realizacji funkcji redystrybucyjnej państwa.

³ R. Milewski: Podstawy..., op.cit. s. 394

Załącznik 5 Karta dydaktyczna - narzędzia oddziaływania na gospodarkę

Treść ćwiczenia

- Kart dla ucznia/uczennicy

Dopasuj do poszczególnych funkcji państwa odpowiednie narzędzia, instrumenty:

Funkcja alokacyjna	
Funkcja stabilizacyjna	
Funkcja redystrybucyjna	

1. System podatkowy,
2. Wydatki na budowę dróg
3. Wysokość podatku akcyzowego
4. Ustawa określająca ilościowe normy zanieczyszczenia środowiska.
5. Ustawy zakazujące praktyki zmów cenowych między przedsiębiorcami.
6. Opłata targowa
7. Podatek od środków transportu
8. Ustawy dotyczące aktywizacji bezrobotnych
9. Ulgi i zwolnienia podatkowe w dobie kryzysu gospodarczego
10. Specjalne ułatwienie wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach.
11. Ułatwienia w zakresie rejestracji podmiotów gospodarczych
12. Zmniejszenie biurokracji w celu wspierania rozwoju przedsiębiorczości
13. Wzrost wydatków na badania naukowe
14. Regulacja ceny minimalnej skupu zbóż.

-
- Karta z rozwiązaniem dla nauczyciela/nauczycielki

Dopasuj do poszczególnych funkcji państwa odpowiednie narzędzia, instrumenty

Funkcja alokacyjna	<u>4, 5, 11, 12</u>
Funkcja stabilizacyjna	<u>8, 9, 10, 13</u>
Funkcja redystrybucyjna	<u>1, 2, 3, 6, 7, 14</u>

1. System podatkowy,
2. Wydatki na budowę dróg
3. Wysokość podatku akcyzowego
4. Ustawa określająca ilościowe normy zanieczyszczenia środowiska.
5. Ustawy zakazujące praktyki zmów cenowych między przedsiębiorcami.
6. Opłata targowa
7. Podatek od środków transportu
8. Ustawy dotyczące aktywizacji bezrobotnych
9. Ulgi i zwolnienia podatkowe w dobie kryzysu gospodarczego
10. Specjalne ułatwienie wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach.
11. Ułatwienia w zakresie rejestracji podmiotów gospodarczych
12. Zmniejszenie biurokracji w celu wspierania rozwoju przedsiębiorczości
13. Wzrost wydatków na badania naukowe
14. Regulacja ceny minimalnej skupu zbóż.

Załącznik 6. Kejs 2 Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna.

Rola Państwa – rozmowa kwalifikacyjna

Do Twojego biura zgłosiła się firma, która chce abyś przeprowadził ostatni etap rekrutacji na nowe stanowisko pracy. Wie, że Twoje przedsiębiorstwo świadczy szeroki zakres usług dlatego też zleca Ci to zadanie.

1. **Pierwsza na rozmowie pojawia się Pani Kasia. Tak więc Pani Kasiu, mówisz do niej, jakie zna Pani aspekty roli Państwa? Pani Kasia odpowiada, że zna aspekt realny. Czy odpowiedź Pani Kasi jest prawdziwa?**
  - Tak,
  - Nie,
  - [Nie do końca jest to prawidłowa odpowiedź](#)
2. **Pani Kasia częściowo знаła odpowiedź na Twoje pytanie. Wskaż jej na przyszłość, jakie znamy aspekty roli Państwa.**
  - [Aspekt realny i regulacyjny.](#)
  - Aspekt realny i fiskalny,
  - Aspekt realny i monetarny,
3. **Zapytałeś tak więc: Pani Kasiu na czym polega aspekt regulacyjny roli Państwa? Pani Kasia poprosiła Cię o kartkę, na której wypisała krótką definicję. Odpowiedź znajduje się w załączniku. Czy prawdziwe jest to co napisała Pani Kasia?**
  - [Tak,](#)
  - Nie
  - Nie wiem

Załącznik do pytania:

Odpowiedź Pani Kasi

Aspekt regulacyjny ekonomicznej roli państwa to wpływ państwa na działalność innych podmiotów gospodarczych, poprzez ustanawianie określonych instytucji, norm prawnych, reguł działalności gospodarczej.

4. **Poprosiłeś, aby Pani Kasia wypisała instrumenty polityki redystrybucyjnej Państwa. W załączniku znajduje się wypunktowana lista, którą przekazała Ci Pani Kasia. O czym zapomniała Pani Kasia wypisując listę.**

- [Systemie podatkowym,](#)
- Systemie budżetowym,
- Systemie płac,
- Systemie cen,

Załącznik do pytania:

Odpowiedź Pani Kasi

1. Wydatki budżetowe,
2. Składki na ubezpieczenie społeczne,
3. Oddziaływanie na system cen, opłat

5. **Poprosiłeś, aby Pani Kasia odpowiedziała na pytanie: kto w Polsce odpowiada za politykę fiskalną? Niestety to pytanie było zbyt trudne dla Pani Kasi, musisz więc wskazać jej poprawną odpowiedź. Nazwę wpisz poniżej.**

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Rząd](#)

Podpowiedź 1. [Za politykę fiskalną w Polsce odpowiada to słowo to inaczej szereg](#)

6. Następnie na rozmowę wchodzi Piotr. Pytanie do Pana Piotra to: Kiedy mamy do czynienia z wysokim udziałem wydatków socjalnych w wydatkach państwa? Po dłuższym namyśle Pan Piotr już na samym początku kapituluje, twierdząc, że tym razem nie zna odpowiedzi na pytanie. Musisz wskazać mu prawidłową odpowiedź. Udział ten wynosi powyżej ...%. (Wpisz liczbę np. 10).

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [30](#)

Podpowiedź 1. **Wysoki udział wydatków socjalnych w wydatkach państwa notuje się, gdy stosunek jest większy niż 3...%**

7. Pan Piotr otrzymuje kolejne pytanie od Ciebie. Proszę napisać co to jest liberalizacja cen. Pan Piotr po krótkim namyśle oddaje Ci swoją notatkę. Notatka znajduje się w załączniku. Czy odpowiedział dobrze?

- Tak,
- [Nie](#).

Załącznik do pytania:

Odpowiedź Pana Piotra

Liberalizacja cen, polega na kształtowaniu cen przez państwo a nie przez rynek.

8. Gdzie znajduje się błąd w definicji Pana Piotra?

- [Zamienione wyrazy \(kształtowanie cen przez państwo a nie przez rynek \) powinno być odwrotnie.](#)
- Zbyt krótka definicja, niezrozumiała,
- Nie ma czegoś takiego jak liberalizacja cen,

Załącznik do pytania:

Odpowiedź Pana Piotra

Liberalizacja cen, polega na kształtowaniu cen przez państwo a nie przez rynek.

Rola Państwa – egzamin państwowy

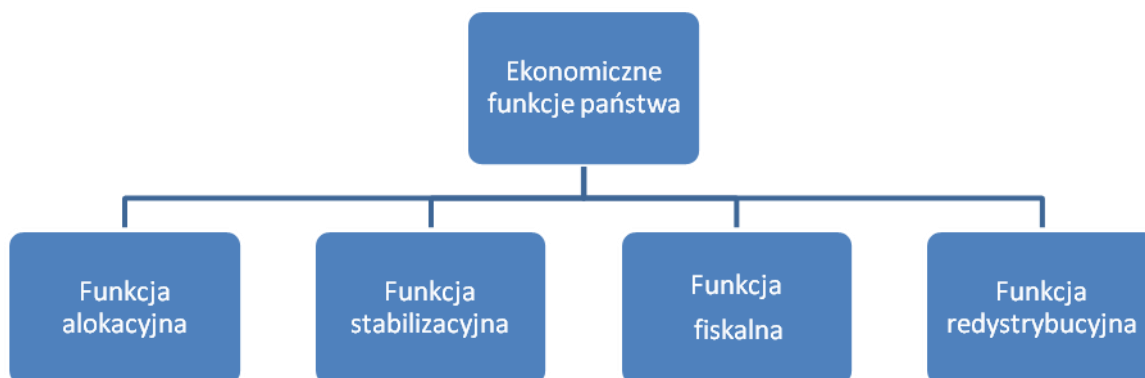
Do Twojej firmy przychodzi Pani Ania, która przygotowuje się do bardzo ważnego egzaminu państwowego, który ma jej dać awans zawodowy. Niestety podczas nauki napotkała kilka problemów, z którymi nie może sobie poradzić. Wiedząc, że w Twojej firmie znajdują się najlepsi eksperci w okolicy przyszła z prośbą o pomoc.

1. Pani Ania przyniosła diagram przedstawiający ekonomiczne funkcje państwa. Niestety wydaje jej się, że znajduje się w nim błąd. Przeanalizuj diagram znajdujący się w załączniku. Wskaż, która funkcja nie jest zaliczana do ekonomicznych funkcji państwa. W odpowiedzi wpisz: funkcja .....

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Funkcja fiskalna](#)

Załącznik do pytania:

Diagram

2. Pani Ania znalazła informacje na stronie www nt. pewnego programu rządowego. Na podstawie informacji zawartych w załączniku odpowiedz jej jaką funkcję spełni państwo wspierając tego typu działanie.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Funkcja redystrybucyjna](#)

Załącznik do pytania:

Informacje z portalu

Czym jest program?

↓ Czym jest program? | Do kogo jest skierowany program? || Jak przystąpić do programu?

Program Rodzina na swoim realizowany jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 września 2006 roku, o finansowym wsparciu rodzin w zakupie mieszkania.

- Podstawowe założenia

"Rodzina na swoim" to program preferencyjnych kredytów mieszkaniowych realizowany w ramach państwowego wsparcia obywateli, w nabywaniu mieszkań.

Głównym założeniem funkcjonowania programu jest pomoc małżeństwom, niezależnie od stażu małżeńskiego, jak również osobom samotnie wychowującym dzieci, pozyskać własne mieszkanie.

Udzielana w ramach programu **Rodzina na swoim** pomoc państwa ma formę dopłat do oprocentowania kredytów mieszkaniowych.

- Dopłaty do oprocentowania

Obowiązują w okresie **pierwszych 8 lat** spłaty kredytu mieszkaniowego i stanowią równowartość 50% odsetek (naliczonych wg stopy referencyjnej publikowanej co kwartał przez Bank Gospodarstwa Krajowego).

3. Pani Ania otrzymała pismo dotyczące jej działki, przez którą przechodzić ma autostrada. Na podstawie informacji zawartych w piśmie wskaż jak nazywa się zamiana własności proponowana przez organy państwowe. Pismo znajduje się w załączniku.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Nacjonalizacja](#)

Załącznik do pytania:

Pismo

Pismo 23/10/2011 z dnia 20.05.2011

Sz.P. Anna Kowalska

W związku z planowaną budową autostrady A4 została wydzielona działka 150/1 pod teren budowy, której właścicielem jest p. Anna Kowalska. W dniu 18/05/2011 została przejęta własność działki na rzecz Państwa. Odszkodowanie za działkę zostanie przelane na Pani konto w ciągu 14 dni.

Z poważaniem
Ryszard Łoś

4. Pani Ania zauważyła, że w ostatnim czasie zostały podniesione stopy procentowe. Zastanawia się kto za to odpowiada w Polsce?
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Rada Polityki Pieniężnej](#)
5. Organem jakiej instytucji w Polsce jest Rada Polityki Pieniężnej?
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [NBP](#)
6. Pani Ania przeglądała ostatnio strony www, na jednej znalazła artykuł dotyczący polityki fiskalnej. Nie jest do końca przekonana, ale wydaje jej się, że w artykule znajduje się błąd. Przeczytaj artykuł, który znajduje się w załączniku i wpisz, w której linii znajduje się niepoprawne stwierdzenie.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [4](#)

Załącznik do pytania:

Artykuł dotyczący polityki fiskalnej

Celem polityki fiskalnej jest przede wszystkim dostarczanie dóbr publicznych i zagwarantowanie finansowania niezbędnych wydatków państwa.

Polityka fiskalna oznacza decyzje Banku Centralnego na temat wielkości i struktury wydatków publicznych, źródeł ich sfinansowania (w tym zwłaszcza wysokości i struktury dochodów podatkowych) oraz deficytu budżetowego. Polityka fiskalna stanowi, obok polityki pieniężnej, jeden z głównych filarów polityki gospodarczej państwa w krótkim i średnim okresie (polityki makroekonomicznej).

7. Pani Ania od pewnego czasu zastanawia się czy liczba przedsiębiorstw państwowych w Polsce spada czy rośnie? Ma ona swoje typy jeżeli chodzi o odpowiedź. Jednak chce być pewna, że gdy pojawi się takie pytanie podczas egzaminu będzie знаła prawidłową wariant odpowiedzi. Musisz upewnić ją, że liczba przedsiębiorstw państwowych w Polsce na przestrzeni ostatnich lat...
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Spada](#)
8. Pani Ania czytała ostatnio książkę historyczną. Znalazły się w niej informacje wskazujące, że jakiś czas temu w Polsce to Państwo określało ceny dóbr i usług. Pomyślała, że takie pytanie może również paść na egzaminie. Podpowiedz jej jak się nazywała ówczesna gospodarka.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Gospodarka planowa](#)

9. Pani Ania niejednokrotnie spotyka się z twierdzeniami: liberalne państwo, liberalny system, liberalne poglądy itp. Zastanawia się jak można w inny sposób wytłumaczyć słowo liberalny. Słowo liberalizm to inaczej...
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Wolność](#)
10. Pani Ania znalazła informacje w Internecie odnośnie pewnego indeksu. Na podstawie informacji zawartych w załączniku wskaż o jaki indeks chodzi.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Indeks Wolności Gospodarczej](#)

Załącznik do pytania:

Index

Indeks, który co roku przygotowywany jest przez amerykańską konserwatywną Heritage Foundation wraz z dziennikarzami „The Wall Street Journal”. To coroczny raport zawierający opis i ocenę ograniczeń, restrykcyjnych przepisów, zakresu stosowania przymusu przez aparat władzy w życiu gospodarczym w niemal wszystkich państwach świata. Opracowywany przez liczne grono ekspertów.

Indeks mierzy wolność w 10 określonych kategoriach: wolność rynku pracy, swoboda działalności gospodarczej, wolność handlu, wysokość podatków, wydatki rządu i udział sektora publicznego w PKB, inflacja i regulacje cen, wolność inwestycji, wolność finansowa, zabezpieczenie własności i skuteczność egzekwowania umów przez sądy i stopień korupcji. Ostateczny wynik dla każdego z państwa otrzymano uśredniając wyniki uzyskane w każdej z tych kategorii.

11. Pani Ania zastanawia się jaki jest skrót od Indeksu Wolności Gospodarczej. Twoim zadaniem jest wpisanie poprawnego skrótu.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [IEF](#)

Lekcja 33 i 34. Budżet państwa. Deficyt budżetowy i dług publiczny. Blok dwugodzinny.

SCENARIUSZ LEKCJI 33 i 34

	Opis
TEMAT LEKCJI	BUDŻET PAŃSTWA. DEFICYT BUDŻETOWY I DŁUG PUBLICZNY
CZAS REALIZACJI:	Dwie godziny lekcyjne - 90 minut
METODY PRACY	Pogadanka, praca z tekstem, dyskusja, elementy wykładu, prezentacja. Gra symulacyjna Wirtualny Doradca.
FORMY PRACY	Praca indywidualna Praca w grupie
ŚRODKI DYDAKTYCZNE:	Karty dydaktyczne, projektor, komputer, ekran, tablica, prezentacja multimedialna. Pracownia komputerowa z dostępem do Internetu, instrukcja do gry Wirtualny Doradca.
CEL OGÓLNY:	Celem ogólnym zapoznanie uczniów/uczennic z budżetem państwa- charakterystyką dochodów i wydatków budżetowych, określenie przyczyn deficytu budżetowego, źródeł jego sfinansowania, wskazanie jaki wpływ na gospodarkę ma deficyt budżetowy, a następnie zastosowanie tej wiedzy w praktyce.
CELE SZCZEGÓŁOWE	Po zajęciach uczeń/uczennica powinien/powinna: <ul style="list-style-type: none"> • podać definicję budżetu państwa, deficytu budżetowego oraz długu publicznego, • znać procedury uchwalania budżetu państwa, • znać przyczyny deficytu budżetowego, • wymienić źródła dochodów i wydatków i wydatków państwa, • umieć wyjaśnić wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę • potrafić wymienić oraz opisać rodzaje podatków, • powinien wiedzieć co to są ulgi i zwolnienia podatkowe, • powinien wiedzieć co to jest podatek dochodowy od osób fizycznych, • potrafić przyporządkować skróty nazw podatków do podatków (PIT, CIT, VAT), • wskazać różnice pomiędzy podatkiem dochodowym, konsumpcyjnym a majątkowym,
OCENIE PODLEGAĆ BĘDĄ:	<ul style="list-style-type: none"> • poprawność wykonania zadania (punkty w grze) • aktywność pracy w grupie • poprawność wykonywania poleceń • zaangażowanie uczniów/uczennic podczas lekcji • sposób przedstawiania argumentowania stanowiska podczas lekcji

PLAN LEKCJI

ETAPY	PROCEDURA	UWAGI METODYCZNE	INNE UWAGI
I	1. Nauczyciel/nauczycielka objaśnia uczniom/uczennicom jakimi zagadnieniami zajmować się będą podczas lekcji.	Pogadanka	
	2. Nauczyciel/nauczycielka na początku lekcji w ramach powtórzenia, prosi uczniów/uczennice o przypomnienie redystrybucyjnej funkcji państwa oraz roli rządu w gospodarce.	Pogadanka	
	3. Nauczyciel/nauczycielka przedstawia uczniom/uczennicom zagadnienia dotyczące tematu lekcji przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnej (Załącznik 1) .	Wykład	Załącznik 1 Prezentacja multimedialna „Budżet państwa” ⁴
	4. Nauczyciel/nauczycielka dzieli klasę na grupy 4 osobowe rozdając im karty dydaktyczne w których uczniowie/uczennice rozwiązują ćwiczenie dotyczące dopasowania różnych źródeł dochodów budżetowych do właściwych kategorii (Załącznik 2) . Nauczyciel/nauczycielka obserwuje pracę uczniów/uczennic w zespołach. Uczniowie/uczennice po zakończeniu ćwiczenia, odczytują właściwe dopasowania dochodów budżetowych. Nauczyciel/nauczycielka sprawdza poprawność wykonanego ćwiczenia i zaczyna się krótka dyskusja podsumowująca ćwiczenie.	Praca w grupach Karta dydaktyczna Dyskusja	Załącznik 2 Karta dydaktyczna - dopasowania różnych źródeł dochodów budżetowych do właściwych kategorii.
	5. Nauczyciel/nauczycielka dzieli klasę na grupy 4 osobowe rozdając im karty dydaktyczne, w których uczniowie/uczennice rozwiązują ćwiczenie dotyczące kategorii źródeł wydatków budżetowych (Załącznik 3) . Nauczyciel/nauczycielka obserwuje zaangażowanie uczniów/uczennic w pracach zespołowych. Uczniowie/uczennice po zakończeniu odczytują wyniki ćwiczenia a nauczyciel/nauczycielka sprawdza poprawność. Może w tym celu pokazać raz jeszcze slajd z prezentacji z tym zagadnieniem by pokazać właściwy wynik.	Praca w grupach Karta dydaktyczna Pogadanka	Załącznik 3 Karta dydaktyczna – kategorie źródeł wydatków budżetowych.
Rozszerzenie			

⁴ **Załącznik 1** Prezentacja multimedialna pt. „Budżet państwa” znajduje się w oddzielnym pliku

	<p>6. Uczniowie/uczennice zajmują się realizacją pierwszego zlecenia Kejs 6 - Budżet państwa – młode małżeństwo (Załącznik 4) w grze Wirtualny Doradca. Zlecenie to obejmuje zagadnienia związane z dochodami i wydatkami budżetu państwa. Ponadto uczniowie/uczennice mogą napotkać problemy związane z rodzajami podatków (PIT, CIT, VAT)</p>	Praca w grupach	<p>Załącznik 4 Kejs 6 - Budżet państwa – młode małżeństwo</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Budżet Państwa - młode małżeństwo)</p>
	<p>7. Po rozwiązaniu pierwszego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Pogadanka	
	<p>8. Nauczyciel/nauczycielka zadaje pytanie uczniom/uczennicom: Co się dzieje w gospodarce gdy jest wysoki deficyt budżetowy? W Polsce taka sytuacja ma miejsce, poziom deficytu budżetowego jest rosnący od kilku lat. Jakie to ma skutki dla społeczeństwa? <u>Odpowiedź dla nauczyciela:</u> Po pierwsze: rząd podnosi podatki by sfinansować wydatki budżetowe.</p>	Pogadanka	
	<p>9. Nauczyciel/nauczycielka pyta uczniów/uczennice: jakie podatki rząd podnosi? Uczniowie/uczennice powinni/powinny wskazać- podatki pośrednie - a głównie VAT, gdyż jest to źródło dochodów budżetowych największe i automatycznie zasilające budżet państwa.</p>	Pogadanka	
	<p>10. Nauczyciel/nauczycielka pyta czy uczniowie/uczennice wiedzą dlaczego tak jest? Nauczyciel/nauczycielka wskazuje uczniom/uczennicom wskazówkę- pyta: kto jest ostatecznym płatnikiem podatku VAT?- uczniowie/uczennice powinni odpowiedzieć iż, jest to konsument, gdyż podatek VAT jest wliczony w cenę towarów i usług.</p>	Pogadanka	

	<p>11. Następnie, uczniowie/uczennice rozwiązują zlecenie w Grze Wirtualny Doradca Kejs 5 - „Dług publiczny - wywiad” (Załącznik 5). Zlecenie to zawiera pytania związane z zagadnieniem długu publicznego oraz deficytu budżetowego.</p>	Praca w grupach	<p>Załącznik 5 Kejs 5 - Dług publiczny - wywiad.</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Budżet Państwa – wywiad)</p>
	<p>12. Po rozwiązaniu zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Pogadanka	
	<p>13. Ostatnim zleceniem, którym powinny zająć się zespoły jest: Kejs 4 - Budżet państwa - debata” (Załącznik 6). Dzięki tym ćwiczeniom, uczniowie/uczennice, mogą w sposób praktyczny sprawdzić nabytą podczas lekcji wiedzę teoretyczną dotyczącą m.in. budżetu państwa oraz sposobu jego uchwalania. Ponadto uczniowie/uczennice będą mogli sprawdzić swoją wiedzę z zakresu systemu podatkowego w Polsce.</p>	Praca w grupach	<p>Załącznik 6 Kejs 4 - Budżet państwa – debata.</p> <p>(Gra Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Budżet Państwa – debata)</p>
	<p>14. Po rozwiązaniu pierwszego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Pogadanka	
	<p>15. Nauczyciel/nauczycielka stawia pytanie uczniom/uczennicom: Jakie zjawisko ma miejsce, gdy rosną ceny dóbr i usług na skutek wzrostu podatków przy niezmiennych płacach? Uczniowie/uczennice mogą odpowiadać spontanicznie: np. uboższe społeczeństwo. Maleją wydatki konsumentów- ludzie zaczynają oszczędzać. W przedsiębiorstwach sytuacja jest podobna, mogą maleć inwestycje a tym samym w długim okresie może dojść do zwolnień pracowników i w skali kraju wzrostu bezrobocia.</p>	Pogadanka	
	<p>16. Nauczyciel/nauczycielka podsumowuje pogadankę; iż podniesienie podatków hamuje przedsiębiorczość w kraju, zniechęca do inwestycji.</p>		

II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel/nauczycielka podsumowuje wyniki osiągnięte przez poszczególne zespoły w grze Wirtualny Doradca 2. Na zadanie domowe nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów/uczennice o wyszukanie w Internecie stawek podatków bezpośrednich i pośrednich dla Polski www.mf.gov.pl 	Pogadanka	
----	---	-----------	--

Wykaz załączników

Załącznik 1 Prezentacja „Budżet państwa” dostępna w oddzielnym pliku

Załącznik 2 Karta dydaktyczna - dopasowania różnych źródeł dochodów budżetowych do właściwych kategorii.

Załącznik 3 Karta dydaktyczna – kategorie źródeł wydatków budżetowych.

Załącznik 4 Kejs 6 Budżet państwa – młode małżeństwo

Załącznik 5 Kejs 5 Dug publiczny - wywiad

Załącznik 6 Kejs 4 Budżet państwa – debata

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 2. Karty dydaktyczne - dopasowania różnych źródeł dochodów budżetowych do właściwych kategorii.

- Kart dla ucznia/uczennicy

Do głównych kategorii dochodów budżetowych dopasuj właściwe rodzaje dochodów wymienionych pod tabelą.

Wyszczególnienie	Rodzaje dochodów
Dochody podatkowe	
Dochody niepodatkowe	
Dochody zagraniczne	
Wpłaty do budżetu państwa z UE	

Podatki pośrednie, podatki bezpośrednie, CIT, PIT, podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatek od gier, dochody jednostek budżetowych, dochody zagraniczne, pozostałe dochody niepodatkowe, wpłaty jednostek samorządu terytorialnego, wpłaty do budżetu państwa z UE

Karta z rozwiązaniem dla nauczyciela/nauczycielki

Wyszczególnienie	Prawidłowe rozwiązanie
Dochody podatkowe	<u>Podatki pośrednie</u> Podatek od towarów i usług Podatek akcyzowy Podatek od gier <u>Podatki bezpośrednie</u> CIT PIT
Dochody niepodatkowe	<ul style="list-style-type: none"> • Cło, Dywidenda, Wpłaty z zysku NBP • Dochody jednostek budżetowych • Pozostałe dochody niepodatkowe • Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego
Dochody zagraniczne	<ul style="list-style-type: none"> • Dochody zagraniczne
Wpłaty do budżetu państwa z UE	<ul style="list-style-type: none"> • Wpłaty do budżetu państwa z UE

Załącznik 3. Karta dydaktyczna - kategorie źródeł wydatków budżetowych

- Karta dla ucznia/uczennicy

Do wymienionych 3 grup wydatków budżetowych w układzie rodzajowym dopasuj niżej wymienione (A, B lub C) kategorie wydatków.

Wydatki bieżące	Wydatki na obsługę Skarbu Państwa	Wydatki majątkowe

- A. (wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego, wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie i dofinansowanie kosztów inwestycji)
- B. (oprocentowania i dyskonta skarbowych papierów wartościowych, odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, wypłaty związane z udzielonymi przez skarb państwa poręczeniami i gwarancjami)
- C. (subwencje ogólne dla j.s.t., dotacje, wynagrodzenia i uposażenia oraz składki od nich naliczone, inne świadczenia na rzecz osób fizycznych (emerytury, pomoc społeczne itd., zakupy towarów i usług, inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych lub realizacją ich statutowych zadań)
-

- Karta z rozwiązaniem dla nauczyciela/nauczycielki

Wydatki bieżące	Wydatki na obsługę Skarbu Państwa	Wydatki majątkowe
Odpowiedź C	Odpowiedź B	Odpowiedź A

Budżet Państwa – młode małżeństwo

W twojej firmie pojawia się młode małżeństwo, które nurtują informacje o dziurze budżetowej. Chcieli by zacerpnąć pewnych informacji związanych z budżetem państwa.

- 1. To młode małżeństwo dokonało w ostatnim czasie zakupu mieszkania. Zastanawiają się jaką opłatą będą musieli uiścić w celu otrzymania aktu, że są właścicielami nieruchomości?**
  - Opłata skarbową,
  - [Opłata notarialna](#),
  - Opłata wpisowa,
  - Opłata tzw. Prowizja
- 2. Zastanawiają się jednak jak już dokonają opłaty notarialnej jak to wpłynie na budżet państwa? Odpowiadasz im, że opłata wpłynie na:**
  - Wzrost wydatków,
  - [Wzrost dochodu](#),
  - Spadek wydatków,
  - Spadek dochodu,
- 3. Młode małżeństwo, dużo czasu spędza przed komputerem szukając różnych informacji w Internecie. Ostatnio znaleźli ciekawy artykuł o podatkach. Mają jednak wątpliwości czy jednym z elementów systemu podatkowego jest określenie podmiotów podlegających opodatkowaniu.**
  - [Tak](#),
  - Nie
- 4. Dodatkowo informujesz swoich klientów, że do systemu podatkowego zaliczmy również**
  - [Rodzaj podatków, wysokość stawek podatkowych, ulgi i zwolnienia podatkowe, kształtowaniu wydatków zgodnie z potrzebami państwa](#),
  - Rodzaj wydatków, wysokość stawek podatkowych, ulgi i zwolnienia podatkowe,
  - Rodzaj podatków, ilość podatków, ulgi i zwolnienia pozapodatkowe,
- 5. W ostatnim czasie małżonkowie uiścili podatek od wynagrodzenia do Urzędu Skarbowego. Czy musieli to zrobić?**
  - [Tak](#),
  - Nie,
  - Nie wiem,

Podpowiedź 1. [Podatek to: publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe, bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej.](#)

- 6. Małżonkowie zastanawiają się jeszcze czy kiedyś zostanie im zwrócony podatek, który wpłacili?**
  - Tak,
  - [Nie](#),
  - Nie wiem

Podpowiedź 1. [Podatek to: publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe, bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej.](#)

- 7. Do jakiej grupy podatków biorąc pod uwagę przedmiot opodatkowania zaliczamy podatek od wynagrodzenia, który wpłacili małżonkowie?**
  - Podatek konsumpcyjny,
  - [Podatek dochodowy](#),
  - Podatek majątkowy,

8. Faktycznie podatek od wynagrodzeń jest to podatek dochodowy, którego skrót brzmi...
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [PIT](#)
9. Ostatnio jedno z małżonków tankowało samochód na stacji benzynowej. Przy kasie okazało się, że musi zapłacić 13 zł więcej za cały bak paliwa niż kilka dni wcześniej. Po powrocie do domu w stacji informacyjnej podano informacje, że zostało podniesione cło na paliwa. Jaka to grupa podatków? Pytają małżonkowie.
- Podatki dochodowe,
  - [Podatki konsumpcyjne.](#)
  - Podatki majątkowe,
10. Małżonkowie pokazują Ci zestawienie pewnych podatków, które płacą. (W załączniku znajdziesz to zestawienie). Zastanawiają się do jakiej grupy podatków one należą. Wskaż im prawidłową odpowiedź.
- Podatki pośrednie,
  - [Podatki bezpośrednie.](#)
  - Podatki dobrowolne,
  - Podatki liniowe,

Załącznik do pytania

Podatki

Podatki, które płacą małżonkowie to m.in.:

1. Podatek od spadku otrzymanego po dziadkach,
2. Podatek od mieszkania, które niedawno zakupili,
3. Podatek dochodowy od osób fizycznych,
4. Podatek od posiadanego pola,

11. Coraz więcej w serwisach informacyjnych mówi się o podniesieniu podatku od towarów i usług. Małżonkowie zastanawiają się o jaki podatek chodzi? Informujesz ich, że jest to podatek...
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [VAT](#)

Załącznik 5. Kejs 5 Dług publiczny - wywiad.

Dług publiczny - wywiad

Do Twojej firmy zgłosiła się regionalna rozgłośnia radiowa w celu przeprowadzenia wywiadu z ekspertem Twojej firmy. Tematem wywiadu jest ogólnie rzecz ujmując dług publiczny i deficyt budżetowy.

1. Witamy wszystkich słuchaczy naszego radia. Są z nami w studiu eksperci firmy doradczej, którzy pomogą nam zrozumieć pewne pojęcia związane z długiem publicznym. Pierwsze pytanie do naszego eksperta związane jest z ostatnimi doniesieniami, że wydatki państwa będą wyższe od dochodów państwa o 20 mld złotych. Proszę odpowiedzieć naszym słuchaczom, z czym będziemy mieli do czynienia:

- Z długiem publicznym,
- [Z deficytem budżetowym.](#)
- Z Kredytem publicznym,

2. Ostatnio również pojawiają się informacje dotyczące zmniejszenia subwencji dla partii politycznych. Czy będzie to miało wpływ na budżet państwa.

- [Tak, zmniejszą się wydatki państwa.](#)
- Tak, zwiększą się wydatki państwa,
- Nie, nie ma to wpływu na budżet państwa,

3. Mamy również pytanie od naszego słuchacza. Witam Państwa. Moje pytanie dotyczy ostatnich doniesień prasowych, że Państwo wykupiło za 1 mld zł akcje firmy KRSESS S.A.. Do jakiej grupy wydatków można zaliczyć ten zakup?

- Wydatki bieżące,
- Wydatki na obsługę Skarbu Państwa,
- [Wydatki majątkowe.](#)
- Wydatki krótkookresowe,

4. Wróćmy do rozmowy dotyczącej deficytu budżetowego. Wiemy już, że występuje, gdy wydatki państwa są wyższe od dochodów. Wiemy również, że jest wiele przyczyn takiego stanu. Proszę jednak wskazać jedną z ważniejszych.

- Nadmierne dochody budżetowe,
- [Nadmierne wydatki budżetowe.](#)
- Niskie oczekiwania społeczne,
- Niskie wydatki budżetowe,

5. Co można zrobić, aby ograniczyć deficyt budżetowy?

- [Podwyższyć podatki.](#)
- Podwyższyć wydatki,

6. Czy może Państwo dodrukować pieniądze? Padło pytanie od kolejnego słuchacza.

- [Tak,](#)
- Nie,
- Nie wiem,

Podpowiedź 1. [Inflacja - dodruk tzw. "pustego pieniądza" przez państwo. Nominalnie deficyt się wtedy zmniejsza. Jest to jednak realizowane kosztem społeczeństwa oraz de facto ukrytą formą opodatkowania.](#)

7. Nasi słuchacze przesłali do nas e-maile w, których piszą że nie ma różnicy pomiędzy deficytem budżetowym, a długiem publicznym. Jedno i drugie stwierdzenie dotyczą tego samego. Czy to prawda?

- Tak,
- [Nie.](#)
- Nie wiem

Podpowiedź 1. [Dług publiczny to nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych.](#)

ustalone po wyeliminowaniu przepływów finansowych między podmiotami należącymi do tego sektora.

Deficyt budżetowy to nadwyżka wydatków państwa nad dochodami. Państwo musi znaleźć środki finansowe na pokrycie deficytu. Nie jest to sprawa łatwa, gdy deficyt towarzyszy gospodarce przez wiele lat.

8. A więc czego dotyczy dług publiczny?

- Zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych.
- Zadłużenia podmiotów sektora finansów prywatnych,
- Zadłużenie podmiotów sektora finansów płynnych,

9. W ostatnim czasie wpłynęły informacje do radia, że obniżany jest deficyt budżetowy, a Rada Ministrów przedstawia sejmowi program sanacyjny. Oznacza to, że dług Państwa znalazł się w granicach:

- Poniżej 50%PKB
- 50-55% PKB,
- 55.01 - 60% PKB
- Powyżej 60% PKB

10. I na zakończenie naszego wywiadu ostatnie pytanie. Czy kryzys gospodarczy ma wpływ na zwiększenie się długu publicznego?

- Tak.
- Nie,
- Nie wiem,

Podpowiedź 1. Jedną z przyczyn długu publicznego jest: okresy wzmożonych wydatków publicznych (np. wojny, kryzysy gospodarcze)

Załącznik 6. Kejs 4 Budżet państwa - debata.

Budżet państwa - debata

W twoim mieście zorganizowano debatę nt. Budżetu Państwa. Do tej debaty zaproszono również twoją firmę, jako, że jej eksperci są uznawani w regionie za najlepszych. Tak, więc wybraliście się wszyscy całym zespołem na dyskusję o budżecie państwa.

1. Na początku debaty został wyświetlony slajd z definicją budżetu państwa. Wydaje Ci się, że znalazł się tam błąd. Slajd znajduje się w załączniku. Czy na pewno wkradł się tam jakiś chochlik?

- [Tak](#)
- Nie
- Nie wiem

Podpowiedź 1. [Znajdź sobie definicję budżetu państwa na stronach www.](#)

Podpowiedź 2. [Budżet Państwa uchwalany jest w formie...](#)

Załącznik do pytania:

Budżet państwa to:

1. Plan finansowy państwa obejmujący zestawienie dochodów i wydatków, oraz przychodów i rozchodów państwa (w Polsce – organów: władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa; sądów i trybunałów oraz administracji rządowej).
2. Uchwalany jest w postaci uchwały budżetowej na okres roku kalendarzowego,
3. Wielkość i struktura budżetu zależą od decyzji politycznych, ale mają skutki ekonomiczne i społeczne.

2. Tak miałaś rację. W definicji faktycznie pojawił się błąd. Wskaż, w którym punkcie slajdu jest błąd. Wpisz numer podpunktu gdzie pojawiła się błędna odpowiedź.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [2](#)

Załącznik do pytania:

Slajd Budżet państwa

Budżet państwa to:

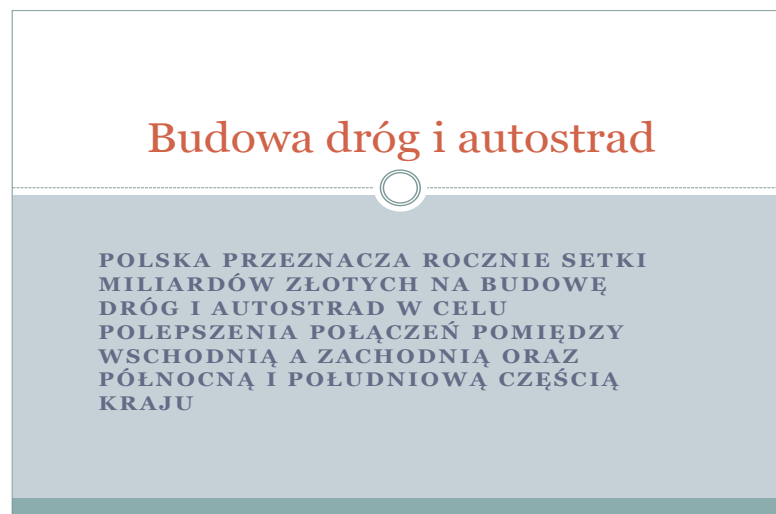
1. Plan finansowy państwa obejmujący zestawienie dochodów i wydatków, oraz przychodów i rozchodów państwa (w Polsce – organów: władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa; sądów i trybunałów oraz administracji rządowej).
2. Uchwalany jest w postaci uchwały budżetowej na okres roku kalendarzowego,
3. Wielkość i struktura budżetu zależą od decyzji politycznych, ale mają skutki ekonomiczne i społeczne.

3. Kolejny wyświetlony slajd dotyczy budowy dróg i autostrad. Zaczęła się dyskusja, do jakiego rodzaju budżetu takie działania przynależą.

- Budżet wydatków bieżących,
- [Budżet majątkowy](#),
- Budżet krótkoterminowy,

Załącznik do pytania

Slajd Budowa dróg i autostrad

4. Kolejna część debaty poświęcona jest procedurze uchwalania budżetu. Jeden z uczestników wyświetlił harmonogram uchwalania budżetu państwa. Niestety ze względu na błąd techniczny została zmieniona numeracja poszczególnych etapów uchwalania budżety. W załączniku znajdują się procedura uchwalania budżetu. Musisz ustalić kolejność kroków podejmowanych podczas uchwalania budżetu.

- 1,2,3,4,5,6,
- [4.2.1.3.6.5](#),
- 2,3,5,4,6,1,
- 1,3,4,2,5,6,

Załącznik do pytania

Harmonogram uchwalania budżetu

1. W ciągu 4 miesięcy od daty wniesienia do Sejmu, ustawa budżetowa musi zostać przedstawiona Prezydentowi
2. Rada Ministrów przedkłada Sejmowi
3. Senat może uchwalić poprawki do ustawy budżetowej
4. Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów założenia projektu budżetu państwa na rok następny
5. Rada Ministrów w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej
6. Prezydent RP podpisuje ustawę budżetową w ciągu 7 dni

5. Z sali padło pytanie, Jaki jest ostateczny termin przedłożenia Sejmowi przez Radę Ministrów projektu ustawy budżetowej? Decydujesz się odpowiedzieć, że jest to:

- 30 sierpnia roku poprzedzającego rok budżetowy,
- 30 sierpnia roku budżetowego,
- **30 września roku poprzedzającego rok budżetowy.**
- 30 września roku budżetowego,
- 15 września roku poprzedzającego rok budżetowy,

6. Jeden z uczestników debaty udzielił odpowiedzi na interesujące pytanie. Niestety wielu słuchaczy nie dosłyszało ile dni ma Senat na uchwalenie poprawek do ustawy budżetowej. Wstajesz więc i informujesz, że Senat może uchwalić poprawki do ustawy budżetowej w ciągu ... dni od dnia przekazania tej ustawy izbie. Wpisz prawidłową odpowiedź.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: **20**

Podpowiedź 1. **Ta liczba dni to: 20**

7. Jeden z uczestników debaty stwierdził, że zna przypadek, w którym Prezydent zawetował ustawę budżetową. Czy jest to możliwe?

- Tak,
- **Nie.**
- Nie wiem,

Podpowiedź 1. **Prezydent nie może zawetować ustawy budżetowej.**

8. Faktycznie Prezydent nie może zawetować ustawy budżetowej. A więc jakie ma uprawnienia?

- **Podpis lub odesłanie do Trybunału Konstytucyjnego.**
- Podpis lub odesłanie do Sejmu,
- Podpis lub odesłanie do Rady Ministrów,
- Podpis lub odesłanie do Senatu,

9. Debata zmierza ku końcowi. Dyskusja sprowadzona została do sprawozdania, które Rada Ministrów musi przedłożyć Sejmowi. Wszyscy zastanawiają się ile czasu ma Sejm na dokonanie oceny wykonania ustawy budżetowej. Jako, że jesteś ekspertem w tej dziedzinie odpowiadasz, że jest to ... dni.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: **90**

Podpowiedź 1. **Ilość dni znajduje się w tytule filmu. W ... dni dookoła świata. Ponadto do liczby dni należy dodać 10.**

Podpowiedź 2. **Ilość dni: 90**

Lekcja 35 i 36. Narzędzia polityki pieniężnej. Rodzaje inflacji. Kurs walutowy. Blok dwugodzinny.

SCENARIUSZ LEKCJI 35 i 36

	Opis
TEMAT LEKCJI	NARZĘDZIA POLITYKI PIENIĘŻNEJ. RODZAJE INFLACJI. KURS WALUTOWY.
CZAS REALIZACJI:	Dwie godziny lekcyjne - 90 minut
METODY PRACY	Pogadanka, praca z tekstem, dyskusja, elementy wykładu, prezentacja. Gra symulacyjna Wirtualny Doradca
FORMY PRACY	Praca indywidualna Praca w grupie
ŚRODKI DYDAKTYCZNE:	Karty dydaktyczne, projektor, komputer, ekran, tablica, prezentacja multimedialna. Pracownia komputerowa z dostępem do Internetu, instrukcja do gry wirtualny doradca.
CEL OGÓLNY:	Celem ogólnym lekcji jest zapoznanie uczniów/uczennic z narzędziami polityki pieniężnej, rodzajami inflacji oraz omówienie wpływu kursu walutowego na gospodarkę i handel zagraniczny.
CELE SZCZEGÓŁOWE	Po zakończeniu lekcji, uczeń/uczennica powinien/powinna: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić i scharakteryzować narzędzia polityki pieniężnej, • wskazać jakie są rodzaje inflacji pod względem przyczyn i stopy inflacji, • umieć znać podstawowe trzy miary inflacji (Indeks CPI, Deflator PKB, Inflacja bazowa), • umie wskazać funkcje stopy rezerwy obowiązkowej, • potrafi określić wpływ stopy redyskontowej na politykę banku centralnego, • umie wymienić przyczyny inflacji z uwzględnieniem dwóch teorii: teorii popytowej i kosztowej, • potrafi wymienić trzy podstawowe mechanizmy kursowe, • umie wskazać czynniki kształtujące kurs walutowy, • potrafi wskazać elementy składowe bilansu płatniczego, • rozumie znaczenie pojęcia „terms of trade”, • potrafi wskazać zależności pomiędzy kursem walutowym a inflacją, • potrafi wymienić podstawowe cele operacji otwartego rynku,
OCENIE PODLEGAĆ BĘDĄ:	<ul style="list-style-type: none"> • poprawność wykonania zadania (punkty w grze) • aktywność pracy w grupie • poprawność wykonywania poleceń • zaangażowanie uczniów/uczennic podczas lekcji • sposób przedstawiania argumentowania stanowiska podczas lekcji

PLAN LEKCJI

ETAPY	PROCEDURA	UWAGI METODYCZNE	INNE UWAGI
I	1. Nauczyciel/nauczycielka objaśnia uczniom/uczennicom jakimi zagadnieniami zajmować się będą podczas lekcji.	Pogadanka	-
	2. Nauczyciel/nauczycielka przedstawia uczniom/uczennicom zagadnienia dotyczące tematu lekcji przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnej – „Narzędzia polityki pieniężnej” (Załącznik 1).	Wykład	Załącznik 1 Prezentacja multimedialna „Narzędzia polityki pieniężnej” ⁵
	3. Nauczyciel/nauczycielka na końcu prezentacji multimedialnej (Załącznik 1) stosuje ćwiczenie testowe (6 pytań) na sprawdzenie zrozumienia prezentowanej tematyki. W tym celu wyświetla i czyta na głos pytanie uczniom/uczennicom ale czeka na odpowiedź uczniów/uczennic by wskazali czy pytanie jest prawdziwe czy fałszywe. Jeśli jest fałszywe odczytuje także na slajdzie prawidłową odpowiedź.	Pogadanka	Załącznik 1 Prezentacja multimedialna- „Narzędzia polityki pieniężnej”
Rozszerzenie			
	4. Pierwszym zleceniem, jakim zajmą się w grze Wirtualny Doradca uczniowie/uczennice w ramach lekcji jest Kejs 9 - „Narzędzia polityki pieniężnej” dotyczący obszaru instrumentów polityki pieniężnej (Załącznik 2).	Praca w grupie Pogadanka	Załącznik 2. Kejs 9 - Narzędzia polityki pieniężnej. (Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Narzędzia polityki pieniężnej)
	5. Nauczyciel/nauczycielka przechodzi do tematyki inflacji. W tym celu przypomina uczniom/uczennicom co to jest inflacja. <i>Inflacja to zjawisko pieniężne obrazujące wzrost przeciętnego poziomu cen gospodarce. Miernikiem inflacji jest indeks CPI-(Consumer Price Index) indeks cen dóbr konsumpcyjnych, który jest obliczany na podstawie koszyka dóbr podawanego przez GUS.</i>	Elementy wykładu	

⁵ Prezentacja multimedialna- „Narzędzia polityki pieniężnej” dostępna w oddzielnym pliku

<p>6. Nauczyciel/nauczycielka rozdaje uczniom/uczennicom kartę dydaktyczną z materiałami informacyjnymi i je omawia. (Załącznik 3).</p>	<p>Karta dydaktyczna</p>	<p>Załącznik 3 Karta dydaktyczna z materiałami informacyjnymi</p>
<p>7. Nauczyciel/nauczycielka zadaje pytanie uczniom/uczennicom: Co się dzieje z wskaźnikiem inflacji, gdy np. cena ropy naftowej w ciągu roku podrożała o 100%? Uczniowie/uczennice mogą odpowiadać spontanicznie: że stopa inflacji rośnie o 100%, albo że nie uwzględnia się wówczas takiego dobra w koszyku dóbr. Nauczyciel/nauczycielka komentuje wypowiedzi uczniów/uczennic, podając ostatecznie, iż w takim przypadku NBP stosuje wskaźnik inflacji bazowej, który jest obliczany po wyeliminowaniu z koszyka dóbr i usług cen paliw oraz cen żywności (te pozycje w sumie stanowią około 33% komponentów koszyka konsumpcyjnego)</p>	<p>Pogadanka</p>	<p>-</p>
<p>8. Nauczyciel/nauczycielka dzieli klasę na grupy 4 osobowe i poleca rozwiązanie studium przypadku na karcie dydaktycznej- „Rodzaje inflacji” (Załącznik 4).</p>	<p>Praca w grupie Karta dydaktyczna</p>	<p>Załącznik 4 Karta dydaktyczna- „Rodzaje inflacji” Studium przypadku</p>
<p>9. Następnie, uczniowie/uczennice rozwiązują kolejny Kejs 8 - "Kredyt na remont mieszkania" (Załącznik 5)- w grze Wirtualny Doradca z zakresu zastosowania inflacji w praktyce. Pytania z zawarte w studium przypadku dotyczą obszaru inflacji oraz jej związku z oprocentowaniem kredytu.</p>	<p>Praca w grupie Pogadanka</p>	<p>Załącznik 5. Kejs 8 - Kredyt na remont mieszkania (Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Kredyt na remont mieszkania)</p>
<p>10. Nauczyciel/nauczycielka przedstawia uczniom/uczennicom co to jest kurs walutowy. Kurs walutowy - to cena waluty jednego kraju, wyrażona w walucie innego kraju. Np. 1dolar USA = 3,50zł 1 euro = 3,95 zł W Polsce od 2000 roku obowiązuje kurs płynny, co oznacza iż o poziomie kursu walutowego decyduje popyt i podaż na rynku walutowym. Zmiany popytu i podaży powodują zmiany kursu walutowego nawet z godziny na godzinę. Jeśli popyt przeważa nad podażą, waluta krajowa ulega osłabieniu. Jeśli podaż przeważa nad popytem waluta krajowa umacnia się.</p>	<p>Elementy wykładu</p>	<p>-</p>

	11. Nauczyciel/nauczycielka dzieli klasę na zespoły 3-4 osobowe i rozdaje kartę dydaktyczną: „Czynniki wpływające na kurs walutowy” (Załącznik 6) . Uczniowie/uczennice wypełniają ćwiczenie. Po skończeniu odczytują wyniki. Nauczyciel/nauczycielka komentuje wyniki napisane przez uczniów/uczennice.	Praca w grupie Pogadanka	Załącznik 6. Karta dydaktyczna „Czynniki wpływające na kurs walutowy”
	12. Uczniowie/uczennice rozwiązują kolejny Kejs 7 - „Kredyt hipoteczny ”w grze Wirtualny Doradca dotyczący zagadnienia kursu walutowego (Załącznik 7). Dzięki temu ćwiczeniu, uczniowie/uczennice, mogą w sposób praktyczny sprawdzić nabytą wiedzę z zakresu kursu walutowego oraz bilansu płatniczego. Kejs zostaje podsumowany dyskusją.	Praca w grupie Pogadanka	Załącznik 7. Kejs 7 - Kredyt hipoteczny (Wirtualny doradca – zakładka Państwo, Gospodarka – Kredyt hipoteczny)
II	1. Nauczyciel/nauczycielka podsumowuje wyniki osiągnięte przez poszczególne zespoły w grze Wirtualny Doradca 2. Za zadanie domowe uczniowie/uczennice za pomocą Internet powinni wyszukać przyczyny i źródła inflacji w bieżącym okresie wg Raportów o inflacji publikowanych na WWW.nbp.pl	Pogadanka	-

Wykaz załączników

Załącznik 1 Prezentacja multimedialna pt. „Narzędzia polityki pieniężnej” dostępna w oddzielnym pliku

Załącznik 2 Kejs 9 Narzędzia polityki pieniężnej.

Załącznik 3 Karta dydaktyczna z materiałami informacyjnymi

Załącznik 4 Karta dydaktyczna- Rodzaje inflacji Studium przypadku

Załącznik 5 Kejs 8 Kredyt na remont mieszkania

Załącznik 6 Czynniki wpływające na kurs walutowy

Załącznik 7 Kejs 7 Kredyt hipoteczny

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 2. Kejs 9- Narzędzia polityki pieniężnej.

Ambitny student i narzędzia polityki pieniężnej

Zwraca się do Ciebie pan Aleksander Karolak, student IV roku Zarządzania Uniwersytetu Mazowieckiego. Pan Aleksander przeczytał w jednej z lokalnych gazet, iż prowadzony jest obecnie nabór chętnych do programu telewizyjnego „Ekonomia, Wiedza i Pieniądze”. Tematem wiodącym odcinka, do którego jest prowadzona obecnie rekrutacja to "Narzędzia polityki pieniężnej". Ponieważ pan Aleksander jest osobą ambitną, a i nie pogardzi pieniędzmi, jak to student (główna wygrana: 10 000 zł!!!), chce wziąć udział w eliminacjach. Zabrał się on solidnie do przygotowań. Stwierdził jednak, iż bez pomocy fachowca, nie jest w stanie, wręcz perfekcyjnie opanować wiedzy z tego tematu. Twoim zadaniem jest więc pomóc pan Aleksandrowi w rozwianiu wszelkich jego wątpliwości.

1. Twój klient zdaje sobie oczywiście sprawę, iż podstawowym celem polityki monetarnej (pieniężnej) jest utrzymanie poziomu cen w stabilności. Pan Aleksander znalazł informację, iż w ramach tej polityki można mówić o narzędziach lub też tzw. instrumentach. Dzielimy te instrumenty zasadniczo na dwie grupy. Pierwszą grupą są narzędzia wpływające na zmianę mnożnika kreacji pieniądza. Pomóż mu jeszcze określić, jak nazywa się druga grupa tych instrumentów. Są to mianowicie narzędzia wpływające na zmianę ..... (wpisz dwa brakujące słowa w pole odpowiedzi).
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [bazy monetarnej](#)
2. Kolejną rzeczą, którą chciałby się zająć pan Aleksander, jest szczegółowa klasyfikacja instrumentów, wchodzących w skład dwóch wcześniej ustalonych grup. Pan Aleksander przedstawił Ci tą klasyfikację, którą otrzymał od znajomego, na co dzień stykającego się z tym zagadnieniem (dokument znajdziesz w załączniku). Twoim zadaniem jest weryfikacja prawdziwości otrzymanego dokumentu. Wpisz "tak" w pole odpowiedzi, jeśli uważasz, że załączony dokument jest prawdziwy. Jeśli natomiast wydaje Ci się, iż jest on falsyfikatem wpisz "nie".
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)

Załącznik do pytania

Narzędzia polityki pieniężnej

Klasyfikacja instrumentów polityki pieniężnej

Instrumenty wpływające na zmianę mnożnika kreacji pieniądza:

- stopa obowiązkowych rezerw gotówkowych,
- stopy procentowe (kredytowe) NBP.

Instrumenty wpływające na zmianę bazy monetarnej:

- operacje otwartego rynku.

3. Pan Aleksander ma wątpliwość odnośnie pierwszego instrumentu, jakim jest stopa rezerwy obowiązkowej. Wśród jej funkcji klient nie znajdzie (wybierz jedną z dostępnych opcji):
  - Kontroli agregatów pieniężnych
  - Zarządzania płynnością systemu bankowego
  - [Kreacji podaży pieniądza](#)
  - Kreacji popytu na pieniądz banku centralnego
4. Czy kontrola agregatów pieniężnych jest funkcją stopy rezerwy obowiązkowej? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)
5. Następną kwestią, ważną z punktu widzenia Twojego klienta, jest stopa rezerw. Załóżmy, iż zasób gotówki banku wynosi 1 000 000 zł, a wszelkie wkłady i depozyty kształtują się na poziomie 800 000 zł. Ile % wyniesie stopa rezerw? Wpisz liczbę (np. 13,40 z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku) w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [25](#)
6. Twój klient ma następujący dylemat: Jeśli dojdzie do podwyższenia stopy rezerw obowiązkowych, to banki zostaną zmuszone, aby większą część swoich aktywów utrzymywać na rachunku w banku centralnym. Czy to prawda? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)
7. Kolejną ważną kwestią, związaną z tematem wiodącym rozmowy kwalifikacyjnej do programu telewizyjnego, jest tzw. stopa redyskontowa. Pomóż określić panu Aleksandrowi, czy zawarta w załączniku definicja tego pojęcia jest prawidłowa. Wpisz "tak" lub "nie".
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)

Załącznik do pytania

Definicja stopy redyskontowej

Stopa redyskontowa to stopa oprocentowania kredytu redyskontowego udzielanego bankowi Centralnemu w chwili zachwiania jego bieżącej płynności finansowej.

Stopę redyskontową w Polsce obecnie stosuje się do weksli handlowych oraz krótkoterminowych papierów wartościowych (bony skarbowe).

8. Twój klient obawia się, iż komisja podczas kwalifikacji do programu, może zapytać się o wpływ stopy redyskontowej na politykę banku centralnego. A więc, czy prawdą jest, iż wysokość stopy redyskontowej ma wpływ na wielkość kredytów, które zaciągają banki komercyjne w banku centralnym? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)
9. Ponadto, Twój klient pyta się, czy zwiększanie stopy redyskontowej wpływa na spadek zaciąganych kredytów. Wpisz "prawda" lub "fałsz" w pole odpowiedzi.
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [prawda](#)
10. Jednym z narzędzi polityki pieniężnej, o której cały czas mowa, są również operacje otwartego rynku. W załączniku znajdziesz definicję, którą sprawdź na prośbę klienta, pod kątem jej prawdziwości. Po zaznajomieniu się z nią, zdecyduj, czy jest prawdziwa. Wpisz "tak" lub "nie".
- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)

Załącznik do pytania

Operacje otwartego rynku

Operacje otwartego rynku to transakcje wyłącznie sprzedaży dłużnych papierów wartościowych (głównie obligacji, bonów pieniężnych) pomiędzy bankiem centralnym a bankami komercyjnymi.

Wprowadzenie ich na rynek miało na celu zmniejszenie potencjału kredytowego banków.

Załącznik 3. Karta dydaktyczna z materiałami informacyjnymi

- Materiały dla uczniów/uczennic

Rysunek 1 przedstawia system wag stosowany w obliczeniach stopy inflacji wg wskaźnika CPI w roku 2010.

Źródło: WWW.egospodarka.pl

Załącznik 4. Karta dydaktyczna- „Rodzaje inflacji” Studium przypadku

Rodzaje inflacji ze względu na przyczyny i wysokość stopy inflacji

Przyczyn inflacji wg teorii popytowej

upatruje się w nadmiernym popycie globalnym w gospodarce w stosunku do możliwości jego zaspokojenia.

Ten typ inflacji najczęściej jest wynikiem ekspansywnej polityki gospodarczej państwa.

Przyczyną inflacji wg kosztowej teorii

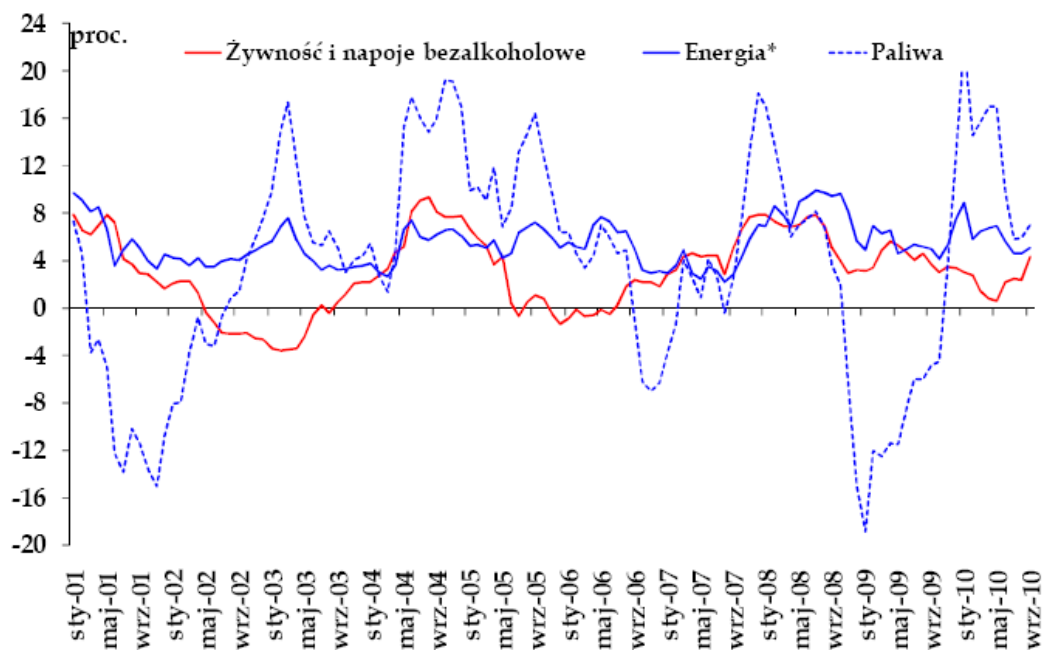
jest wysoki wzrost kosztów produkcji, najczęściej kosztów pozyskania ważnego surowca (ropa naftowa) lub kosztów pracy (płace), niezależnych od globalnego popytu na towary.

Procesy inflacyjne w 2010 wg raportu o inflacji WWW.nbp.pl

„Roczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w Polsce w okresie czerwiec - sierpień 2010 r. obniżyło się z 2,3% do 2,0%, a we wrześniu br. wzrosło do 2,5%, tj. do poziomu celu inflacyjnego NBP. **Do wzrostu inflacji w okresie czerwiec - wrzesień 2010 przyczynił się przede wszystkim wzrost cen żywności, głównie nieprzetworzonej (przede wszystkim owoców i warzyw w następstwie niekorzystnych warunków agrometeorologicznych wiosną i latem br., a także wzrostu cen surowców rolnych na rynkach światowych) oraz cen gazu ziemnego (efekt wejścia w życie od czerwca br. wyższych taryf dotyczących paliwa gazowego).** Natomiast w kierunku obniżenia skali wzrostu rocznego wskaźnika CPI w analizowanym okresie oddziaływały ujemne efekty bazy wynikające ze znacznego wzrostu cen paliw oraz cen wyrobów akcyzowych, głównie tytoniowych (wskutek podwyżki stawki podatku akcyzowego) w analogicznym okresie 2009 r., a także ograniczona presja popytowa”⁶

Rysunek 2. Zmiany cen żywności i energii w Polsce styczeń- wrzesień 2010 (r/r)

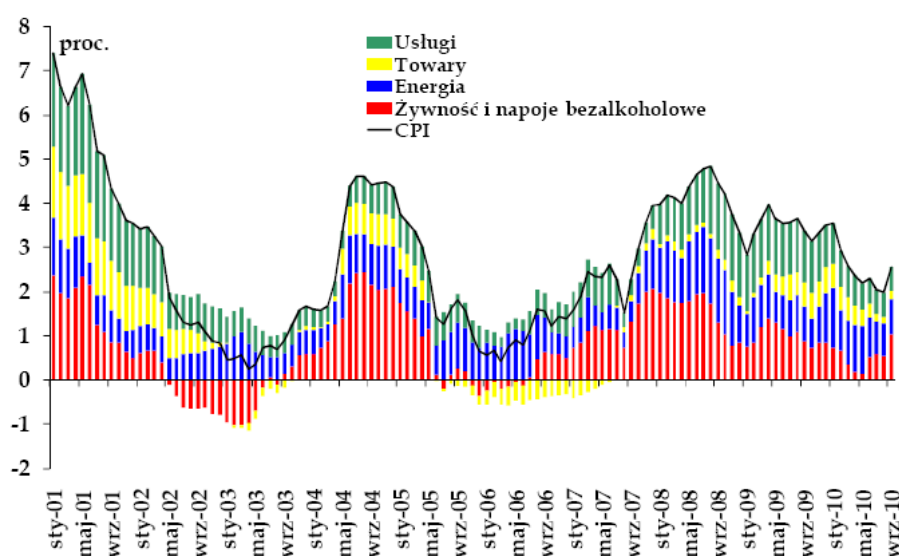
Zmiany cen żywności i energii (r/r).

⁶ Raport o inflacji WWW.nbp.pl

Rysunek 3. Zmiany CPI i głównych kategorii cen w Polsce styczeń – wrzesień 2010 (r/r)

Zmiany CPI i głównych kategorii cen (r/r).

Inflacja wzrosła w grudniu przez drożące paliwa, podwyżka stóp coraz bliżej (źródło: WWW.inwestycje.pl) 13.01.2011

Opinie ekspertów

"Zgodnie z oczekiwaniami inflacja CPI wzrosła na koniec roku 2010 do 3,1%, z dynamiką m/m na poziomie 0,4%. Wzrost indeksu wynikał przede wszystkim z wysokiej dynamiki cen paliw (o 5,1% m/m) w grudniu, co przełożyło się na wzrost cen transportu o 2,6% m/m. Pozostałe kategorie nie przyniosły dużego zaskoczenia, a dynamika zmian m/m była raczej ograniczona. Nieco zaskakująca jest w naszej ocenie stabilność cen żywności i napojów bezalkoholowych w grudniu 2010 w skali m/m (dynamika r/r na poziomie 3,9% r/r). Zgodnie z naszymi założeniami wzrost odnotowały również ceny alkoholi i tytoniu (0,3% m/m), będąc wynikiem wchodzącej w styczniu w życie nie tylko stawki VAT, ale również konieczności wymiany banderol na produkty tytoniowe na początku roku 2011. - ekonomistka Banku Pekao SA Aleksandra Bluj.

„Inflacja mierzona indeksem cen towarów i usług konsumpcyjnych wzrosła zgodnie z oczekiwaniami do 3,1% r/r z 2,7% r/r w listopadzie 2010. Oznacza to, że czwarty miesiąc z rzędu inflacja przekracza cel inflacyjny banku centralnego, zbliżając się powoli do górnego ograniczenia wahań inflacji wokół celu. W ciągu miesiąca ceny wzrosły o 0,4%, głównie ze względu na drożące paliwa (5,1% m/m). Zmiany cen większości elementów koszyka były zgodne z naszymi oczekiwaniami, choć w nieco mniejszej skali niż szacowaliśmy wzrosły ceny żywności. Presja ze strony popytu wciąż utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie, jednak ze względu na efekt statystyczny związany z niską bazą z grudnia 2009 r., inflacja bazowa wzrosła do 1,5% r/r z 1,2% r/r w listopadzie, osiągając poziom najwyższy od czerwca 2010 r.- ekonomista Banku Millennium Grzegorz Maliszewski.

Po przeczytaniu tego materiału, odpowiedz na pytania:

1. Jakie były przyczyny inflacji w Polsce w 2010 r, biorąc pod uwagę dane z raportu o inflacji (styczeń-wrzesień 2010) oraz opinie ekspertów na koniec 2010 r.?
2. Według jakiej miary publikowane są dane o inflacji? Jakie czynniki wpłynęły na indeks CPI? Porównaj to z wagami w koszyku dóbr i usług (rysunek 1.)
3. Jakie czynniki zewnętrzne miały szczególny wpływ na wzrost inflacji czerwiec-wrzesień 2010 r.? Zobacz także zmiany na rysunku 2.

- **Rozwiązanie dla nauczyciela/nauczycielki**

1. Jakie były przyczyny inflacji w Polsce w 2010 r, biorąc pod uwagę dane z raportu o inflacji (styczeń-wrzesień 2010) oraz opinie ekspertów na koniec 2010 r.?

Do wzrostu inflacji w okresie przyczynił się przede wszystkim wzrost cen żywności, głównie nieprzetworzonej (przede wszystkim owoców i warzyw w następstwie niekorzystnych warunków agrometeorologicznych wiosną i latem br., a także wzrostu cen surowców rolnych na rynkach światowych) oraz cen gazu ziemnego (efekt wejścia w życie od czerwca br. wyższych taryf dotyczących paliwa gazowego). Wzrost indeksu CPI na koniec roku wynikał przede wszystkim z wysokiej dynamiki cen paliw.

2. Według jakiej miary publikowane są dane o inflacji? Jakie czynniki wpłynęły na indeks CPI? Porównaj to z wagami w koszyku dóbr i usług (rysunek 1.)

Dane publikowane są wg miary CPI. W głównej mierze na wzrost CPI wpłynęły ceny żywności (24,1% waga w koszyku dóbr i usług). W Raporcie jest mowa o stabilności cen żywności i napojów bezalkoholowych w grudniu 2010 w skali m/m (dynamika r/r na poziomie 3,9%r/r), wzrost odnotowały również ceny alkoholi i tytoniu (0,3%m/m) waga w koszyku 5,7%.

3. Jakie czynniki zewnętrzne miały szczególny wpływ na wzrost inflacji czerwiec-wrzesień 2010 r.?

Na Rysunku 2. Zmiany cen żywności i energii w Polsce styczeń- wrzesień 2010 (r/r), widać wyraźnie największą amplitudę zmian cen paliw. Wzrost cen paliw – to jest najważniejszy czynnik zewnętrzny, który w dużym stopniu wpływa na stopę inflacji a także wzrostu cen surowców rolnych na rynkach światowych oraz cen gazu ziemnego (efekt wejścia w życie od czerwca br. wyższych taryf dotyczących paliwa gazowego).

Załącznik 5. Kejs 8 Kredyt na remont mieszkania.

„Kredyt na remont mieszkania”

Zwraca się do Ciebie Pan Andrzej Łukasik wraz ze swoją żoną Anną, którzy postanowili wziąć kredyt. Zaciągnięty kredyt ma zostać przeznaczony na gruntowny remont ich mieszkania. Do tej pory państwo Łukasikowie nigdy nie mieli do czynienia z żadnym kredytem, zwracają się więc do Ciebie o pomoc. Chcą bowiem w pierwszej kolejności uzyskać odpowiedzi na nurtujące ich pytania. Pytania dotyczą obszaru inflacji oraz jej związku z oprocentowaniem kredytu. Uzyskane informacje zostaną wykorzystane w celu oceny ofert poszczególnych banków. Dzięki temu, Twój klient będzie mógł wybrać tę ofertę, która jest najbardziej dopasowana do ich potrzeb.

1. Pan Andrzej wraz z żoną doskonale zdają sobie sprawę, iż na wysokość raty spłacanego kredytu na pewno wpłynie inflacja. Inflacja to nic innego, jak wzrost ogólnego poziomu cen. Pan Andrzej zwrócił uwagę na fakt, iż przewidywana inflacja w bieżącym roku wyniesie 3,5%. Gdyby jeszcze w bieżącym roku kalendarzowym, pan Andrzej podjął decyzję o zaciągnięciu kredytu, to, jakim mianem można byłoby określić tę inflację? Jest to inflacja... (wpisz brakujące słowo).

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [pełzająca](#)

2. Żona Pana Andrzeja przeczytała artykuł obalający dotychczasowe mity, dotyczące zależności kredyty - inflacja. W artykule wspomniano, iż wysoka inflacja powoduje równoczesny spadek oprocentowania kredytów i rat spłacanego długu. Czy to prawda? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)

3. Pani Anna, żona pana Andrzeja, przeczytała również artykuł dotyczący m.in. inflacji, jej wpływu na kredyty i życie codzienne. W artykule tym pani Anna znalazła dwa zjawiska łączące się z inflacją. Pani Anna nie zgadza się z tym co znajduje się w artykule. Wskaż więc słowo, gdzie znaleźć można błąd i które nie pasuje do tego artykułu. W celu zapoznania się z owym artykułem, otwórz załącznik. Wpisz, według Ciebie błędne słowo, w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania. Niepoprawne słowo wpisz w takiej postaci, jaka znajduje się w załączonym artykule.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [deinflacji](#)

Załącznik do pytania

Deflacja i deinflacja

Inflacja i jej wpływ na sytuację kredytobiorców

Przy inflacji wyższej od zera płatności odsetkowe zawierają także część zabezpieczającą banki przed utratą realnej wartości pożyczonych środków, którą w rzeczywistości należałoby uznać nie za odsetki, ale za wcześniejszą spłatę kapitału. Ta część jest tym większa, im wyższa jest inflacja.

Ubiegając się o kredyt musimy zdawać sobie sprawę z tego, że wzrost inflacji przekłada się bezpośrednio na wzrost raty kredytu. Załóżmy, że dokonaliśmy wstępnych obliczeń – spłata kapitału plus odsetki i prowizje, a do tego inflacja – i wychodzi nam, że tak czy inaczej na kredyt i jego spłatę nas stać. Teraz uwaga. Musisz mieć na uwadze również fakt, że wzrost inflacji nie odbije się jedynie na racie kredytu, który spłacasz, ale na całym Twoim portfelu. Wysoka inflacja, to wysokie ceny na towary i usługi. W momencie kiedy wzrasta inflacja, wzrasta nie tylko Twoja rata kredytowa, ale również czynsz, energia, żywność, itd. Zarobki pozostają najczęściej na tym samym poziomie.

Ponadto, należy pamiętać, iż w gospodarce mamy do czynienia z dwoma innymi zjawiskami, łączącymi się z inflacją. Mowa tutaj o deflacji i deinflacji.

Deflacja to inaczej spadek ogólnego poziomu cen, wzrost siły nabywczej pieniądza, wzrost jego wartości (przeciwnieństwo inflacji). Z kolei deinflacja to spadek tempa wzrostu inflacji w ciągu roku. Deinflacja oznacza, że ceny nie wzrastają tak szybko, jak w poprzednim okresie, nadal jednak rosną.

4. Ważne jest, aby poznać przyczyny inflacji. Pani Anna, żona pana Andrzeja, zapoznała się z literaturą dotyczącą przedmiotu i znalazła artykuł dotyczący przyczyn inflacji. W załączniku do tego pytania, znajdziesz część tego artykułu. Zapoznaj się z tym fragmentem. Wskaż błędy, jakie można znaleźć w tym fragmencie.

- Definicja teorii kosztowej jest poprawna, podczas gdy definicja teorii popytowej jest nieprawidłowa.
- Definicja teorii kosztowej jest niepoprawna, podczas gdy definicja teorii popytowej jest prawidłowa.
- Złe dopasowanie definicji do ich opisów, powinna zostać dokonana zamiana definicji do przygotowanych opisów.

Załącznik do pytania

Przyczyny inflacji

Przyczyn inflacji wg teorii kosztowej upatruje się w nadmiernym popycie globalnym w gospodarce w stosunku do możliwości jego zaspokojenia. Ten typ inflacji najczęściej jest wynikiem ekspansywnej polityki gospodarczej państwa.

Przyczyną inflacji wg teorii popytowej jest wysoki wzrost kosztów produkcji, najczęściej kosztów pozyskania ważnego surowca (ropa naftowa) lub kosztów pracy (płace), niezależnych od globalnego popytu na towary.

---

5. Czy nie wydaje Ci się, iż przyporządkowanie definicji do ich opisów, w obydwu przypadkach jest niepoprawne? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: tak

6. Pan Andrzej prosi również o pomoc w kwestii ustalenia przyczyn inflacji. Czy prawdą jest, iż nadmierna ilość pieniądza w gospodarce oraz spadek płac są jednymi z przyczyn inflacji? Czy zgadzasz się z tym stwierdzeniem? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: nie

7. Pani Anna ma wątpliwość, czy jeśli wspomniana przez jej męża inflacja (3,5% w skali roku) wzrośnie o 7 punktów procentowych (w skali roku), to nadal będzie można ją zaliczyć do inflacji pełzającej? Wybierz właściwą według Ciebie odpowiedź, spośród dostępnych możliwości.

- Nie, jeśli zostanie przekroczony próg 10%, mówimy o tzw. inflacji kroczącej.
- Nie, jeśli zostanie przekroczony próg 10%, mówimy o tzw. inflacji galopującej.
- Tak, będzie ja nadal można zaliczyć do tzw. inflacji pełzającej.

8. Twoi klienci bardzo obawiają się sytuacji, kiedy może nastąpić szybka, a niekiedy błyskawiczna utrata wartości pieniądza i gwałtowny wzrost cen. Może nawet dojść do sytuacji, iż inflacja osiągnie poziom 50% w skali miesiąca!! Taka sytuacja w sposób wysoce negatywny może wpłynąć na ratę spłacanego kredytu. O jakiej inflacji jest mowa w tym przypadku?

- inflacji kroczącej.
- hiperinflacji.
- inflacji galopującej.

9. Czy inflacja galopująca nie zawiera się w przedziale 10% - 100% w skali roku? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: tak

10. Pan Andrzej wraz z żoną chcą wiedzieć, czy rzeczywiście wszystkie wspomniane dotąd rodzaje inflacji (pełzająca, krocząca etc.) są zależne od tempa wzrostu cen? Jeśli zgadzasz się z tym

stwierdzeniem, wpisz słowo "prawda" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania. Jeśli uważasz, iż to stwierdzenie jest nieprawdziwie wpisz "fałsz" w pole odpowiedzi.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [prawda](#)

11. Pani Anna zapoznała się z literaturą, opisującą zjawisko inflacji kosztowej w gospodarce.

W jednej z książek, według pani Anny widnieje błąd. W załączniku do tego pytania, do Twojej dyspozycji znajduje się fragment, w którym rzekomo znaleźć można pomyłkę. Wskaż numer punktu, w którym widnieje błąd. Wpisz np. 1 w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [3](#)

Załącznik do pytania

Inflacja kosztowa

W zależności od typu inflacji kosztowej, wyróżniamy:⁷

- 1) inflację płacową;
- 2) inflację wywołaną przez działania monopolów i narzucania przez nich wysokich cen towarów, usług;
- 3) inflację wywołaną przez ceny dóbr (surowców) wyłącznie eksportowanych;
- 4) inflację wywołaną przez podatki (pośrednie), bezpośrednio przerzucane na ceny.

12. Pan Andrzej wraz z małżonką, chcieliby się również dowiedzieć, jakie są podstawowe miary inflacji. Spośród dostępnych opcji, wybierz tę, która nie jest zaliczana do podstawowych miar inflacji.

- Indeks CPI
- Deflator PKB
- Inflacja bazowa
- [Indeks CMI](#)

---

⁷ R. Milewski: Podstawy ekonomii..., op.cit., s. 572

Załącznik 6. „Czynniki wpływające na kurs walutowy”

• Tabela dla ucznia/uczennicy

Do podanych w tabeli grup czynników kształtujących kurs walutowy, dopasuj wymienione pod tabelą różne czynniki.

Ekonomiczne	Polityczne	Psychologiczne	Spekulacyjne

podaż i popyt na walutę obcą w danym kraju, konflikty między krajami, stan koniunktury gospodarczej, wojna, stopa procentowa, ryzykowna gra na wyżkę lub osłabienie kursu, stopa inflacji, optymistyczne lub pesymistyczne prognozy co do koniunktury gospodarczej.

• Rozwiązanie zadania dla nauczyciela/nauczycielki

Ekonomiczne	Polityczne	Psychologiczne	Spekulacyjne
<ul style="list-style-type: none"> • stan koniunktury gospodarczej, • podaż i popyt na walutę obcą w danym kraju, • stopa procentowa, • stopa inflacji	<ul style="list-style-type: none"> • wojna, konflikty między krajami	<ul style="list-style-type: none"> • optymistyczne lub pesymistyczne prognozy co do koniunktury gospodarczej.	<ul style="list-style-type: none"> • ryzykowna gra na wyżkę lub osłabienie kursu

„Kredyt hipoteczny pod zastaw domu”

Zwracają się do Ciebie państwo Iksińscy, pan Marcin i pani Karolina. Twoi klienci zainteresowani są zaciągnięciem kredytu hipotecznego pod zastaw domu. Na licznych forach internetowych, znaleźli oni wpisy informujące, iż m. in. istnieje silne powiązanie kredytu hipotecznego z kursem walutowym. Jeśli bowiem zdecydują się oni na zaciągnięcie kredytu w euro, a złoty zacznie się umacniać podczas gdy euro będzie spadać, to jako kredytobiorcy skorzystają oni na zaistniałej sytuacji. Oczywiście w odwrotnej sytuacji dojdzie do wyraźnej straty kredytobiorców. Najpierw jednak, państwo Iksińscy proszą o przybliżenie m.in. zjawiska, jakim jest kurs walutowy. Tylko dzięki uzyskaniu tych informacji, będą mogli zdecydować, co dalej z ich kredytem hipotecznym, czy zdecydują się na jego zaciągnięcie czy też nie.

1. W pierwszej kolejności, pan Marcin i jego współmałżonka skupili się na definicji kursu walutowego.

Pan Marcin wraz z żoną znaleźli w pewnym artykule definicję kursu walutowego. Definicja ta jest dostępna w załączniku. Zapoznaj się z nią uważnie, i na prośbę Twoich klientów, oceń czy jest ona prawidłowa. Jeśli uważasz, iż przytoczona definicja jest poprawna, wpisz "tak" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania. Jeśli natomiast znalazłeś błąd w podanej definicji, wpisz "nie" w pole odpowiedzi.

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)**

Załącznik do pytania

Definicja kursu walutowego

Definicja kursu walutowego jest następująca:

Kurs walutowy to cena waluty jednego kraju, wyrażona w walucie innego kraju pomnożonej razy dwa.

Przykłady:

1 dolar USA = 7 zł (2 * 3,50 zł)

1 euro = 8 zł (2 * 4 zł)

2. Szereg czynników kształtuje kurs walutowy. I z tym zagadnieniem związane jest kolejne pytanie Twoich klientów. Wśród tych najczęściej wymienianych czynników kształtujących kurs walutowy, nie znajdziemy (wybierz jedną z dostępnych opcji):

- Czynników politycznych (a w szczególności: wojen oraz konfliktów pomiędzy krajami).
- Czynników spekulacyjnych (a w tym: ryzykownej gry na zwykłą oraz osłabienia kursu).
- Czynników ekonomicznych (a w szczególności: stanu koniunktury gospodarczej, podaży i popytu na walutę obcą w danym kraju, stopy procentowej oraz stopy inflacji).
- **[Czynników technologicznych \(a w tym: systemów usprawniających przepływ informacji w przedsiębiorstwie oraz systemów kontroli\).](#)**

3. W ekonomii wyróżnić można trzy zasadnicze mechanizmy kursowe. Państwo Iksińscy w dostępnej literaturze, zlokalizowali dwa z nich: kursy sterowane (które znaleźć można również pod pojęciem kursów regulowanych) oraz kursy sztywne. Mają oni jednak problem z odnalezieniem jakiegokolwiek informacji na temat trzeciego kursu. Do Ciebie więc zwrócili się o pomoc. Brakujący kurs nosi nazwę kursu ..... (wpisz brakujące słowo).

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [płynnego](#)**

4. Pani Karolina znalazła również informację w prasie o powiązaniu bilansu płatniczego z kursem walutowym. Informacja ta jest następującej treści: "Bezpośrednią konsekwencją deficytu w bilansie płatniczym jest odpływ kapitału. To z kolei, prowadzić może do spadku kursu waluty (inwestorzy sprzedają wówczas lokalną walutę, a to prowadzi do obniżenia jej ceny). Wynikiem całego zjawiska jest zwiększanie presji inflacyjnej. Taka sytuacja prowadzi z kolei do pogorszenia się kondycji gospodarczej kraju." Państwo Iksińscy, chcą uzyskać więcej informacji na temat bilansu płatniczego.

W pierwszej kolejności, proszą oni o pomoc w związku z ustaleniem prawidłowej definicji bilansu. W załączniku dostępna jest definicja, ale Twoi klienci obawiają się, iż jest ona nieprawidłowa. Zapoznaj się z nią, a następnie określ, czy podana definicja jest poprawna. Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)**

Załącznik do pytania

Definicja bilansu płatniczego

Bilans płatniczy to zestawienie wartości wszystkich transakcji ekonomicznych dokonanych w danym okresie między daną gospodarką krajową (przedsiębiorstwami, ludnością, rządem) a zagranicą.

5. Kolejną kwestią, która zostaje poddana rozważaniom, to składniki bilansu płatniczego. Aby zapoznać się z problemem, otwórz załącznik. Znajdziesz w nim specyfikację składników wchodzących w skład bilansu płatniczego. Twoim zadaniem jest określenie, czy zaprezentowana specyfikacja jest prawdziwa czy nie. Wpisz "tak" lub "nie".

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)**

Załącznik do pytania

Składniki bilansu płatniczego

Bilans płatniczy składa się z czterech głównych składników:

- Rachunku bieżącego, który obejmuje transakcje eksportu i importu towarów (bilansu handlowego), wymianę usług, saldo transferów bieżących.
- Rachunku kapitałowego obejmującego przychody i rozchody.
- Rachunku finansowego, który obejmuje inwestycje bezpośrednie, portfelowe, pozostałe, pochodne instrumenty finansowe.
- Oficjalnych aktyw rezerwowych.

6. Pani Karolina zwróciła uwagę na fakt, iż odbiegamy od tematu wiodącego rozmowy, jakim są kursy walutowe. Ze względu na ich wagę, warto jest zapoznać się z mechanizmami, które nimi rządzą.

Pierwsze pytanie z tego zakresu jest następujące: jeśli zaobserwujemy, iż o poziomie kursu decyduje popyt lub też podaż na rynku walutowym, to na pewno będziemy mieć do czynienia z kursem .....

- Sztynnym
- Sterowanym
- **[Płynnym](#)**

7. Czy kiedy mówimy o kursie sztywnym, to mamy na myśli, iż kurs walutowy był ustalany przez rządy państw? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przygotowane do tego pytania.

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)**

8. W przypadku płynnego kursu walutowego, możemy mówić o sytuacji, iż jeśli popyt przeważa nad podażą, waluta krajowa ulega umocnieniu. Czy zgadzasz się z tym stwierdzeniem? Wpisz „tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przygotowane do tego pytania.

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [nie](#)**

9. Wróćmy na chwilę do wcześniej już omawianych kursów sztywnych. Jeśli w danym okresie, kurs waluty krajowej odchyłał się od poziomu równowagi, wówczas bank centralny dewaluował walutę krajową względem walut obcych. Drugim dostępnym narzędziem banku centralnego w zaistniałej sytuacji, jest rewaluacja czyli podwyższanie kursu waluty krajowej względem walut obcych. Czy to prawda? Wpisz "tak" lub "nie" w pole odpowiedzi przeznaczone do tego pytania.

- **Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [tak](#)**

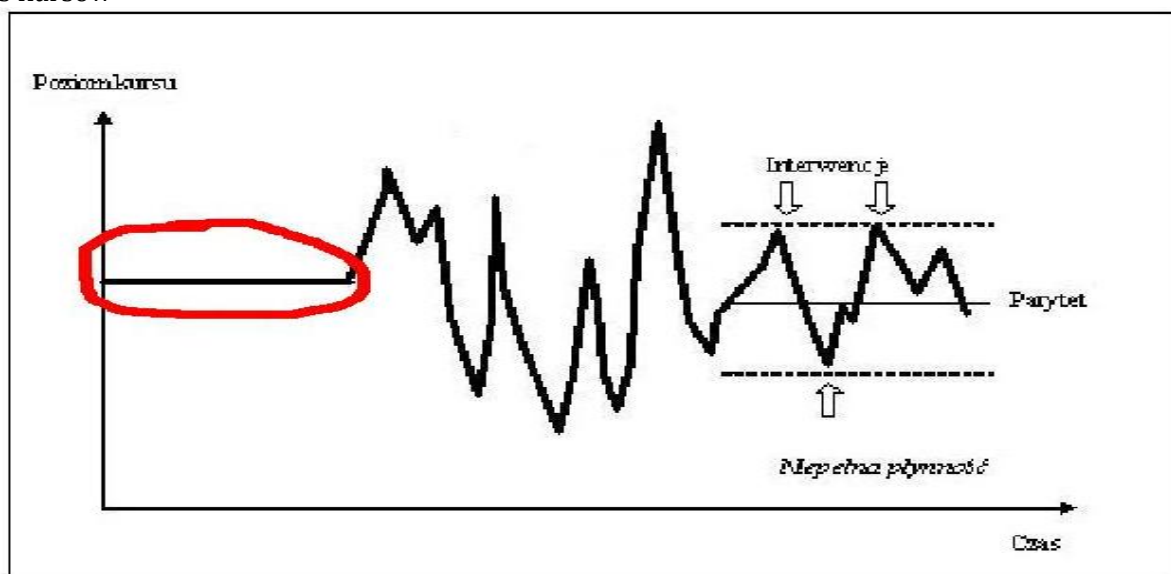
10. Państwo Iksińscy, mają również problem następującej natury: w jaki sposób wizualnie rozróżnić poszczególne kursy? W związku z tym, zapoznaj się z załącznikiem. Znajdziesz w nim wykres

zestawiający poszczególne kursy walutowe. Twoim zadaniem, jest zidentyfikować zaznaczony w czerwonym kółku wykres kursu. Przedstawiony fragment wykresu odnosi się do (wybierz jedną z dostępnych opcji):

- Kursu płynnego
- [Kursu stałego](#)
- Kursu sterowanego

Załącznik do pytania

Wykres kursów

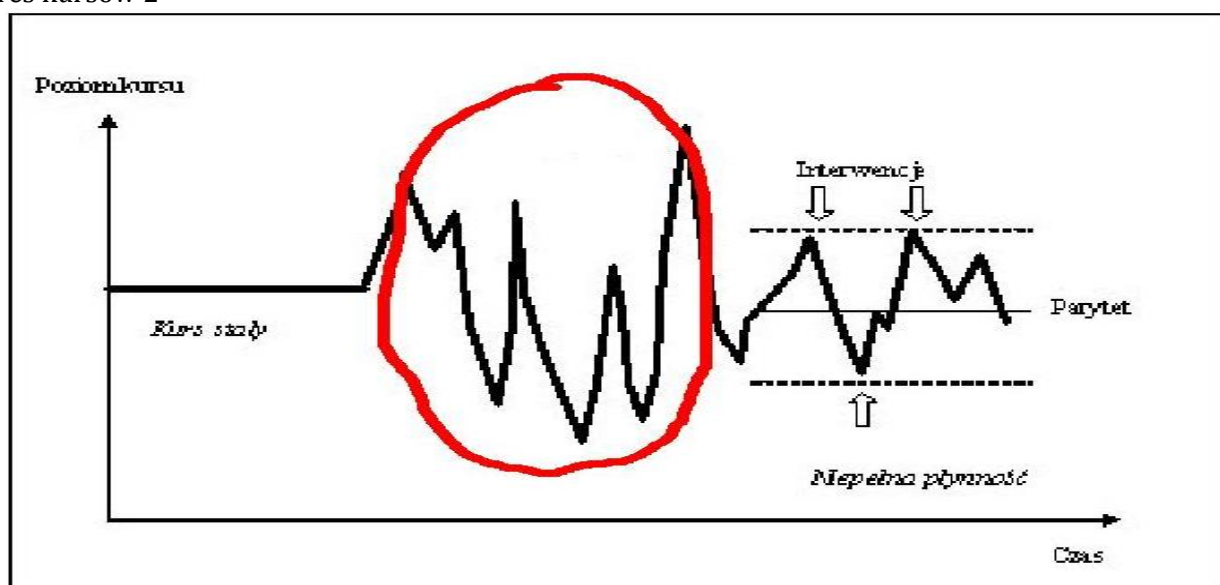

11. Dalej posługujesz się tym samym wykresem. Tym razem jednak, masz za zadanie zidentyfikować inny kurs walutowy, przedstawiony w postaci graficznej. W pierwszej kolejności zapoznaj się z załącznikiem do pytania. Fragment wykresu, które obecnie Cię interesuje został zaznaczony czerwonym kółkiem. Zaznaczony fragment to prezentacja graficzna kursu.....

- Sterowanego
- Regulowanego
- [Płynnego](#)

Załącznik do pytania

Wykres kursów 2

Lekcja 37 i 38. Mierniki wzrostu gospodarczego. Cykl koniunkturalny. Centra finansowe i gospodarcze na świecie. Blok dwugodzinny.

SCENARIUSZ LEKCJI 37 i 38

	Opis
TEMAT LEKCJI	MIERNIKI WZROSTU GOSPODARCZEGO. CYKL KONIUNKTURALNY. CENTRA FINANSOWE I GOSPODARCZE NA ŚWIECIE.
CZAS REALIZACJI:	Dwie godziny lekcyjne - 90 minut
METODY PRACY	pogadanka, praca z tekstem, dyskusja, elementy wykładu, prezentacja. Gra symulacyjna Wirtualny Doradca.
FORMY PRACY	Praca indywidualna Praca w grupie
ŚRODKI DYDAKTYCZNE:	Karty dydaktyczne, projektor, komputer, ekran, tablica, prezentacja multimedialna. Pracownia komputerowa z dostępem do Internetu, instrukcja do gry wirtualny doradca.
CEL OGÓLNY:	Celem ogólnym lekcji jest zapoznanie uczniów/uczennic z miernikami wzrostu gospodarczego, cechami recesji i dobrej koniunktury gospodarczej a także centrami finansowymi i gospodarczymi na świecie.
CELE SZCZEGÓŁOWE	Po zakończeniu lekcji, uczeń/uczennica powinien/powinna: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić jakie są mierniki wzrostu gospodarczego, • dokonać właściwej interpretacji mierników wzrostu gospodarczego, • znać różnice pomiędzy wielkościami realnymi a nominalnymi, • wiedzieć co to jest deflator, • znać definicję aprecjacji i deprecjacji, • wymienić cechy charakterystyczne dla fazy recesji i ożywienia gospodarczego, • wymienić centra finansowe i gospodarcze świata.
OCENIE PODLEGAĆ BĘDĄ:	<ul style="list-style-type: none"> • aktywność uczniów/uczennic podczas lekcji, • poprawność wykonywania poleceń, • poprawność wykonania zadania (punkty w grze) • zaangażowanie uczniów/uczennic podczas lekcji, • sposób przedstawiania argumentowania stanowiska podczas lekcji.

PLAN LEKCJI

ETAPY	PROCEDURA	UWAGI METODYCZNE	INNE UWAGI
I	1. Na początku lekcji nauczyciel/nauczycielka zadaje pytanie uczniom/uczennicom: czy słyszeli określenie Produkt Krajowy Brutto (PKB)? Na podstawie załączonej prezentacji multimedialnej nauczyciel/nauczycielka przedstawia uczniom/uczennicom mierniki wzrostu gospodarczego i omawia ich znaczenie (Załącznik 1a i b).	Elementy wykładu Prezentacja multimedialna	Załącznik 1a. Prezentacja multimedialna „Miary dochodu narodowego” ⁸ Załącznik 1b. Materiał pomocniczy do prezentacji.
	2. Nauczyciel/nauczycielka dzieli uczniów/uczennice na zespoły 2 osobowe rozdając im kartę dydaktyczną z zadaniem (Załącznik 2).	Praca w grupie Karta dydaktyczna	Załącznik 2. Karta dydaktyczna z zadaniami
	3. Pierwszym zleceniem w grze Wirtualny Doradca, którym powinny zająć się zespoły jest: Kejs 10 „Wzrost gospodarczy - konkurs” (Załącznik 3) . Dzięki tym ćwiczeniom, uczniowie/uczennice, mogą w sposób praktyczny sprawdzić nabytą podczas lekcji wiedzę teoretyczną dotyczącą m.in. podstawowych mierników wzrostu gospodarczego.	Praca grupowa	Załącznik 3. Kejs 10 - Wzrost gospodarczy - konkurs (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Wzrost gospodarczy - konkurs)
	4. Po rozwiązaniu pierwszego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.	Pogadanka	
	5. Nauczyciel/nauczycielka pyta uczniów/uczennice czy kojarzą takie określenia jak: recesja, ożywienie gospodarcze? (Załącznik 4)		Załącznik 4. Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki.
	6. Nauczyciel/nauczycielka wskazuje uczniom/uczennicom, że okresowe wahania produkcji w gospodarce nazywamy cyklem koniunkturalnym.	Mini wykład	
	7. Następnie prosi uczniów/uczennice by podali jakie wyróżniamy fazy cyklu koniunkturalnego.	Pogadanka	

⁸ Załącznik 1 Prezentacja multimedialna pt. „Miary dochodu narodowego” dostępna w oddzielnym pliku

8. Nauczyciel/nauczycielka krótko opisuje cechy charakterystyczne cyklu koniunkturalnego.	Pogadanka. Elementy wykładu	
9. Nauczyciel/nauczycielka rozdaje uczniom/uczennicom kartę dydaktyczną (Załącznik 5) . Uczniowie/uczennice rozwiązują ćwiczenie.	Praca indywidualna	Załącznik 5. Karta dydaktyczna.
10. Po zakończeniu nauczyciel/nauczycielka sprawdza rozwiązanie i uczniowie/uczennice wskazują cechy charakterystyczne dla fazy kryzysu i ożywienia gospodarczego.	Karta dydaktyczna	
11. Następnie, uczniowie/uczennice rozwiązują zlecenie w grze Wirtualny Doradca Kejs 11 - Wzrost gospodarczy i globalizacja - urzędnik. (Załącznik 6) . Zlecenie to zawiera pytania związane z zagadnieniem wzrostu gospodarczego oraz jego fazami. Ponadto uczniowie/uczennice napotykać problemy dotyczące kryzysu gospodarczego.	Praca grupowa	Załącznik 6. Kejs 11 – Wzrost gospodarczy – globalizacja – urzędnik. (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Wzrost gospodarczy - globalizacja urzędnik)
12. Po rozwiązaniu zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz z uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.	Pogadanka	
Rozszerzenie		
13. Nauczyciel/nauczycielka prosi o wybranie kolejnego zlecenia Kejs 12 - Wzrost gospodarczy – globalizacja - forum ekonomiczne”(Załącznik 7) . Zlecenie to zawiera pytania związane z zagadnieniem wzrostu gospodarczego oraz jego fazami.	Praca grupowa	Załącznik 7. Kejs 12 - Wzrost gospodarczy – globalizacja – forum ekonomiczne. (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Wzrost gospodarczy - globalizacja - forum ekonomiczne)

	<p>14. Nauczyciel/nauczycielka prosi o wybranie kolejnego zlecenia Kejs 13 „Portal – kurs walutowy” (Załącznik 8). Zlecenie to obejmuje zagadnienia związane z kursem walutowym oraz czynnikami powiązаныmi z tym zagadnieniem. Zlecenie to obejmuje zagadnienia związane z kursem walutowym w odniesieniu do bilansu płatniczego, dlatego też jest kejsem rozszerzonym. Uczniowie/uczennice, aby przyswoić wiedzę na temat kursu walutowego powinni sięgnąć do kursu e-learning.</p> <p>15. Po rozwiązaniu kolejnego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Praca z kejsami Dyskusja	<p>Załącznik 8. Kejs 13 – Portal – kurs walutowy.</p> <p>(Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Portal - kurs walutowy)</p>
	<p>16. Nauczyciel/nauczycielka prosi o wybranie kolejnego zlecenia Kejs 14 - „Konkurs – kurs walutowy a bilans płatniczy” (Załącznik 9). Zlecenie to obejmuje zagadnienia związane z kursem walutowym w odniesieniu do bilansu płatniczego, dlatego też jest kejsem rozszerzonym. Uczniowie/uczennice, aby przyswoić wiedzę na temat kursu walutowego powinni sięgnąć do kursu e-learning.</p> <p>17. Po rozwiązaniu kolejnego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Praca z kejsami Dyskusja	<p>Załącznik 9. Kejs 14 -Konkurs – kurs walutowy a bilans płatniczy.</p> <p>(Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Portal - kurs walutowy a bilans płatniczy)</p>
	<p>18. Po rozwiązaniu kolejnego zlecenia nauczyciel/nauczycielka wraz w uczniami/uczennicami dokonują podsumowania wykonanej pracy.</p>	Pogadanka	
	<p>19. Nauczyciel/nauczycielka stawia pytanie uczniom/uczennicom: co to są centra finansowe i gospodarcze świata i jakie warunki musi spełnić kraj by takie centra posiadał? Czy mogą podać kraj które jest takim centrum finansowym świata (Załącznik 10).</p>	Pogadanka	<p>Załącznik 10 Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki.</p>
II	<p>1. Nauczyciel/nauczycielka dokonuje podsumowania lekcji. Ocenia prace uczniów/uczennic indywidualną i zespołową.</p> <p>2. Na zadanie domowe uczniowie/uczennice mają przeczytać dowolny tekst dotyczący kryzysu gospodarczego ostatnich lat (2008-2010).</p>	Pogadanka	-

Wykaz załączników

Załącznik 1 Prezentacja multimedialna pt. „Miary dochodu narodowego” dostępna w oddzielnym pliku

Załącznik 2 Karta dydaktyczna z zadaniami

Załącznik 3 Kejs 10 Wzrost gospodarczy - konkurs

Załącznik 4 Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki.

Załącznik 5 Karta dydaktyczna

Załącznik 6 Kejs 11 Wzrost gospodarczy – globalizacja - urzędnik.
Załącznik 7 Kejs 12 Wzrost gospodarczy – globalizacja – forum ekonomiczne.
Załącznik 8 Kejs 13 Portal – kurs walutowy
Załącznik 9 Kejs 14 Konkurs – kurs walutowy a bilans płatniczy
Załącznik 10 Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1b.

Materiał pomocniczy do Prezentacji Multimedialnej. Big mac a parytet siły nabywczej

Często jak jesteśmy za granicą w sklepach spotykamy produkty identyczne jak w Polsce. Porównując ceny - jeśli cena za granicą w przeliczeniu na złotówki będzie niższa niż w Polsce, to z pewnością dany produkt kupimy. Kurs walutowy jest ceną pieniądza zagranicznego za pomocą którego możemy ocenić opłacalność zakupu danego dobra. Ponieważ zmiany kursu walutowego są nieprzewidywalne, stąd nie zawsze zrobimy dobry interes kupując produkty za granicą. Kurs walutowy podlega częstym wahaniom, i stąd w mediach słyszymy o osłabieniu waluty krajowej lub wzmocnieniu. Jedną z koncepcji próbującą wyjaśnić właściwy poziom kursu jest teoria parytetu siły nabywczej (PPP). Mówi ona o tym, że w długim okresie kurs wymiany pomiędzy walutami dwóch krajów powinien dążyć do wyrównania się poziomowi cen dwóch identycznych koszyków dóbr nabywanych w tych krajach. Magazyn The Economist wprowadził w 1986 roku Big Mac Index, który porównuje cenę hamburgera w różnych państwach i na tej podstawie można ocenić odchylenia oficjalnych kursów walut od ich realnej siły nabywczej. Dlaczego wybrano hamburgera Big Maca? – produkt ten jest sprzedawany w 120 krajach na świecie i wytwarzany wg identycznej receptury. Dane w tabeli 1, wskazują, że w roku 2009 jego cena w Polsce wynosiła około 7,00 zł. Za 1 dolara na rynku trzeba zapłacić 3,48 zł, a więc cena tego hamburgera w dolarach równała się zatem 2,01zł ($7,00/3,48 = 2,01zł$). W USA w tym czasie Big Mac kosztował 3,54 USD. Jeśli podzielimy cenę w złotych przez amerykańską w USD, otrzymamy kurs wynoszący 1,98 zł. Jeśli porównamy ten kurs (1,98) z kursem w Polsce = 3,48 zł, to złoty jest osłabiony (niedowartościowany -43%). W dużym uproszczeniu możemy powiedzieć że im droższy hamburger w danym kraju tym kraj bogatszy (np. w tabeli Norwegia, Szwajcaria). W praktyce jednak zawsze występują odchylenia między kursem faktycznym a wg hamburgera, co także pokazuje kierunek zmian waluty danego kraju. (na podstawie Belka M.(red) 2003, Ekonomia stosowana, Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Warszawa, dane zmienione dla roku 2009).

Tabela 1. Indeks Big Maca 2009

	Big Mac prices		Implied PPP* of the dollar	Actual exchange rate: Jan 30th	Under (-)/over(+) valuation against the dollar, %
	in local currency	in dollars			
United States†	\$3.54	3.54	-	-	
Argentina	Peso 11.50	3.30	3.25	3.49	-7
Australia	A\$3.45	2.19	0.97	1.57	-38
Brazil	Real 8.02	3.45	2.27	2.32	-2
Britain	£2.29	3.30	1.55‡	1.44‡	-7
Canada	C\$4.16	3.36	1.18	1.24	-5
Chile	Peso 1,550	2.51	438	617	-29
China	Yuan 12.5	1.83	3.53	6.84	-48
Czech Republic	Koruna 65.94	3.02	18.6	21.9	-15
Denmark	DK 29.5	5.07	8.33	5.82	43
Egypt	Pound 13.0	2.34	3.67	5.57	-34
Euro area§	€3.42	4.38	1.04**	1.28**	24
Hong Kong	HK\$13.3	1.72	3.76	7.75	-52
Hungary	Forint 680	2.92	192	233	-18
Indonesia	Rupiah 19,800	1.74	5,593	11,380	-51
Israel	Shekel 15.0	3.69	4.24	4.07	4
Japan	¥290	3.23	81.9	89.8	-9
Malaysia	Ringgit 5.50	1.52	1.55	3.61	-57
Mexico	Peso 33.0	2.30	9.32	14.4	-35
New Zealand	NZ\$4.90	2.48	1.38	1.97	-30
Norway	Kroner 40.0	5.79	11.3	6.91	63
Peru	Sol 8.06	2.54	2.28	3.18	-28
Philippines	Peso 98.0	2.07	27.7	47.4	-42
Poland	Zloty 7.00	2.01	1.98	3.48	-43
Russia	Ruble 62.0	1.73	17.5	35.7	-51
Saudi Arabia	Riyal 10.0	2.66	2.82	3.75	-25
Singapore	S\$3.95	2.61	1.12	1.51	-26
South Africa	Rand 16.95	1.66	4.79	10.2	-53
South Korea	Won 3,300	2.39	932	1,380	-32
Sweden	SKR 38.0	4.58	10.7	8.30	29
Switzerland	CHF 6.50	5.60	1.84	1.16	58
Taiwan	NT\$75.0	2.23	21.2	33.6	-37
Thailand	Baht 62.0	1.77	17.5	35.0	-50
Turkey	Lire 5.15	3.13	1.45	1.64	-12

*Purchasing-power parity: local price divided by price in the United States
 †Average of New York, Chicago, Atlanta and San Francisco ‡Dollars per pound
 §Weighted average of prices in euro area **Dollars per euro

Sources: McDonald's; The Economist

Załącznik 2 Karta dydaktyczna z zadaniami

- **Treść zadania dla ucznia/uczennicy**

Rozwiąż zadanie, uzupełnij tabelę.

Przyjmijmy, że w gospodarce produkuje się dwa dobra A i B w latach 2008-2010. W tabeli podano hipotetyczne ilości i ceny wytwarzanych dóbr. Dla obliczeń realnego PKB przyjmij ceny z roku 2008. Jakiej widzisz relacje między nominalnym a realnym PKB? – oblicz Deflator PKB

	2008(rok bazowy)				2009				2010			
Dobra	P	Q	N	R	P	Q	N	R	P	Q	N	R
A	5	10			7	10	70		9	15		
B	8	5			9	3	27		9	3		
PKB			90				97					

	2008 (rok bazowy)	2009	2010
Deflator PKB			

Odpowiedź: W roku 2009 w porównaniu do roku 2008 ceny ..... średnio o....., a w roku 2010 w porównaniu do 2008 r. ceny ..... średnio o .....%.

- **Rozwiązanie zadania**

Przyjmijmy, że w gospodarce produkuje się dwa dobra A i B w latach 2008-2010. W tabeli podano hipotetyczne ilości i ceny wytwarzanych dóbr. Dla obliczeń realnego PKB przyjmij ceny z roku 2008. Jakiej widzisz relacje między nominalnym a realnym PKB – oblicz deflator PKB.

	2008(rok bazowy)				2009				2010			
Dobra	P	Q	N	R	P	Q	N	R	P	Q	N	R
A	5	10	50	50	7	10	70	50	9	15	135	75
B	8	5	40	40	9	3	27	24	9	3	27	24
PKB			90	90			97	84			162	99

- Jeżeli między rokiem bazowym a rokiem bieżącym miał miejsce wzrost cen, wówczas nominalny PKB > realny PKB.
- Jeżeli między rokiem bazowym a rokiem bieżącym ceny spadały, wówczas nominalny PKB < realny PKB.

Obliczmy Deflator PKB

	2008 (rok bazowy)	2009	2010
Deflator PKB	90/90 = 1,00	97/84 = 1,15	162/99 = 1,64

Odpowiedź: Ponieważ rok 2008 jest rokiem bazowym, dlatego deflator =1,00. Natomiast w roku 2009 w porównaniu do roku 2008 ceny wzrosły średnio o 15%, a w roku 2010 w porównaniu do 2008 r. ceny wzrosły średnio o 64%.

Załącznik 3. Kejs 10 Wzrost gospodarczy - konkurs.

Wzrost gospodarczy - Konkurs

W jednej z gazet pojawiło się wzmianka, iż został ogłoszony po raz pierwszy w kraju, konkurs firm doradczych. Zarząd stwierdził, że dobrzy byłoby się zareklamować podczas konkursu i jednocześnie nieźle zarobić. Wysyła więc Ciebie na ten konkurs.

1. **Konkurs się rozpoczął. Oczywiście jak to na początku nerwy są ogromne. Czytasz pierwsze pytanie. Proszę przeanalizować tekst znajdujący się w załączniku i na jego podstawie odpowiedz jak taka sytuacja może wpłynąć na gospodarkę kraju? Gospodarka kraju odnotuje:**

- [Wzrost gospodarczy](#)
- Spadek gospodarczy

Załącznik do pytania
Komunikat prasowy

Komunikat prasowy

Produkcja przemysłowa wzrosła w grudniu o 13,5 procent wobec wzrostu o 13,3 procent miesiąc wcześniej, a sprzedaż detaliczna zwiększyła się o 19,1 procent po wzroście o 18,7 procent w listopadzie - podało Narodowe Biuro Statystyczne.

2. **Kolejne pytanie brzmi: proszę wskazać mierniki wzrostu gospodarczego.**

- [Produkt Krajowy Brutto, Produkt Narodowy Brutto, Dochód narodowy,](#)
- Produkt Krajowy Brutto, Produkt Państwowy Brutto, Dochód narodowy,
- Produkt Krajowy Brutto, Produkt Narodowy Brutto, Dochód Państwowy Brutto

3. **Pytanie nad, z którym masz niewielki problem dotyczy stwierdzenie PKB na jednego mieszkańca to inaczej:**

- PKB per rovita,
- [PKB per capita.](#)
- PKB per persona,

4. **Kolejne pytanie związane jest z PKB. Przyjmijmy, że w gospodarce produkuje się dwa dobra A i B, dla których przedstawiono ilości oraz ceny bieżące wytwarzanych dóbr. Na podstawie powyższych danych jakie PKB można wyliczyć?**

- [Nominalne PKB.](#)
- Realne PKB,
- PKB w cenach stałych,

5. **W kolejnym pytaniu zawarto stwierdzenie, że deflator PKB to procentowa zmiana dóbr i usług, którą oblicza się dzieląc $[\text{PKB realne}/\text{PKB nominalne}] \cdot 100 - 100$. Czy to prawda?**

- Tak,
- [Nie.](#)

6. **Jak więc powinien być wzór na deflator PKB?**

- [\$\[\text{PKB nominalne}/\text{PKB realne}\] \cdot 100 - 100\$.](#)
- $[\text{PKB realne}/\text{PKB nominalne}] \cdot 100 - 100$,
- $[\text{PKB w cenach stałych}/\text{PKB w cenach bieżących}] \cdot 100 - 100$,

7. **W kolejnym pytaniu należy odpowiedzieć na pytanie, ile wyniesie deflator, jeżeli wiemy, że PKB nominalne wyniosło 100, a PKB realne 80.**

- Pytanie otwarte, poprawna odpowiedź: [25](#)

Podpowiedź 1. Deflator = $[\text{PKB nominalne}/\text{PKB realne}] \cdot 100 - 100$

8. **Kolejne pytanie, na które musisz odpowiedzieć odnosi się do postępu technologicznego. Czy postęp technologiczny kraju może mieć wpływ na wzrost gospodarczy?**

- [Tak, ma on wpływ](#)
- Nie, nie ma żadnego wpływu,
- Nie istnieje coś takiego jak postęp technologiczny,

9. Kolejnie równie ciekawym pytaniem jest czy wykształcenie można zaliczyć do czynników wpływających na wzrost gospodarczy kraju?

- [Tak](#),
- Nie,
- Nie można wykształcenia taktować jako siły napędowej gospodarki.

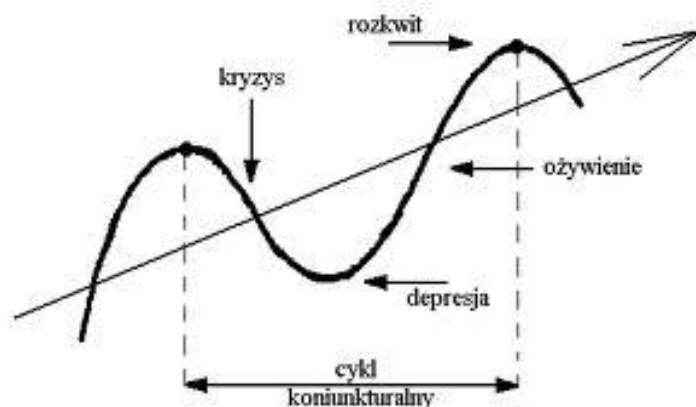
Załącznik 4 Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki.

Materiał dla nauczycieli/nauczycielek.

Cykl koniunkturalny to krótkookresowe odchylenia produkcji od jej trendu.⁹ **Celem polityki makroekonomicznej we współczesnych gospodarkach jest jednak ograniczenie skali tych wahań** (czyli spowodowanie, aby w okresach przyspieszenia wzrost PKB nie był nadmiernie wysoki, a w okresie spowolnienia dynamika PKB nie ulegała zbyt niemu obniżeniu). **Produkt Krajowy Brutto podlega stałym zmianom.**

Wyróżnia się następujące fazy cyklu koniunkturalnego:¹⁰

- **Faza kryzysu** charakteryzuje się nadprodukcją, czyli przewagą podaży nad efektywnym popytem. Powoduje to spadek wielkości gospodarczych. Tempo wzrostu inwestycji, spożycia i PKB obniża się, a jednocześnie wyhamowaniu ulega spadek bezrobocia.
- **Faza depresji (zastoju)**, odznacza się względną stabilizacją gospodarki na obniżonym poziomie. Spadają inwestycje, spożycie i PKB, a wzrasta bezrobocie. Jednocześnie spada skala nierównowagi.
- **Faza ożywienia**, szybko wzrastają inwestycje, spożycie oraz PKB, a jednocześnie zaczyna spadać bezrobocie. Wzrostowi nie towarzyszy jeszcze narastanie zjawisk nierównowagi gospodarczej.
- **Faza rozkwitu**, nadal szybko wzrastają inwestycje, spożycie i PKB, a silnie spada bezrobocie. W okresie rozkwitu zwiększający się popyt prowadzi jednak również do narastania zjawisk nierównowagi gospodarczej (wzrostu inflacji i deficytu handlowego).

Między poszczególnymi fazami w cyklu zachodzą związki przyczynowo- skutkowe, co oznacza że mechanizmy i procesy zachodzące w jednej fazie mają wpływ na tempo zjawisk w kolejnej fazie cyklu. Cykle różnią się amplitudą wahań oraz długością trwania. Wyróżniamy:

- Cykle Kitchina trwające około 3,5 roku,
- Cykle Juglara (8-10 lat)

oraz

- Cykle Kondratiewa (50-60 lat)

W praktyce zauważa się że PKB zmieniają się nieregularnie, przemiennie, raz rośnie raz maleje lecz na ogół po każdym cyklu znajduje się na wyższym poziomie niż poprzednio. Stad mówimy że cykl koniunkturalny to okresowe wahania PKB wokół trendu

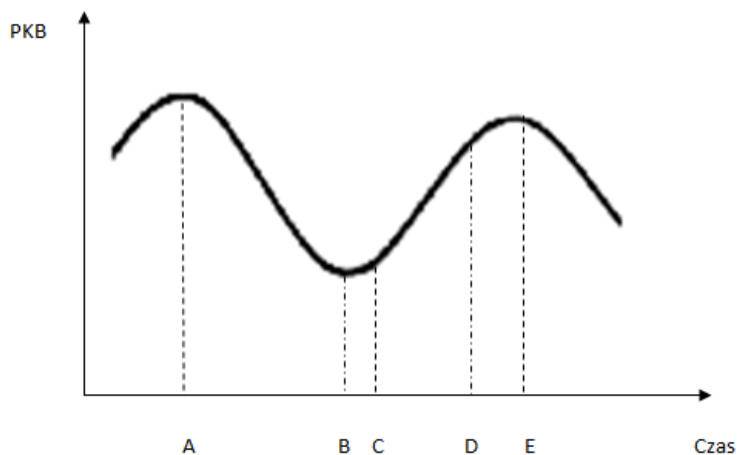
⁹ D. Begg (et.a), Makroekonomia..., op.cit., s. 361

¹⁰ D. Begg... Makroekonomia, ..., op.cit. s. 361

Załącznik 5 Karta dydaktyczna.

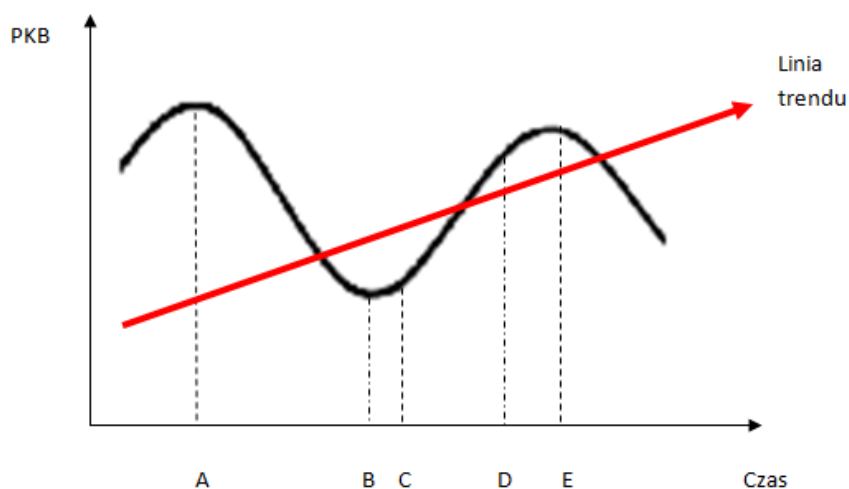
- **Treść zadania**

Na wykresie od A do E odpowiednio zaznacz wg właściwej kolejności fazę kryzysu, depresji, ożywienia i rozkwitu. Narysuj linię trendu. Co oznacza linia trendu? Podaj cechy wyróżniające fazę kryzysu i ożywienia w gospodarce.

- **Rozwiązanie zadania**

Na wykresie zaznacz fazę kryzysu, depresji, ożywienia i rozkwitu. Narysuj linię trendu.

AB- kryzys   BC- depresja   CD ożywienie   DE rozkwit.

Linia trendu oznacza gospodarkę wzrostową.

Cechy charakterystyczne dla fazy kryzysu: nadprodukcja (podaż > popytu). Powoduje to spadek wielkości gospodarczych. Tempo wzrostu inwestycji, spożycia i PKB obniża się, a jednocześnie wyhamowaniu ulega spadek bezrobocia.

Cechy charakterystyczne dla fazy ożywienia: gospodarka nabiera rozpędu: szybko wzrastają inwestycje, spożycie oraz PKB, a jednocześnie zaczyna spadać bezrobocie.

Załącznik 6. Kejs 11Wzrost gospodarczy – globalizacja – urzędnik.

Wzrost gospodarczy, globalizacja - urzędnik

Przychodzi do Ciebie pracownik pewnego ważnego urzędu twojego kraju. Na wstępie przedstawia się, że ma na imię Paweł i przyznaje, że ma pewne braki dotyczące zagadnień dotyczących wzrostu gospodarczego oraz globalizacji. Prosi Cię o pomoc.

1. **Na początku rozmowa jest dość luźna. Klient pyta Cię Jaki sport wolisz uprawiać?**
  - Jazda na rowerze,
  - Jazda na nartach
  - Jazda na desce,
  - Pływanie,
  - Nie uprawiam sportu,
2. **Kolejne pytanie jest już bardziej merytoryczne. Klient przedstawia Ci kartkę, na której wypisane są cztery główne siły oddziaływania na wzrost gospodarczy. Nie jest pewny czy aby na pewno to co jest tu wpisane jest prawdą. Kartkę znajdziesz w załączniku.**
  - Tak,
  - **Nie.**

Załącznik do pytania

Cztery siły

Cztery siły oddziaływania na wzrost gospodarczy

1. PRACA (wykształcenie, kwalifikacje, motywacja, dyscyplina pracy),
2. ZASOBY NATURALNE (ziemia, zasoby mineralne, ropa naftowa, jakość środowiska,
3. KAPITAŁ : rzeczowy (maszyny, fabryki, drogi),
4. ZASOBY REGIONALNE (parki, lasy, łąki).

3. **Gdzie znajduje się błąd. Wskaż Panu Pawłowi. Wpisz numer zasobu, który jest błędnie wpisany.**
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: **4**
4. **Pan Paweł zastanawia się jak się nazywa brakujący zasób.**

Odpowiedzi:

  - **Technologia.**
  - Polityka,
  - Technika,
  - Prawo,
5. **Pan Paweł przeczytał artykuł ekonomiczny, w którym znalazło się stwierdzenie, że pewne kraje stają się „tygrysami”. Co oznacza takie stwierdzenie, pyta Pan Paweł?**
  - **Kraj, który osiągnął bardzo dużą dynamikę wzrostu.**
  - Kraj, który nie osiągnął wysokiej dynamiki wzrostu,
  - Kraj, w którym tygrys jest umieszczony w godle,
  - Kraj, który ma największą hodowlę tygrysów,
6. **Pan Paweł zastanawia się, który z krajów w 2010 r. miał największy udział w kształtowaniu Produktu Globalnego Brutto.**
  - Polska,
  - Chiny,
  - **USA.**
  - Niemcy,
  - Japonia,
  - Rosja,
7. **Pan Paweł słyszał ostatnio w radio, że PKB w Polsce rośnie. Jednak prezydent stwierdził, że zdarzają się krótkookresowe odchylenia. Jak się nazywają takie wahania – zastanawia się Pan**

Paweł.

- Cykl życia produktów,
- Cykl koniunkturalny.
- Cykl wahań,
- Cykl zmian,
-

8. W tej samej audycji Pan Paweł usłyszał, że ten wzrost jest dość dynamiczny. Wzrosły inwestycje o 20%, spożycie o 15 %, PKB o 7%, zaczyna spadać bezrobocie. Jak nazywa się taka faza cyklu koniunkturalnego?

- Faza ożywienia.
- Faza rozkwitu,
- Faza recesji,
- Faza wzrostu,
- Faza spowolnienia,

9. Pan Paweł zastanawia się jak by nazywała się faza cyklu koniunkturalnego gdyby inwestycje, spożycie oraz PKB obniżyło się, a wyhamowaniu uległ spadek bezrobocia.

- Faza ożywienia,
- Faza rozkwitu,
- Faza spowolnienia.
- Faza recesji,
- Faza wzrostu,

Załącznik 7. Kejs 12 Wzrost gospodarczy – globalizacja - forum ekonomiczne.

Wzrost gospodarczy i globalizacja – forum ekonomiczne

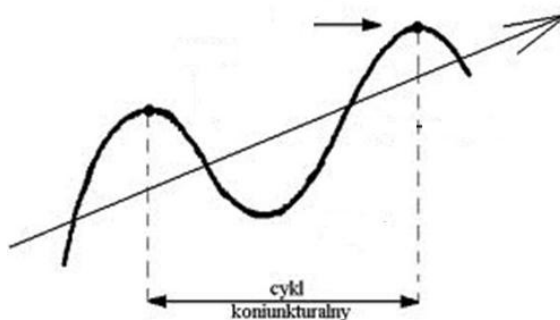
Twoja firma została zaproszona na forum ekonomiczne organizowane w mieście, w którym posiadasz siedzibę przedsiębiorstwa. Oczywiście wybrałeś/wybrałaś się tam. Jako doświadczona osoba w zagadnieniach dotyczących wzrostu gospodarczego czy globalizacji będziesz musiał/musiła zmierzyć się z wieloma pytaniami z tych obszarów.

1. Przed salą plenarną na rysunku został przedstawiony wykres cyklu koniunkturalnego. Rozmawiasz o rysunku z osobą, która przy nim przystanęła. Wskazujesz jak nazywa się faza cyklu, na którą wskazuje strzałka. Rysunek znajduje się w załączniku.

- Faza ożywienia,
- [Faza rozkwitu](#),
- Faza spowolnienia,
- Faza recesji,
- Faza wzrostu,

Załącznik do pytania

Faza cyklu

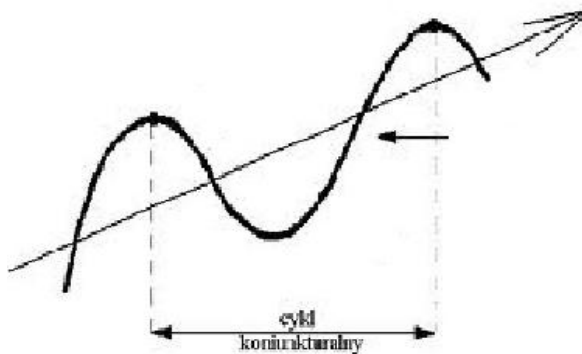

2. Na kolejnym rysunku ponownie widnieje ten sam wykres natomiast strzałka wskazuje inną fazę cyklu koniunkturalnego. Wskaż jak nazywa się ta faza.

- [Faza ożywienia](#),
- Faza rozkwitu,
- Faza spowolnienia,
- Faza recesji,
- Faza wzrostu,

Załącznik do pytania

Faza cyklu 2

3. Przysłuchujesz się rozmowie w kularach kilku osób, które sprzeczą się na temat wielkiego kryzysu gospodarczego USA. Osoby dyskutujące nie do końca wiedzą kiedy ten kryzys nastąpił. Podpowiedz im.

- [Lata 20 – 30 XX wieku](#),

- Lata 40 – 50 XX wieku,
- Lata 20 – 30 XIX wieku,
- Lata 40 – 50 XIX wieku,

4. Na forum głównym eksperci stwierdzili, że zauważalna jest ekspansja firm polskich na rynki zagraniczne. Ponadto firmy zagraniczne lokują swoje pieniądze w Polsce poprzez otwieranie fabryk, oddziałów czy filii. Jak można nazwać taki stan rzeczy? Jest to:.....

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Globalizacja](#)

Podpowiedź 1. **Nazwa pochodzi od słowa glob**

5. Mówiąc o globalizacji musimy pamiętać o kursie walutowym – mówi jeden z forumowiczów. Stwierdził on, że w ostatnim czasie zauważyć można bardzo duży wzrost kursu waluty krajowej. Inny z forumowiczów zapytał jak nazywa się takie pojęcie w ekonomii?

- Deprecjacja,
- [Aprecjacja](#),
- Globalizacja,
- Monopolizacja,

6. Inny z forumowiczów zapytał jak taka sytuacja może wpłynąć na PKB. Ty odpowiadasz, że:

- [Aprecjacja może spowodować spadek PKB lub osłabienie jego wzrostu](#),
- Aprecjacja powoduje wzrost wartości PKB,
- Aprecjacja nie ma wpływu na PKB,

7. Po głównym panelu forum nastąpiła kilkuminutowa przerwa na kawę. Oczywiście w przerwie przy stolikach odbywają się dyskusje na różne tematy. Przy Twoim stoliku rozmowa toczy się nt. globalizacji, a właściwie sporu czy Internet ma wpływ na proces globalizacji. Wyraź swoje zdanie.

- [Tak](#),
- Nie,
- Nie wiem,

Podpowiedź 1. **Jeden z czynników wpływających na proces globalizacji to: nowoczesne środki komunikacji (Internet, telewizja, telefonia komórkowa).**

8. Jedna z osób przy stoliku kawowym twierdzi, że istnieje taka organizacja, która pośredniczy w sporach handlowych pomiędzy państwami. Ty się z tym zgadzasz i dopowiadasz, że ta organizacja nazywa się:

- Światowa Organizacja Biznesu,
- [Światowa Organizacja Handlu](#),
- Światowa Organizacja Sporów,
- Światowa Organizacja Przepływów,

9. Kolejna z osób stwierdziła, że globalizacja zmusza do konkurencji w skali światowej. Pozostałe osoby zastanawiają się jaki to ma wpływ dla zwykłego człowieka?

- [Dobry](#),
- Zły,

10. Faktycznie konkurencja ma pozytywne aspekty dla ludzi. Powiedz swoim kolegom i koleżankom od stolika, jakich pozytywów można się spodziewać?

- [Większej gamy tańszych produktów](#),
- Mniejszej gamy tańszych produktów,
- Mały dostęp do nowinek technicznych.

Portal – kurs walutowy

Twoja firma została zaproszona do ogólnopolskiego portalu, aby na czacie odpowiadać na pytania internautów związane czynnikami wpływającymi na walutę i odwrotnie.

1. **Pada pierwsze pytanie internauty. Czy w momencie, gdy jesteśmy w stanie powiedzieć, że cena pieniądza jednego kraju wyrażona jest w pieniądzu innego kraju, mamy do czynienia z kursem walutowym?**

- [Tak](#),
- Nie,

2. **Kolejny internauta twierdzi, że słyszał o takiej instytucji międzynarodowej, która zajmuje się stabilizacją stosunków walutowych. Jak się ona nazywa – pyta internauta?**

- [Międzynarodowy Fundusz Walutowy](#),
- Międzynarodowy Fundusz Kursowy,
- Globalny Fundusz Walutowy,
- Globalny Fundusz Kursowy,

3. **Internauta o nicku „Ekonom” pyta jaki rodzaj kursu walutowego występuje aktualnie w Polsce.**

- Kurs sztywny,
- [Kurs płynny](#),
- Kurs regulowany,

4. **Kolejny internauta zapytał czy inflacja ma wpływ na kurs walut?**

- [Tak](#),
- Nie,

5. **Dodatkowo ten sam internauta pyta co oznacza słowo deprecjacja, które znalazł w Internecie?**

- [Spadek waluty na rynkach walutowych](#),
- Wzrost waluty na rynkach walutowych,
- Utrzymanie się bez zmian waluty na rynkach walutowych,
- Wniosek, tak masz rację. Przeciwnością do deprecjacji jest aprecjacja.

6. **Internauta o nicku „Atom” pisze, że ma pewien problem. Ostatnio kupował dolary po cenie 3,50 zł za 1 USD, natomiast dzisiaj kupił 1 USD za 3,70. Zastanawia się jak nazywa się taka zmiana waluty?**

- Aprecjacja,
- [Deprecjacja](#),
- Waloryzacja,

Podpowiedź 1. [Deprecjacja - osłabienie waluty krajowej. Aprecjacja - umocnienie się waluty krajowej.](#)

7. **„Atom” importuje towary z zagranicy do Polski (płaci za nie w USD). Zmiana kursu waluty z 3,50 zł na 3,70 zł za 1 USD spowoduje, że import będzie dla niego:**

- Tańszy,
- [Droższy](#),
- Bez zmian,

8. **Jeden z internautów kupił na aukcji internetowej książkę, za którą można zapłacić w euro lub w dolarach amerykańskich. Płatność za książkę razem z przesyłką w euro wynosi 58 EUR, natomiast płatność razem z przesyłką w dolarach amerykańskich wynosi 77 USD. Który wariant zapłaty będzie dla niego korzystniejszy, wiedząc, że [Kurs PLN/USD – 2.82], [Kurs PLN/EUR – 3.83].**

- [Zapłata w dolarach](#),
- Zapłata w euro,
- Zapłata w dolarach i w euro nie ma wpływu na ostateczną wartość książki w PLN.

Załącznik 9. Kejs 14 Konkurs – kurs walutowy a bilans płatniczy

Kurs waluty a bilans płatniczy - konkurs

Przeczytałeś/ przeczytałaś w jednej z gazet ekonomicznych, że można wygrać 5000 zł pod warunkiem odpowiedzenia na kilka pytań. 5000 zł jest to maksymalna kwota jaką może uzyskać twoja firma. W zależności od jakości odpowiedzi na pytania ta kwota może się zmniejszać. Mimo to podejmujesz się rozwiązać problemy postawione w konkursie.

1. W pierwszym pytaniu zostało postawione pytanie: Jeżeli zestawimy wszystkie transakcje dokonane w danym okresie między gospodarką krajową a zagranicą możemy mówić o:
  - [Bilansie płatniczym](#),
  - Rachunku zysków i strat,
  - Wynikiem finansowym,
  - Saldem płatniczym,
2. Jeżeli otrzymasz zestawienie obejmujące inwestycje bezpośrednie i portfelowe w ramach bilansu płatniczego o jakim rachunku możemy mówić?
  - Rachunek bieżący,
  - Rachunek kapitałowy,
  - [Rachunek finansowy](#),
  - Oficjalne aktywa rezerwowe,
3. Okazuje się, że w pewnym kraju nastąpił ogólny spadek poziomu cen o ok. 20%. Z czym w tej sytuacji mamy do czynienia?
  - Z inflacją,
  - [Z deflacją](#),
  - Dezinflacją,
4. Na podstawie danych zawartych w bilansie płatniczym Polski (załącznik) wpisz ile wyniósł rachunek bieżący w 2009 r.
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: **-1818**

Podpowiedź 1. [Rachunek bieżący = saldo obrotów towarowych+ saldo usług+ saldo dochodów+ saldo transferów bieżących.](#)

Załącznik do pytania

Bilans płatniczy Polski 2009 r.

	2009	2010	
	IX	VIII	IX
A. Rachunek bieżący	-1 818	-5 002	-5 598
Saldo obrotów towarowych	135	-3 287	-2 125
Eksport f.o.b.	39 753	38 251	44 535
Import f.o.b.	39 618	41 538	46 660
Saldo usług	694	869	751
Przychody	7 535	8 975	8 492
Rozchody	6 841	8 106	7 741
Saldo dochodów	-4 111	-3 982	-4 302
Przychody	1 878	2 570	2 404
Rozchody	5 989	6 552	6 706
Saldo transferów bieżących	1 464	1 398	78
Przychody	2 991	2 862	1 701
Rozchody	1 527	1 464	1 623

B. Rachunek kapitałowy	351	304	1 197
Przychody	428	379	1 264
Rozchody	77	75	67
C. Rachunek finansowy	13 263	7 427	14 834
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-481	1 145	-3 393
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce	4 901	-1 947	2 166
Inwestycje portfelowe - aktywa	528	168	29
Udziałowe papiery wartościowe	-153	292	-550
Dłużne papiery wartościowe	681	-124	579
Inwestycje portfelowe - pasywa	5 387	11 652	3 993
Udziałowe papiery wartościowe	758	698	-742
Dłużne papiery wartościowe	4 629	10 954	4 735
Pozostałe inwestycje - aktywa	142	-453	3 471
NBP	-165	0	0
Sektor rządowy	-32	-5	-4
Monetarne Instytucje Finansowe (z wyłączeniem NBP)	2 021	141	4 897
Pozostałe sektory	-1 682	-589	-1 422
Pozostałe inwestycje - pasywa	2 688	-3 819	9 379
NBP	1 234	541	1 711
Sektor rządowy	-43	-1	-297
Monetarne Instytucje Finansowe (z wyłączeniem NBP)	630	-4 872	4 903
Pozostałe sektory	867	513	3 062
Pochodne instrumenty finansowe	98	681	-811
D. Saldo błędów i opuszczeń	-8 291	-1 035	-4 037
Razem A - D	3 505	1 694	6 396
E. Oficjalne aktywa rezerwowe	-3 505	-1 694	-6 396

5. Na podstawie danych zawartych w bilansie płatniczym Polski (załącznik) wskaż ile wyniosła różnica pomiędzy importem, a eksportem.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [2125](#)

Podpowiedź 1. **Różnica = import - eksport**

Załącznik do pytania

Bilans płatniczy Polski 2009 r.

	2009	2010	
	IX	VIII	IX
A. Rachunek bieżący	-1 818	-5 002	-5 598
Saldo obrotów towarowych	135	-3 287	-2 125
Eksport f.o.b.	39 753	38 251	44 535
Import f.o.b.	39 618	41 538	46 660
Saldo usług	694	869	751
Przychody	7 535	8 975	8 492
Rozchody	6 841	8 106	7 741
Saldo dochodów	-4 111	-3 982	-4 302
Przychody	1 878	2 570	2 404
Rozchody	5 989	6 552	6 706

Saldo transferów bieżących	1 464	1 398	78
Przychody	2 991	2 862	1 701
Rozchody	1 527	1 464	1 623
B. Rachunek kapitałowy	351	304	1 197
Przychody	428	379	1 264
Rozchody	77	75	67
C. Rachunek finansowy	13 263	7 427	14 834
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-481	1 145	-3 393
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce	4 901	-1 947	2 166
Inwestycje portfelowe - aktywa	528	168	29
Udziałowe papiery wartościowe	-153	292	-550
Dłużne papiery wartościowe	681	-124	579
Inwestycje portfelowe - pasywa	5 387	11 652	3 993
Udziałowe papiery wartościowe	758	698	-742
Dłużne papiery wartościowe	4 629	10 954	4 735
Pozostałe inwestycje - aktywa	142	-453	3 471
NBP	-165	0	0
Sektor rządowy	-32	-5	-4
Monetarne Instytucje Finansowe (z wyłączeniem NBP)	2 021	141	4 897
Pozostałe sektory	-1 682	-589	-1 422
Pozostałe inwestycje - pasywa	2 688	-3 819	9 379
NBP	1 234	541	1 711
Sektor rządowy	-43	-1	-297
Monetarne Instytucje Finansowe (z wyłączeniem NBP)	630	-4 872	4 903
Pozostałe sektory	867	513	3 062
Pochodne instrumenty finansowe	98	681	-811
D. Saldo błędów i opuszczeń	-8 291	-1 035	-4 037
Razem A - D	3 505	1 694	6 396
E. Oficjalne aktywa rezerwowe	-3 505	-1 694	-6 396

6. Jak w ekonomii nazywane są warunki wymiany międzynarodowej?

- [Terms of Trade](#)
- Terms of Terms,
- Exchange Terms

7. W kraju X wskaźnik Terms of Trade wyniósł 0,6 oznacza to, że:

- Bilans handlowy kształtuje się korzystnie,
- [Bilans handlowy kształtuje się niekorzystnie,](#)
- Wskaźnik ten nie informuje o bilansie handlowym,

8. Czy wojna, która wybuchła w kraju X może mieć wpływ na kurs waluty swojego kraju?

- [Tak,](#)
- Nie,

9. Jaki wpływ będzie miała taka sytuacja na walutę krajową?

- [Waluta osłabi się,](#)
- Waluta umocni się,
- Waluta pozostanie bez zmian,

Załącznik 10 Karta dydaktyczna dla nauczyciela/nauczycielki.

- **Treść zadania:**

Co to są centra finansowe i gospodarcze świata i jakie warunki musi spełnić kraj by takie centra posiadał? Proszę wymienić kraje w których istnieją najlepsze centra finansowym świata.

Materiał pomocniczy. Centra finansowe i gospodarcze świata¹¹

Na początku, nauczyciel/nauczycielka wyjaśnia uczniom/uczennicom, że bardzo szybki rozwój rynków finansowych na świecie i rosnąca skala inwestycji finansowych, przepływów finansowych doprowadziła do wykształcenia się różnego typu instytucji finansowych. W skali świata mówi się o globalnych bankach, które konkurują z nowymi i starymi centrami finansowymi świata. W ten sposób powstaje złożona sieć instytucji finansowych, współdziałających i konkurujących ze sobą o klienta za pomocą tych samych produktów, kanałów dystrybucji oraz polityki cenowej. **Potencjalnie obywatel kraju członkowskiego OECD ma do dyspozycji blisko 80 tysięcy instytucji kredytowych.** Każda z nich może być dostępna za pomocą Internetu, po kosztach telefonicznych rozmów miejscowych.

Centra finansowe powstają państwach, gdzie istnieją bardzo korzystne warunki dla finansów i biznesu. Miejsca takie charakteryzują się najszybszym wzrostem i rozwojem infrastruktury, przejrzystością przepisów prawnych, wysoką jakością zarządzania i nadzoru, szerokim wachlarzem usług biznesowych, również ogólnym bezpieczeństwem, stabilnością polityczną i gospodarczą kraju.

Nauczyciel/nauczycielka mówi uczniom/uczennicom, że istnieją różne rankingi dotyczące najlepszych centrów finansowych świata, np. World Economic Forum, Agencja Bloomberg a np. *Miesięcznik The Banker* rozdaje corocznie nagrody dla Finansowych Centrów Przyszłości. Ranking powstaje w oparciu o 120 wskaźniki dotyczące stabilności finansowej, poziomu usług bankowych, czy wielkości rynku kapitałowego.

Wg agencji Bloomerang na najlepsze centrum finansowe na świecie (2009)

- **I miejsce zdobył Nowy Jork.¹² Choć ranking Worls Economic Forum wskazuje na jego 3 miejsce ze względu na kryzys finansowy w roku 2008 i jego globalne skutki.**
- **II miejsce Singapur (zwycięzca w klasyfikacji ogólnej i dla regionu Azji i Pacyfiku) rozwój sektora finansowego - który wzrósł w 2004 r. o 17,4% osiągając wartość 11,9 mld USD, co odpowiada 11% PKB oraz obecność 110 międzynarodowych banków, 141 firm ubezpieczeniowych i 250 międzynarodowych funduszy.¹³ Na przykład na założenie i rozpoczęcie działania firmy potrzeba jedynie 6 dni roboczych, co stawia Singapur na drugim miejscu w świecie po Nowej Zelandii (wg raportu Banku Światowego).** W gronie rynków kapitałowych, Singapur ma największą giełdę w Azji południowo-wschodniej i rynek dolarowy w całej Azji, jest jednym z największych centrów zarządzania aktywami w regionie Azji i Pacyfiku. W Singapurze władze stawiają na dobre przepisy w zakresie systemu finansowego (brak podatku od zysków kapitałowych), aspektów prawnych, co przyciąga międzynarodowe firmy księgowe i prawnicze.

---

¹¹ Opracowano na podstawie

http://forsal.pl/artykuly/366197,nowy_jork_pokonal_londyn_w_rankingu_globalnych_centrow_finansowych.html Bloomberg Global Poll to kwartalna ankieta przeprowadzana na sześciu kontynentach. Opiera się ona na wywiadach z losowo wybranymi abonentami Bloomburga, reprezentującymi uczestników rynków finansowych, graczy giełdowych, analityków rynkowych i specjalistów od ekonomii. Najnowsza edycja została przeprowadzona w dniach 23-27 października 2009 r.

Wanda Żółcińska Najlepsze centra finansowe, <http://cfo.cxo.pl/news/87780/Najlepsze.centra.finansowe.html>

- III miejsce Londyn
- IV miejsce Szanghaj

W Europie dużym centrum finansowym jest Wyspa Man – która zawdzięcza swój potencjał szybkim rozwojem sektora finansowego, dobrym systemem regulacji prawnych i nadzoru, stabilnym politycznie rządem, stabilną gospodarką, konkurencyjnymi kosztami operacyjnymi i dostępem do międzynarodowych ekspertów prawa i finansów. Od kwietnia 2006 r. wyspa Man wprowadziła zerowy podatek dla firm.

Międzynarodowe Centrum Finansowe w Dubaju ma krótką historię, ale należy do najbardziej obiecujących na tym obszarze. Zostało stworzone jako hub usług finansowych dla Bliskiego Wschodu i wydzielone terytorialnie. W Centrum nie obowiązuje prawo Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Prawa Centrum są zgodne z normami jurysdykcji anglosaskiej. Niezależne prawa i system sądowniczy pozwalają na spełnianie przez Centrum międzynarodowych standardów. Stawka podatkowa to 0%.

W regionie Azji i Pacyfiku nie przyznano pierwszego miejsca. Wyróżnienie otrzymało Sydney. Może się pochwalić największą kapitalizacją rynku akcji w regionie, z wyłączeniem Japonii. Sektor finansowy i ubezpieczeń rósł w ciągu ostatnich 10 lat o 5,3% rocznie, odpowiadając łącznie za 8,5% australijskiego PKB. System przepisów i nadzoru został zreformowany, wprowadzono najlepsze praktyki i przepisy sprzyjające rozwojowi biznesu.

Lekcja 39 i 40. Globalizacja. Zmiany w gospodarce polski i świata. Blok dwugodzinny.

SCENARIUSZ LEKCJI 39 i 40

	Opis
TEMAT LEKCJI	GLOBALIZACJA. ZMIANY W GOSPODARCE POLSKI I ŚWIATA.
CZAS REALIZACJI:	Dwie godziny lekcyjne - 90 minut
METODY PRACY	Pogadanka, praca z tekstem, dyskusja, elementy wykładu, prezentacja. Gra symulacyjna Wirtualny Doradca
FORMY PRACY	Praca indywidualna Praca w grupie
ŚRODKI DYDAKTYCZNE:	Karty dydaktyczne, projektor, komputer, ekran, tablica, prezentacja multimedialna. Pracownia komputerowa z dostępem do Internetu, instrukcja do gry wirtualny doradca.
CEL OGÓLNY:	Celem ogólnym jest zapoznanie uczniów/uczennice z pojęciem globalizacji, etapami rozwoju globalizacji oraz wpływem na współczesne trendy na świecie. Jako cel wskazuje się także umiejętność wyszukiwania danych statystycznych przez ucznia aktualnych tendencji i zmian w gospodarce świata i Polski (np. dochodu narodowego, dług publiczny, deficyt budżetowy, stopy inflacji).
CELE SZCZEGÓŁOWE	Po zakończeniu lekcji uczeń/uczennica: <ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji. • wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski. • wskazać na największe centra finansowe i gospodarcze na świecie • ocenić wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podać przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji
OCENIE PODLEGAĆ BĘDĄ:	<ul style="list-style-type: none"> • aktywność uczniów/uczennic podczas lekcji, • poprawność wykonywania poleceń, • poprawność wykonania zadania (punkty w grze) • zaangażowanie uczniów/uczennic podczas lekcji, • sposób przedstawiania argumentowania stanowiska podczas lekcji.

PLAN LEKCJI

ETAPY	PROCEDURA	UWAGI METODYCZNE	INNE UWAGI
I	1. Nauczyciel/nauczycielka na początku stawia pytanie, czy uczniowie/uczennice potrafią wskazać produkty produkcji polskiej? (Made in Poland) czy zdecydowanie częściej Made in China? Uczniowie/uczennice mogą wymienić kilka przykładów produktów produkowanych w Chinach (odzież, sprzęt AGD, zabawki, aparatura itp.) oraz w Polsce (WADER- producent zabawek, Kiełbasa Krakowska, Śnieżka- farby, lakiery,) ale np. Zelmer rzeszowski- część produkcji zleca do Chin a część w Polsce. Dlaczego tak się dzieje? Czy łatwiej im podać produkt wyprodukowany w Chinach czy w Polsce? Jest to objaw globalizacji.	Pogadanka	-
	2. Nauczyciel /nauczycielka zadaje pytanie uczniom/uczennicom czy słyszeli (np. w mediach) pojęcie globalizacja? Co ono oznacza? Nauczyciel /nauczycielka wyjaśniając to zjawisko przedstawia uczniom/uczennicom definicję, koszty, korzyści i zjawiska towarzyszące procesowi globalizacji na świecie, wykorzystując prezentację multimedialną (Załącznik 1).	Elementy wykładu, Prezentacja multimedialna	Załącznik 1 Prezentacja multimedialna „Globalizacja” ¹⁴
	3. Po wysłuchaniu prezentacji multimedialnej uczniowie/uczennice w klasie zostają podzieleni na 2 zespoły. Zadaniem I zespołu jest wskazanie argumentów: za globalizacją. Zadaniem II zespołu jest podanie argumentów przeciw globalizacji. W zadaniu tym ma pomóc karta dydaktyczna załączona w załączniku 2. (Załącznik 2)	Praca w grupach, dyskusja, karta dydaktyczna	Załącznik 2 Karta dydaktyczna
	4. Nauczyciel/nauczycielka stawia pytanie uczniom/uczennicom- jaki jest wpływ globalizacji na sytuację gospodarczą Polski? W tym celu rozdaje uczniom /uczennicom kartę dydaktyczną z danymi makroekonomicznymi Polski w latach 2001-2010 (Załącznik 3). Uczniowie/uczennice w grupach 2 osobowych analizują dane. Po zakończeniu nauczyciel/nauczycielka zadaje pytania uczniom/uczennicom: A. jaki wpływ globalizacji jest na rynek pracy? B. Jaki wpływ globalizacji jest na tempo PKB kraju? C. Jaki jest wpływ globalizacji jest na export i import Polski? D. jakie państwa najchętniej inwestują w Polsce?	Karta dydaktyczna Dyskusja	Załącznik 3 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/nauczycielki
	5. Następnie nauczyciel sprawdza wyniki ich pracy. W przypadku pojawienia się wątpliwości podejmowana jest dyskusja w klasie.		
Rozszerzenie			

¹⁴ Załącznik 1 Prezentacja multimedialna „Globalizacja” dostępna w oddzielnym pliku

<p>6. Uczniowie/uczennice rozwiązują kejs w grze Wirtualny Doradca Kejs 17 - "Nibylandia" (Załącznik 4). Uczniowie/uczennice mają za zadanie dokonać fachowej ocena zjawiska jakim jest globalizacja z punktu widzenia korzyści i wad, które ze sobą niesie. Kejs również zostaje podsumowany dyskusją</p>	<p>Praca w grupie pogadanka</p>	<p>Załącznik 4. Kejs 17 - Nibylandia. (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Nibylandia)</p>
<p>7. Nauczyciel/nauczycielka zleca uczniom/uczennicom wyszukanie na stronie WWW.paiz.gov.pl aktualnych danych statystycznych dotyczących struktury branżowej inwestycji zagranicznych.</p>	<p>Pogadanka</p>	<p>Załącznik 5 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/nauczycielki</p>
<p>8. Następnie nauczyciel sprawdza wyniki ich pracy. W przypadku pojawienia się wątpliwości podejmowana jest dyskusja w klasie.</p>		
<p>9. Uczniowie/uczennice rozwiązują kejs w grze Wirtualny Doradca Kejs 16 - „Portugalski biznesmen” (Załącznik 6). Młody portugalski biznesmen szukający najlepszego miejsca (centra finansowego) na świecie, godnego zainwestowania odziedziczony po dziadku majątku, prosi uczniów o pomoc w wyborze najlepszego miejsca dla jego inwestycji. Kejs zostaje posumowany dyskusją.</p>	<p>Praca w grupie pogadanka</p>	<p>Załącznik 6. Kejs 16 - Portugalski biznesmen. (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Portugalski biznesmen)</p>
<p>10. Nauczyciel/nauczycielka zleca uczniom/uczennicom wyszukanie danych dotyczących struktury tworzenia PKB w Polsce www.stat.gov.pl</p>		
<p>11. Następnie nauczyciel sprawdza wyniki ich pracy (Załącznik 7). W przypadku pojawienia się wątpliwości podejmowana jest dyskusja w klasie.</p>	<p>Internet Pogadanka</p>	<p>Załącznik 7 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/nauczycielki</p>
<p>12. Nauczyciel/nauczycielka zleca uczniom/uczennicom wyszukanie aktualnych tendencji zmian w strukturze światowego eksportu w roku 2009. Na stronie internetowej Eurostat uczniowie/uczennice mogą znaleźć informacje statystyczne dotyczące udziału importu eksportu w światowym imporcie w %; saldo handlu zagranicznego, wartość eksportu w mln euro, wartość importu w mln euro krajów UE-27, Japonii, USA, Chin, Kanady w latach 1999-2009. Statystyka jest aktualizowana na bieżąco. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tet00018&plugin=1</p>	<p>Pogadanka</p>	

	13. Następnie nauczyciel sprawdza wyniki ich pracy. W przypadku pojawienia się wątpliwości podejmowana jest dyskusja w klasie.		
	14. Uczniowie/uczennice rozwiązują kejs w grze Wirtualny Doradca zatytułowany: Kejs 15 - „Raport dla premiera” (Załącznik 8) . Uczniowie/uczennice dostają zlecenie od premiera na przygotowanie raportu dotyczącego ostatnich tendencji i zmian w gospodarce światowej (z uwzględnieniem Polski). Na podstawie posiadanych danych, uczniowie mają za zadanie przeanalizować poszczególne sytuacje i odpowiedzieć premierowi na wszelkie pojawiające się pytania i wątpliwości. Kejs zostaje podsumowany dyskusją.		Załącznik 8. Kejs 15 - Raport dla premera. (Wirtualny doradca - zakładka Państwo, Gospodarka - Raport dla premera)
	1. Na zakończenie nauczyciel/nauczycielka może rozdać uczniom/uczennicom testy sprawdzające z modułu Państwo, gospodarka. (Załącznik 9) .	Test	Załącznik 9 – Baza pytań dot. modułu: Państwo, gospodarka
II	1. Nauczyciel/nauczycielka podsumowuje wyniki osiągnięte przez poszczególne zespoły w grze Wirtualny Doradca 2. Na zadanie domowe uczniowie/uczennice powinni wyszukać zmiany PKB i strukturę jego tworzenia na stronie Eurostat w ostatnich latach.	Pogadanka	

Wykaz załącznika

Załącznik 1 Prezentacja multimedialna „Globalizacja” dostępna w oddzielnym pliku

Załącznik 2 Karta dydaktyczna

Załącznik 3 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

Załącznik 4 Kejs 17 Nibylandia

Załącznik 5 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

Załącznik 6 Kejs 16 Portugalski biznesmen.

Załącznik 7 Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

Załącznik 8 Kejs 15 Raport dla premiera.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 2 Karta dydaktyczna

- **Materiał dla uczniów/uczennic.**

Pod tabelą znajdziesz podpowiedzi dotyczące za i przeciw globalizacji. Wpisz je do tabeli wg 4 swobód globalizacji.

	Argumenty ZA, ponieważ:	Argumenty PRZECIW, ponieważ
SWOBODA PRZEPIYWU TOWARÓW		
SWOBODA PRZEPIYWU KAPITALU		
SWOBODA PRZEPIYWU LUDZI		
SWOBODA PRZEPIYWU WIEDZY		

Podpowiedzi:

- podwyższa się jakość produktów; zwiększa się asortyment towarów- konsument ma duży wybór; emigracja powoduje rozpad rodzin; produkcja koncernów ponadnarodowych zwiększa zanieczyszczenie środowiska, co negatywnie skutkuje na zdrowie ludzi, zwierząt, degradację środowiska; masowa produkcji z Chin jest niskiej jakości; produkty krajowe są mniej konkurencyjne od chińskich ale są lepszej jakości ", ludzie pracują poniżej godności – gdyż nie mają innej alternatywy (np. w Chinach zarabiają niekiedy 2 dolary tygodniowo); dzięki otwarciu rynków pracy po wejściu do UE wiele Polaków znalazło pracę; wielu młodych ludzi zdobywa doświadczenie, uczy się języka obcego; zwiększa się agresja społeczeństwa wobec emigrantów na rynku pracy; wymiany młodzieży, naukowców; większe badania na rozwój nauki; oszustwa w zakresie ochrony patentów, wynalazków (np. kradzież produktu z Afryki i opatentowanie go w USA przez Amerykanina); spekulacje finansowe prowadzą do bankructw przedsiębiorstw a nawet państw; powstają centra finansowe tam gdzie warunki do lokowania kapitału są najlepsze; obniżają się koszty transakcji finansowych; wyjazd uzdolnionych ludzi do pracy za granicą powoduje brak specjalistów w kraju, przez co rosną stawki i ceny usług dla ludności (np. w budownictwie), brak jest odpowiedzialności instytucji finansowych za spekulacje finansowe i straty wyrządzone inwestorom.

- Rozwiązanie zadania

	Jestem ZA, ponieważ:	Jestem PRZECIW, ponieważ
SWOBODA PRZEPIŹYWU TOWARÓW	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększa się asortyment towarów- konsument ma duży wybór • podwyższa się jakość produktów 	<ul style="list-style-type: none"> • masowa produkcja z Chin jest niskiej jakości • produkty krajowe są mniej konkurencyjne od chińskich, ale są lepszej jakości ” • produkcja koncernów ponadnarodowych zwiększa zanieczyszczenie środowiska, co negatywnie skutkuje na zdrowie ludzi , zwierząt, degradację środowiska;
SWOBODA PRZEPIŹYWU KAPITAŁU	<ul style="list-style-type: none"> • powstają centra finansowe tam gdzie warunki do lokowania kapitału są najlepsze. • obniżają się koszty transakcji finansowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • spekulacje finansowe prowadzą do bankructw przedsiębiorstw a nawet państw, • brak jest odpowiedzialności instytucji finansowych za spekulacje finansowe i straty wyrządzone inwestorom.
SWOBODA PRZEPIŹYWU LUDZI	<ul style="list-style-type: none"> • dzięki otwarciu rynków pracy po wejściu do UE wiele Polaków znalazło pracę • wielu młodych ludzi zdobywa doświadczenie, uczy się języka obcego. 	<ul style="list-style-type: none"> • emigracja powoduje rozpad rodzin, • wyjazd uzdolnionych ludzi do pracy za granicą powoduje brak specjalistów w kraju, przez co rosną stawki i ceny usług dla ludności (np. w budownictwie) • ludzie pracują poniżej godności – gdyż nie mają innej alternatywy (np. w Chinach zarabiają niekiedy 2 dolary tygodniowo) • zwiększa się agresja społeczeństwa wobec emigrantów na rynku pracy.
SWOBODA PRZEPIŹYWU WIEDZY	<ul style="list-style-type: none"> • wymiany młodzieży, naukowców, większe badania na rozwój nauki 	<ul style="list-style-type: none"> • oszustwa w zakresie ochrony patentów, wynalazków np. (kradzież produktu z Afryki i opatentowanie go w USA przez Amerykanina)

Załącznik 3. Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

- **Materiał dla uczniów/uczennic. Wpływ globalizacji na sytuację gospodarczą Polski**

Poziom inwestycji w Polsce zależy przede wszystkim od czynników lokalnych. Choć USA są absolutnym liderem z 30% to ewentualne ograniczenie napływu środków ze Stanów Zjednoczonych nie odbije się znacząco na naszym kraju" - powiedział agencji ISB Majman, podczas Forum Ekonomicznego w Krynicy. (...) Nawet 40 tysięcy nowych miejsc pracy w ciągu najbliższych lat może powstać dzięki inwestycjom zagranicznym, które wspiera Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych. (...). (...) W Polsce najchętniej inwestują firmy z USA, następnie z Wielkiej Brytanii i Francji (2008). Obcokrajowcy najczęściej lokują środki finansowe w nowoczesne usługi (31 projektów), przemysł motoryzacyjny (22) i elektroniczny (13). W porównaniu do ubiegłego roku (2008) zmniejszył się udział inwestycji niemieckich - z 18 do 4 proc. Coraz większe zainteresowanie wykazują z kolei inwestorzy z Dalekiego Wschodu (obecnie PAIiIZ prowadzi 9 projektów). Jest dużo inwestycji z tych dziedzin na których szczególnie nam zależy, czyli centra usług biznesowych, z sektora telekomunikacyjnego i informatycznego oraz motoryzacji.

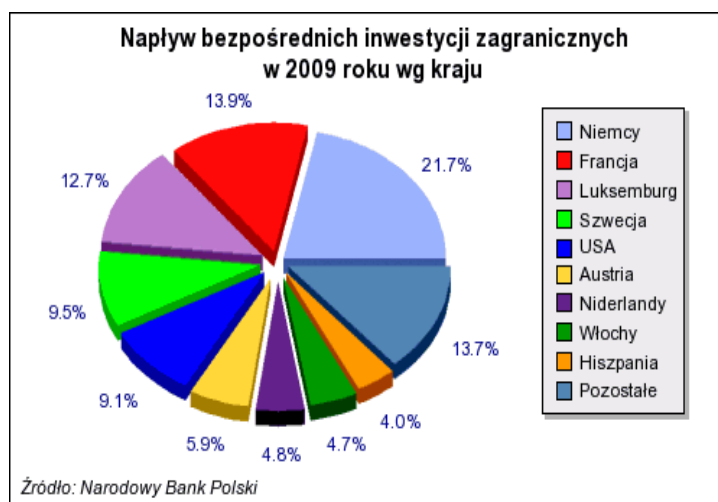
Tabela 1. Główne miary aktywności gospodarczej Polski

Zmienna	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
PKB w mld zł.	780	809	843	925	983	1 060	1 177	1 275	1 344	
Wzrost PKB w %	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,8	4,2 ^{a)}
Napływ BIZ w mln euro	6 372	4 374	4 084	10 137	8 329	15 707	17 222	10 118	9 950	5 342 ^{a)}
Stopa bezrobocia	7,5	18,0	20,0	19,0	17,6	14,8	11,2	9,5	11,9	11,5 ^{a)}
Export mln euro	46 537	49 338	53 836	65 847	77 562	93 406	105 893	120 890	100 215	90 077 ^{a)}
Import mln euro	55 094	57 039	58 913	70 399	79 804	98 945	118 262	138 614	103 398	93 379 ^{a)}
Obroty handlu zagranicznego w mln euro	101 631	106 377	112 749	136 246	157 366	192 351	224 155	259 504	203 613	183 456 ^{a)}
Saldo handlu zagranicznego w mln euro	8 557	-7 701	-5 077	-4 552	-2 242	-5 539	-12 369	-17 724	-3 183	-3 302
CPI	105,5	101,9	100,8	103,5	102,1	101,0	102,5	104,2	103,5	102,6 ^{a)}

Źródło: *GUS, **NBP; a) dane po trzech kwartałach, WWW.paiz.gov.pl

Kraj Inwestorów - 2009r.

Kraj	Wartość mln EUR	Udział
Niemcy	2 137	21,73%
Francja	1 375	13,98%
Luksemburg	1 250	12,71%
Szwecja	940	9,56%
USA	895	9,1%
Austria	586	5,96%
Niderlandy	478	4,86%
Włochy	459	4,67%
Hiszpania	393	4,0%
Pozostałe	429	13,73%

- **Proponowana moderacja odpowiedzi uczniów/uczennic**

Należy zaznaczyć, iż trudno jest ocenić bezpośredni wpływ globalizacji na sytuację gospodarczą Polski. Częściej będzie to jednak wpływ pośredni, gdyż procesy globalizacyjne przebiegają nierównomiernie i nie ma żadnych ram dokonywanych zmian. Bezpośrednio możemy oceniać tempo zmian handlu zagranicznego, gdyż jego rosnące tempo jest efektem nowych rynków zbytu UE w wyniku swobody przepływu towarów. Na stopę bezrobocia globalizacja nie ma bezpośredniego wpływu, ponieważ w kraju jest wiele innych czynników determinujących jej wysokość. Chociażby koszty poszukiwań pracy, nie każdy jest odważny by wyjechać za granicę do pracy, jest duża bariera językowa i także kompetencyjna. Poza tym znaczna część Polaków która wyjechała do pracy za granicę, to były osoby pracujące, które zamierzały zmienić pracę i poszukać nowych wyzwań, których nie widzieli na polskim rynku pracy. Znaczna część Polaków pracuje za granicą na „czarno” – może to być nawet ok. 2 mln Polaków. Oficjalnie wg danych z 2006 roku na pozwolenia do pracy w Wielkiej Brytanii wydano 240 000 Polaków. (Rybiński: Globalizacja w trzech osłonach, op.cit., s. 59)

A. Jaki wpływ globalizacji jest na rynek pracy?

Inwestycje zagraniczne w Polsce dają prace ludziom. Wg statyk PAIZ w 2009 było to ok. 40 000. W tabeli widać spadek stopy bezrobocia po wejściu Polski do UE i niewielki wzrost bezrobocia w 2009 po kryzysie na rynku amerykańskim i jego globalnym wpływie.

B. Jaki wpływ globalizacji jest na tempo PKB kraju?

Tempo wzrostu PKB jest powyżej 3% (ponieważ na PKB wpływa wiele innych czynników, jak Inwestycje, konsumpcja, spożycie publiczne i saldo exportu netto). Po akcesji Polski do UE (2004) – widać też zdecydowanie większy napływ BIZ.

C. Jaki jest wpływ globalizacji jest na export i import Polski?

Obroty handlu zagranicznego mln euro zdecydowanie wzrosły. W 2007 osiągając ponad 224 mln euro.

D. Jakie państwa najchętniej inwestują w Polsce?

Kraj	Wartość mln EUR	Udział
Niemcy	2 137	21,73%
Francja	1 375	13,98%
Luksemburg	1 250	12,71%
Szwecja	940	9,56%
USA	895	9,1%
Austria	586	5,96%
Niderlandy	478	4,86%
Włochy	459	4,67%
Hiszpania	393	4,0%
Pozostałe	429	13,73%

Załącznik 4. Kejs 17 Nibylandia.

Nibylandia

Prezydent Nibylandii poprosił Cię o fachową ocenę zjawiska jakim jest globalizacja z punktu widzenia korzyści i wad, które ze sobą niesie. Nibylandia była dotychczas krajem mocno suwerennym i obawia się nieco tego zjawiska. Wyjaśnij prezydentowi z czym wiąże się ten proces.

- 1. Czy prawdą jest, że w dzisiejszych czasach globalizacja nie jest opcją czy wyborem społeczności Nibylandii, a raczej nieodwracalną tendencją rozwojową porządku międzynarodowego? Tak/nie**
  - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Tak](#)
- 2. Jak (w dłuższym okresie) proces globalizacyjny wpłynie na gospodarkę Nibylandii?**
  - [Spowoduje wzrost eksportu i importu oraz przyczyni się do pojawienia się korporacji wielonarodowych w kraju.](#)
  - Spowoduje spadek eksportu i importu kraju oraz przyczyni się do zwiększenia suwerenności Nibylandii.
- 3. Jakie korzyści mogą odnieść mieszkańcy Nibylandii dzięki globalizacji?**
  - Nie będą mieć żadnych korzyści.
  - Będą mieć więcej czasu wolnego i mniej stresujące życie.
  - [Będą mieć dostęp do większej gamy tańszych produktów i niższych cen oraz możliwość zatrudnienia w innych krajach.](#)
- 4. Prezydenta Nibylandii szczególnie niepokoi jedna kwestia. Zapoznaj się z jego wypowiedzią w załączniku i odpowiedz czego obawia się prezydent?**
  - [Utraty suwerenności kraju.](#)
  - Utraty dobrego wizerunku kraju.
  - Utraty stabilności gospodarczej kraju.
  - Utraty bezpieczeństwa w kraju.

Załącznik do odpowiedzi

Wypowiedź prezydenta Nibylandii

„Nibylandia może w znacznym stopniu utracić kontrolę nad swym potencjałem, nad instrumentami swej polityki gospodarczej, socjalnej, obronnej itd. Może nastąpić ograniczenie autonomii państwa w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym. Ma ono związek z działalnością korporacji transnarodowych, czy z istnieniem przestrzeni elektronicznej i informatycznej. Centrale głównych korporacji międzynarodowych i przedsiębiorstw wytwarzających informacje i sterujące ich przepływem (np. via Internet, CNN czy BBC) znajdują się na terytorium kilku zaledwie państw wysoko rozwiniętych”

- 5. Czy prawdą jest, że globalizacja może przyczynić się do znacznej obniżki kosztów telekomunikacyjnych i transportu w Nibylandii?**

Odpowiedz tak lub nie.

    - Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Tak](#)
  - 6. Wiesz o tym, że różnorodność transakcji finansowych przyczynia się do powstania globalnych rynków finansowych. Co jest charakterystyczne dla funkcjonowania światowych rynków finansowych?**
    - Wysoka autonomia.
    - Duża stabilność.
    - [Duża niestabilność.](#)
- Podpowiedź 1. [Wiąże się to z możliwościami bardzo szybkiego przenoszenia się kryzysów finansowych i ograniczonymi możliwościami przeciwdziałania tym niekorzystnym zjawiskom](#)
- 7. W jaki sposób globalizacja może wpłynąć na poziom życia mieszkańców Nibylandii?**
    - Globalizacja nie ma wpływu na poprawę poziomu życia.
    - Efektem globalizacji jest bogacenie się społeczeństwa.
    - [Globalizacja prowadzi do ujednoczenia wzorców konsumpcji, stylów życia i technologii w skali globu.](#)

Załącznik 5. Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

Nauczyciel/nauczycielka zleca uczniom/uczennicom wyszukanie na stronie WWW.paiz.gov.pl aktualnych danych statystycznych dotyczących struktury branżowej inwestycji zagranicznych.

Wchodząc na stronę WWW.paiz.gov.pl, http://www.paiz.gov.pl/polska_w_liczbach/inwestycje_zagraniczne

W 2009 roku wartość napływu BIZ wyniosła 9 863 mln EUR, (w 2008 roku napływ wyniósł 10 085 mln EUR). Na tę kwotę składały się:

- 4 099 mln EUR – reinwestowane zyski,
- 3 800 mln EUR – inwestycje w kapitał własny polskich spółek,
- 1 964 mln EUR – dodatnie saldo obrotów kredytowych.

Z kwoty 9 863 mln EUR napływu kapitału zagranicznego w 2009 roku najwięcej środków zostało ulokowanych w podmiotach zajmujących się:

- **przetwórstwem żywności (1 711 mln EUR),**
- **świadczeniem usług dla biznesu (1 644 mln EUR),**
- **pośrednictwem finansowym (1 617 mln EUR),**
- **handlem i naprawami (948 mln EUR),**
- **wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i wodę (856 mln EUR),**
- **produkcją środków transportu (524 mln EUR).**

W 2009 roku z kwoty 9 863 mln EUR napływu kapitału zagranicznego 8 124 mln EUR (82,4%) pochodziło z Unii Europejskiej (UE25), reszta – 1 739 mln EUR (17,6%) z pozostałych krajów.

Załącznik 6. Kejs 16 Portugalski biznesmen

Portugalski biznesmen

Zgłosił się do Ciebie Antonio Real – młody portugalski biznesmen szukający najlepszego miejsca (centra finansowego) na świecie, godnego zainwestowania odziedziczonego po dziadku majątku w wysokości 10 milionów dolarów. Pomóż mu w wyborze najlepszego miejsca dla jego inwestycji.

1. Czym przyciągają potencjalnych inwestorów największe centra finansowe na świecie?

- Korzystną polityką podatkową, szybkim wzrostem i rozwojem infrastruktury oraz ogólnym bezpieczeństwem i stabilnością zarówno polityczną, jak i gospodarczą kraju.
- Dodatnim wskaźnikiem wzrostu bezrobocia, małą stabilnością gospodarczą i polityczną oraz ujemnym wskaźnikiem migracji.
- Korzystnym położeniem geograficznym, dużą liczbą ośrodków politycznych i kulturowych, jak również wysoką stopą inflacji w kraju.

2. Antonio zapytał Cię, czy prawdą jest, że w niektórych krajach stawka podatkowa wynosi 0%.

Odpowiedz tak lub nie.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: Tak

3. Przeczytaj fragment opisu w załączniku i odpowiedz o jakim azjatyckim centrum finansowym jest mowa w tekście? Wpisz nazwę kraju.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: Singapur

Podpowiedź 1. Nazwa tego miasta-państwa składa się z ośmiu liter i pierwsza litera to „s”

Podpowiedź 2. Nazwa tego państwa-miasta pochodzi od dwóch sanskryckich słów:

singa (lew) i pura (miasto), stąd niekiedy stosowana nazwa Miasto Lwa

Podpowiedź 3. Miasto: Singapur

Załącznik do pytania

Jedno z największych centrów finansowych

Jedno z największych centrów finansowych

Rozwój sektora finansowego w tym kraju wzrósł w 2004 r. o 17,4% osiągając wartość 11,9 mld USD, co odpowiada 11% PKB oraz obecność 110 międzynarodowych banków, 141 firm ubezpieczeniowych i 250 międzynarodowych funduszy. Kraj ten ma największą giełdę w Azji południowo-wschodniej i rynek dolarowy w całej Azji, jest jednym z największych centrów zarządzania aktywami w regionie Azji i Pacyfiku. Owe państwo może się także pochwalić dobrymi przepisami dotyczącymi systemu finansowego i dobrymi ramami prawnymi, czerpie także korzyści z obecności międzynarodowych firm księgowych i prawniczych.

Źródło: <http://www.polska-azja.pl>

4. Zapoznaj się z mapą Europy, która znajduje się w załączniku i wskaż na jedne z największych europejskich centrów finansowych w Europie.

Punkty na mapie stanowią podpowiedź.

- Kajmany, Frankfurt, Moskwa.
- Wyspy Owce, Mediolan, Warszawa.
- Kijów, Berlin, Madryt.
- Wyspa Man, Londyn, Paryż.

Centra finansowe w Europie

5. Antonio zapytał Cię, czy prawdą jest, że w Polsce swoje centrum finansowe Sony Pictures Global Business Services, otworzyła firma SONY Pictures.

Odpowiedz tak lub nie

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Tak](#)

6. Antonio powiedział Ci, że zastanawia się nad zainwestowaniem w Stanach Zjednoczonych, ale według opublikowanego w 2009 roku przez szwajcarską fundację World Economic Forum raportu, USA przestały być największym centrum finansowym świata.

Jak myślisz dlaczego?

- Powodem było wysokie zagrożenie atakami terrorystycznymi.
- [Powodem był kryzys finansowy.](#)
- Powodem był szybki wzrost gospodarczy kraju.

7. Antonio zapytał również, czy prawdą jest, że na sprzyjającej biznesowi wyspie Jersey, polityka władz wspiera działania związane z praniem brudnych pieniędzy?

Odpowiedz tak lub nie.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Nie](#)

8. Antonio szuka miasta o największej liczbie instytucji finansowych na świecie, które poleciłbyś mu miasto?

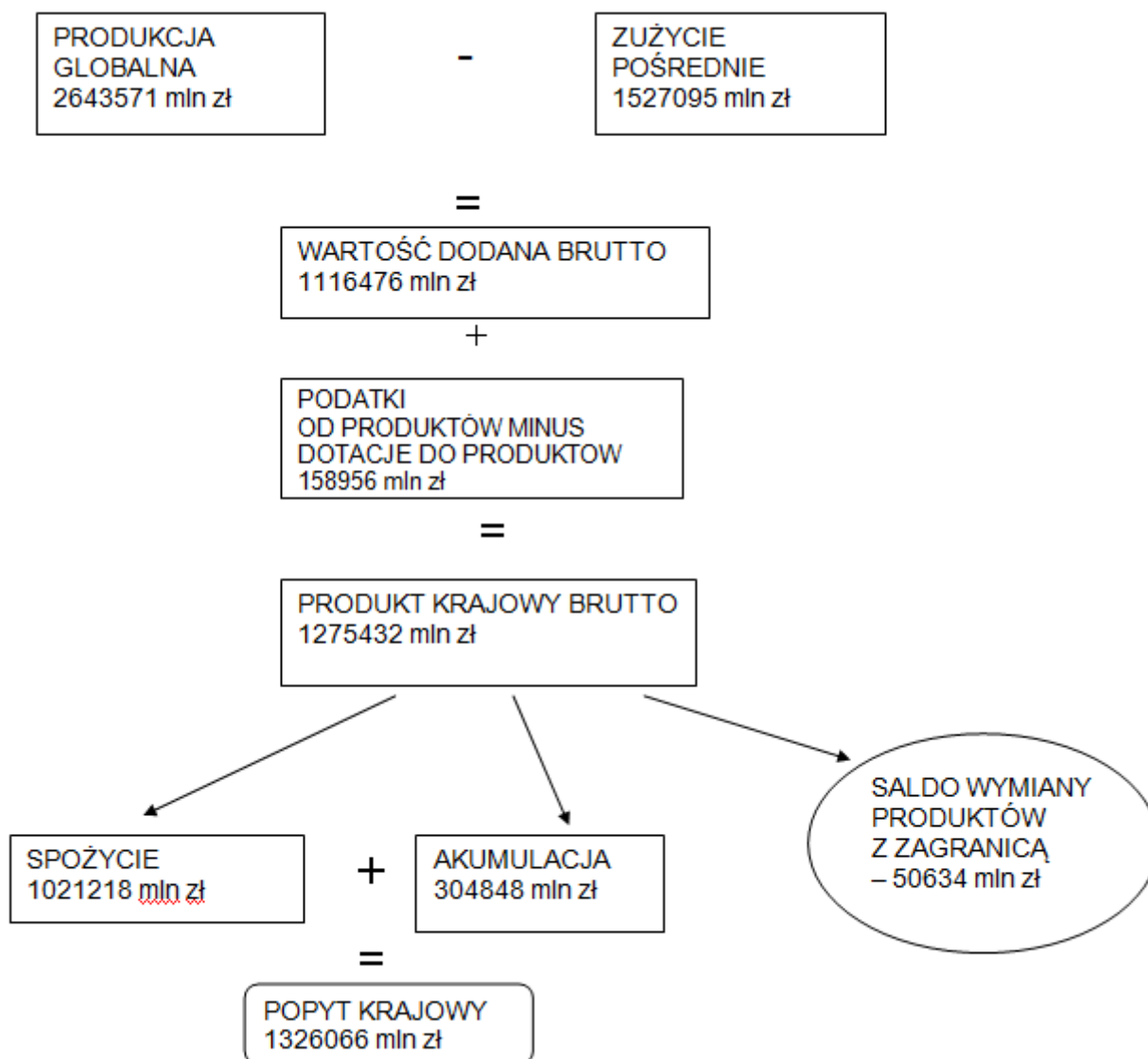
- Lwów
- [Singapur](#)
- Kraków
- Tokio
- Moskwa

Załącznik 7. Przykładowe rozwiązanie dla nauczyciela/ nauczycielki

Nauczyciel/nauczycielka zleca uczniom/uczennicom wyszukanie danych statystycznych na stronie WWW.stat.gov.pl dotyczących tworzenia i wykorzystania PKB w Polsce w wybranym roku.

PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIE

TWORZENIE I WYKORZYSTANIE PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO W R. (ceny bieżące) 2008

Załącznik 8. Kejs 15 Raport dla premiera

Raport dla premiera

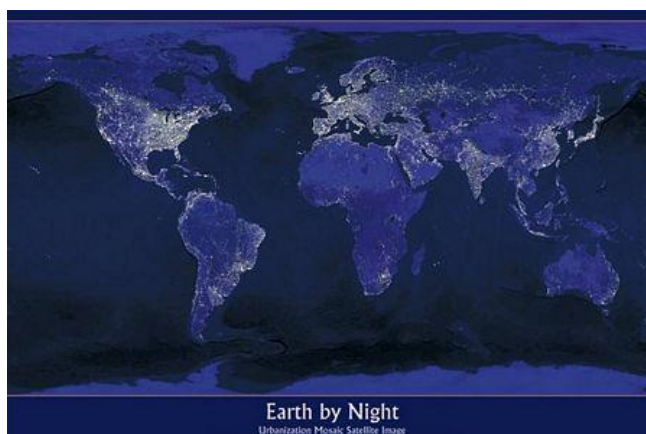
Dostałeś zlecenie od premiera na przygotowanie raportu dotyczącego ostatnich tendencji i zmian w gospodarce światowej (z uwzględnieniem Polski). Na podstawie danych zamieszczonych w załączniku przeanalizuj poszczególne sytuacje i odpowiedz na wszelkie pojawiające się pytania i wątpliwości.

1. W załączniku znajdziesz nocny obraz Ziemi. Rozświetlone miejsca oznaczają obszary lepiej rozwinięte gospodarczo. Zapoznaj się z obrazem, a następnie odpowiedz, które spośród wymienionych państw posiada bardzo wysoki poziom rozwoju gospodarczego?

- Rosja.
- [Stany Zjednoczone.](#)
- Egipt.
- Kanada.

Załącznik do pytania

Ziemia nocą

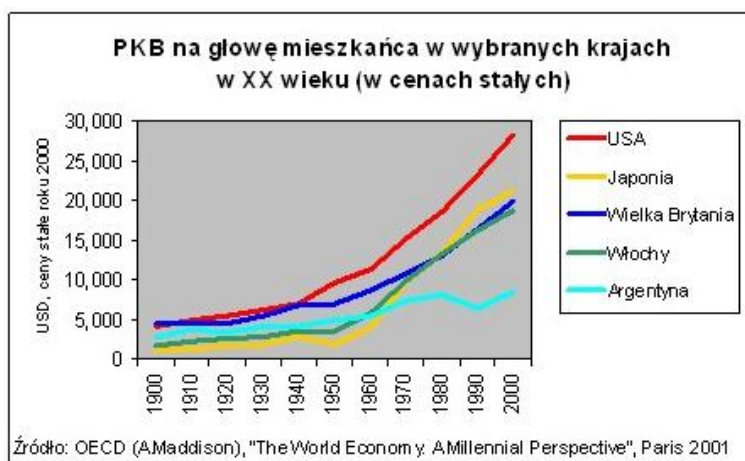
2. Zamieszczony w załączniku wykres pokazuje, jak wielkie mogą być różnice w tempie rozwoju krajów w długim okresie. Przeanalizuj wykres, a następnie wpisz nazwę tego kraju, w którym w ciągu XX wieku PKB na głowę mieszkańca wzrosło 18 razy, skutkiem czego kraj ten awansował z grona najuboższych do najwyższej rozwiniętych gospodarek świata i niemal dogonił Stany Zjednoczone.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Japonia](#)

Podpowiedź 1. **Kraj ten jest położony w Azji.**

Załącznik do pytania

Wzrost gospodarczy

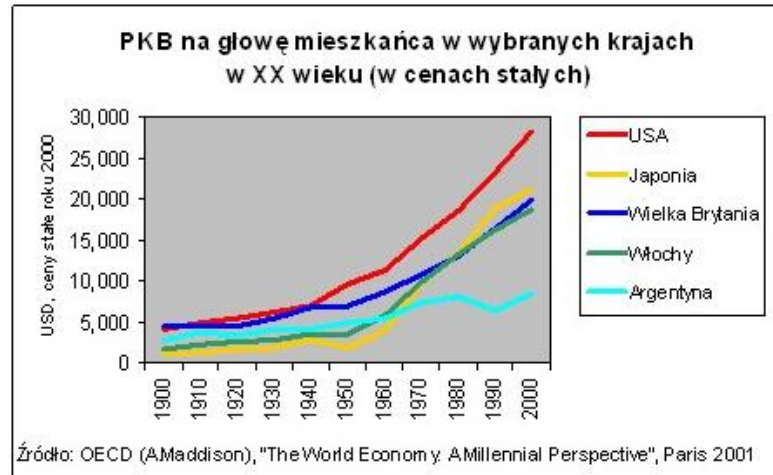
3. Przyglądaj się raz jeszcze wykresowi i odpowiedz na pytanie: Który kraj (uznawany niegdyś za jeden z najzamożniejszych), ze względu na powolny wzrost gospodarczy stracił dystans do Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej?

Wpisz nazwę tego państwa.

- Pytanie otwarte, prawidłowa odpowiedź: [Argentyna](#)

Załącznik do pytania

Wzrost gospodarczy

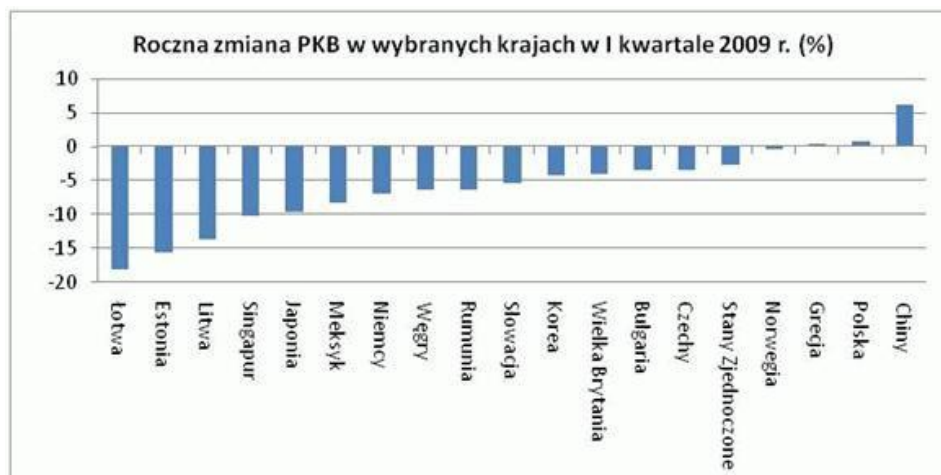

4. Przeanalizuj następujący wykres ukazujący roczną zmianę PKB w wybranych krajach w I kwartale 2009 roku i odpowiedz na pytanie: Jak wypada Polska w tym zestawieniu na tle innych krajów?

- Dużo lepiej wypadły inne państwa europejskie takie jak Węgry czy Niemcy.
- [Bardzo dobrze.](#)
- Raczej słabo.

Załącznik do pytania

Roczna zmiana PKB

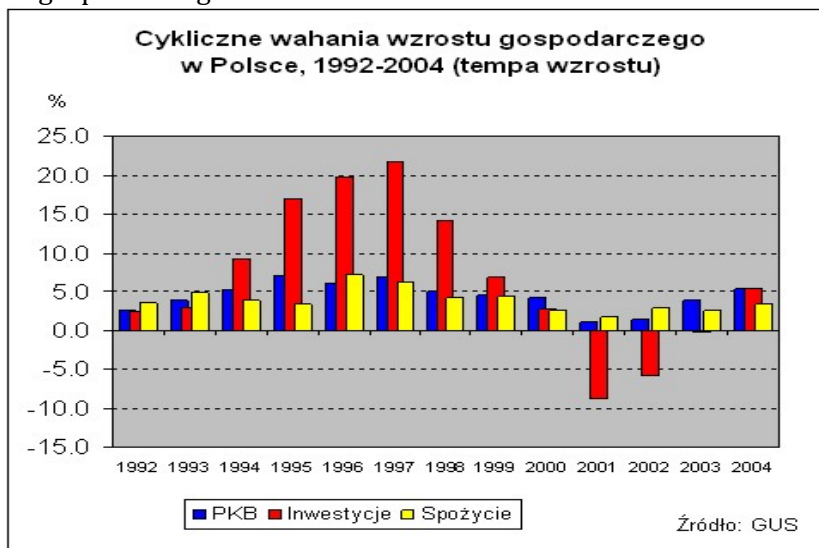

5. Na kolejnym wykresie znajdziesz cykliczne wahania wzrostu gospodarczego w Polsce w latach 1992 - 2004. Zapoznaj się z wykresem, a następnie wskaż te lata, w których zaobserwować można było najwyższe tempo wzrostu inwestycji.

- [1995 - 1997](#)
- 1992 - 1994
- 1998 - 2000
- 2001 - 2003

Załącznik do pytania

Cykliczne wahania wzrostu gospodarczego w Polsce

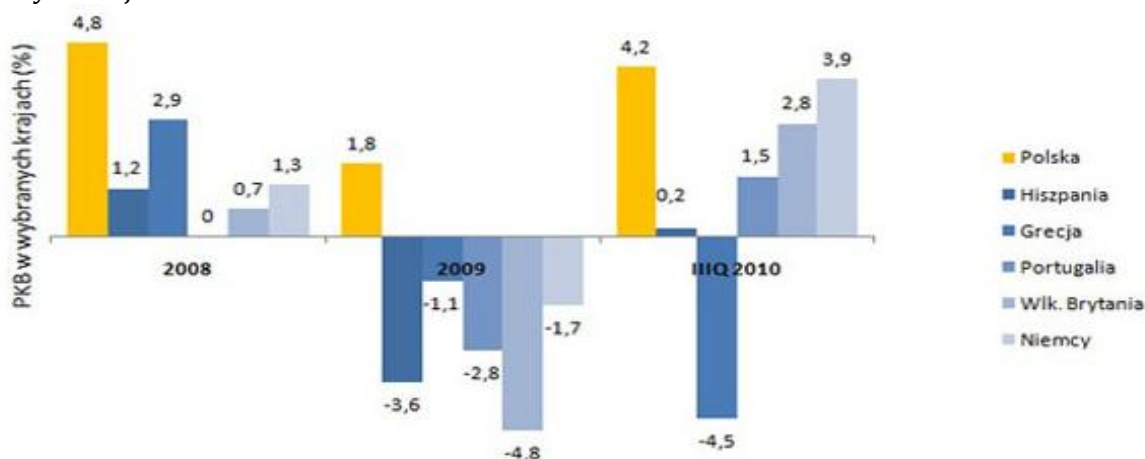

6. Zapoznaj się z kolejnym wykresem, przeanalizuj go i wskaż, które z poniższych sformułowań jest nieprawdziwe.

- Wyniki z III kwartału 2010 roku dotyczące wzrostu PKB dla Polski, jedynie potwierdzają fakt, że gospodarka Polski jest jedną z najszybciej rozwijających się w całej Unii Europejskiej.
- [Polska w 2008 roku była jedynym krajem w Unii Europejskiej, który odnotował wzrost gospodarczy.](#)
- W 2009 roku Polska była jedynym krajem w Unii Europejskiej, który odnotował wzrost gospodarczy.
- Najniższy wzrost gospodarczy w 2008 roku odnotowała Portugalia.

Załącznik do pytania

PKB w wybranych krajach

7. W załączniku znajdziesz jedną z prognoz dotyczących tendencji i zmian w gospodarce świata na rok 2011. Premier chciałby wiedzieć, jakie jest obecnie największe zagrożenie dla światowej gospodarki?

- [Kryzys strefy euro.](#)
- Kryzys gospodarczy w Azji.
- Zagrożenie atakami terrorystycznymi.

Załącznik do pytania

Prognoza na 2011 rok

Prognoza na 2011 rok: Zapiąć pasy - będzie huścić.

Azja gna do przodu, zerkając z niepokojem na poturbowaną Amerykę. Europa ślamazarnie szuka recept na mnożące się fiskalne tarapaty. Kryzys strefy euro to największe dziś zagrożenie dla światowej gospodarki. Rok 2010 okazał się lepszy niż oczekiwano: globalny produkt wzrośnie o blisko 5 proc. Ale średnia nie mówi wszystkiego: dla Chin czy Brazylii 2010 był bardzo dobrym rokiem, dla Grecji czy Irlandii gorzej niż kiepskim. Już dawno priorytety głównych graczy i sposoby rozwiązywania problemów nie różniły się tak bardzo. To w przyszłym roku się nie zmieni. Jedni będą zaciskać pasa, inni będą go popuszczają. Jedni lękać się będą inflacji, inni deflacji.

Rok 2011 w USA będzie rokiem paraliżu i obstrukcji. Rozczarowanie sytuacją gospodarczą i frustracja - co piąty Amerykanin między 25 a 55 rokiem życia jest bez pracy - obudziły prawicowy populizm na dawno niewidzianą skalę. Niczego ważnego załatwić się nie da: szef opozycji w Senacie wyraźnie powiedział, że jego partii chodzi głównie o to, by dzisiejszy lokator Białego Domu wkrótce się stamtąd wyprowadził. Zastrzyki z różnych źródeł - czy to obniżki podatków, czy stymulacja ze strony banku centralnego - podtrzymają wzrost, i może nawet obniżą czasowo stopę bezrobocia, ale nie będzie to bardzo wyraźna poprawa. Bo jedyny sposób na stworzenie pokaźnej liczby dobrze płatnych miejsc pracy, które nie wywędrują rychło za granicę, to inwestycje w infrastrukturę - drogi, mosty, tamy, szybkie koleje - na co się nie zanoszą z przyczyn politycznych. Opozycja nie zgodzi się na nic, co mogłoby wyglądać na sukces Obamy na rok przed wyborami.

Unię czeka ostre zaciskanie pasa. Czasem z własnej inicjatywy, jak w przypadku Londynu, a częściej pod presją partnerów, jak w przypadku Aten, Dublina, Lizbony czy Madrytu. Przykładem różnic w społecznym odbiorze bólu, jaki się z tym wiąże, są reakcje po dwóch stronach kanału La Manche. Podniesienie wieku emerytalnego z 60 do 62 lat wywołało we Francji falę masowych demonstracji, podczas gdy radykalne cięcia budżetu w Wielkiej Brytanii i podwyższenie wieku emerytalnego z 65 do 66 lat przyjęto flegmatycznie, i dopiero drakońskie podwyżki opłat za państwowe uczelnie wyprowadziły ludzi na ulice. Anglicy uważają, że Francuzi nie są w stanie zaakceptować wyrzeczeń, podczas gdy Francuzów zdumiewa brytyjska gotowość do przyjmowania odpowiedzialności za grzechy innych. Jak rozpoznać w kinie Anglika? Według francuskiego dowcipu jest to gość, który przeprasza, gdy nastąpisz mu na stopę.

Gospodarka Japonii odnotuje umiarkowany wzrost. Z bogatych demokracji tylko Australia i Kanada, zwłaszcza ta pierwsza, mogą patrzeć z optymizmem w przyszłość, bo żyją z eksportu surowców, których brakuje nowym potęgom. Na początku dekady gospodarka państw grupy G-6 (USA, Japonia, Niemcy, Wlk. Brytania, Francja i Włochy) była przeszło siedmiokrotnie większa (PKB - 20 bln dol.) niż gospodarka krajów BRIC (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny). - 2,8 bln. Dziś jest z grubsza trzykrotnie większa: 30 bln wobec 9 bln. Ten dystans będzie się szybko kurczyć.

Państwowy kapitalizm w Chinach odnosi sukcesy i nic nie wskazuje, aby w bliskiej perspektywie miało się to skończyć. Pekin najpierw odebrał Niemcom pozycję lidera światowego eksportu, a potem wyprzedził Japonię pod względem PKB. Z powodzeniem adaptuje nowe technologie, które Zachód podaje mu na tacy, i po ulgowych cenach. Warunkiem dostępu do rynku chińskiego stało się dla zachodnich firm udostępnienie Pekinowi detali technologicznych. Później przychodzi im konkurować z Chińczykami sprzedającymi niemal identyczny produkt po niższej cenie. W ten sposób w łeb bierze starannie kultywowana na Zachodzie wiara, że Chiny będą potrzebować dziesięcioleci, by nadrobić technologiczne zapóźnienia.

Motorem gospodarki Indii, w przeciwieństwie do Chin, jest głównie popyt wewnętrzny a nie eksport. Ostrożniejsza polityka banków uchroniła kraj od tarapatów, a dziś główne zagrożenie dla szybkiego wzrostu to fala korupcji, która ostatnio zahaczyła o najwyższe szczeble władzy. Brazylia ma dziś większe PKB niż łącznie reszta Ameryki Południowej, a na czoło listy odbiorców eksportu Brazylii, przed USA, wysunęły się Chiny. Brazylijczycy jak mało kto potrafią się cieszyć nowym dostatkiem, wydają na potęgę, więc niebezpieczeństwem dla nich są nadmierne zadłużenie i inflacja. Rosja zakłada, że w 2011 r. zostanie członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO). Chinom pomogło to przyciągnąć kapitał z zewnątrz. Moskwa liczy na podobne korzyści, ale wszystko będzie zależało od tego, czy i na ile zmienią się metody sterowania gospodarką, ingerencji służb specjalnych i rozmiary korupcji, która przeżarła Rosję. Na ostatniej liście Transparency International pod względem percepcji korupcji Rosja wylądowała na pozycji 154. wśród 178 krajów, w towarzystwie Papui Nowej Gwinei i Tadżykistanu.

W batalii o klimat przelotnie nie widać, ale mnożą się nowe technologie w zakresie alternatywnych źródeł energii. Europa zaczęła mniej mówić o tym, dlaczego trzeba klimat ratować, a więcej, jak można na tym zarobić. Poważnie podchodzą do kwestii klimatu Chiny i Indie, gdzie szybko rośnie liczebność klasy średniej, co przekłada się na zwiększony apetyt na energię.

Możliwe są oczywiście niespodzianki - bardziej niedobre niż dobre. Źródeł potencjalnych wstrząsów jest bez liku: terror, Korea Północna, Afganistan, Pakistan, Iran, awaria wielkiego rurociągu. Ale nawet zakładając, że żadna z min nie wybuchnie, i tak zapowiada się pogoda sztormowa. Zapiąć pasy - będzie huścić.

8. W razie potrzeby zapoznaj się raz jeszcze z prognozą w załączniku i odpowiedz premierowi na pytanie: Dla jakich krajów rok 2010 okazał się rokiem korzystnym?

- Portugali i Grecji.
- [Brazylii i Chin.](#)
- Irlandii i Hiszpanii.

Załącznik do pytania

Prognoza na 2011 rok

Prognoza na 2011 rok: Zapiąć pasy - będzie huścić.

Azja gna do przodu, zerkając z niepokojem na poturbowaną Amerykę. Europa ślamazarnie szuka recept na mnożące się fiskalne tarapaty. Kryzys strefy euro to największe dziś zagrożenie dla światowej gospodarki. Rok 2010 okazał się lepszy niż oczekiwano: globalny produkt wzrośnie o blisko 5 proc. Ale średnia nie mówi wszystkiego: dla Chin czy Brazylii 2010 był bardzo dobrym rokiem, dla Grecji czy Irlandii gorzej niż kiepskim. Już dawno priorytety głównych graczy i sposoby rozwiązywania problemów nie różniły się tak bardzo. To w przyszłym roku się nie zmieni. Jedni będą zaciskać pasa, inni będą go popuszczają. Jedni lękać się będą inflacji, inni deflacji.

Rok 2011 w USA będzie rokiem paraliżu i obstrukcji. Rozczarowanie sytuacją gospodarczą i frustracja - co piąty Amerykanin między 25 a 55 rokiem życia jest bez pracy - obudziły prawicowy populizm na dawno niewidzianą skalę. Niczego ważnego załatwić się nie da: szef opozycji w Senacie wyraźnie powiedział, że jego partii chodzi głównie o to, by dzisiejszy lokator Białego Domu wkrótce się stamtąd wyprowadził. Zastrzyki z różnych źródeł - czy to obniżki podatków, czy stymulacja ze strony banku centralnego - podtrzymają wzrost, i może nawet obniżą czasowo stopę bezrobocia, ale nie będzie to bardzo wyraźna poprawa. Bo jedyny sposób na stworzenie pokaźnej liczby dobrze płatnych miejsc pracy, które nie wywędrują rychło za granicę, to inwestycje w infrastrukturę - drogi, mosty, tamy, szybkie koleje - na co się nie zanoszą z przyczyn politycznych. Opozycja nie zgodzi się na nic, co mogłoby wyglądać na sukces Obamy na rok przed wyborami.

Unię czeka ostre zaciskanie pasa. Czasem z własnej inicjatywy, jak w przypadku Londynu, a częściej pod presją partnerów, jak w przypadku Aten, Dublina, Lizbony czy Madrytu. Przykładem różnic w społecznym odbiorze bólu, jaki się z tym wiąże, są reakcje po dwóch stronach kanału La Manche. Podniesienie wieku emerytalnego z 60 do 62 lat wywołało we Francji falę masowych demonstracji, podczas gdy radykalne cięcia budżetu w Wielkiej Brytanii i podwyższenie wieku emerytalnego z 65 do 66 lat przyjęto flegmatycznie, i dopiero drakońskie podwyżki opłat za państwowe uczelnie wyprowadziły ludzi na ulice. Anglicy uważają, że Francuzi nie są w stanie zaakceptować wyrzeczeń, podczas gdy Francuzów zdumiewa brytyjska gotowość do przyjmowania odpowiedzialności za grzechy innych. Jak rozpoznać w kinie Anglika? Według francuskiego dowcipu jest to gość, który przeprosza, gdy nastąpisz mu na stopę.

Gospodarka Japonii odnotuje umiarkowany wzrost. Z bogatych demokracji tylko Australia i Kanada, zwłaszcza ta pierwsza, mogą patrzeć z optymizmem w przyszłość, bo żyją z eksportu surowców, których brakuje nowym potęgom. Na początku dekady gospodarka państw grupy G-6 (USA, Japonia, Niemcy, Wlk. Brytania, Francja i Włochy) była przeszło siedmiokrotnie większa (PKB - 20 bln dol.) niż gospodarka krajów BRIC (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny). - 2,8 bln. Dziś jest z grubsza trzykrotnie większa: 30 bln wobec 9 bln. Ten dystans będzie się szybko kurczyć.

Państwowy kapitalizm w Chinach odnosi sukcesy i nic nie wskazuje, aby w bliskiej perspektywie miało się to skończyć. Pekin najpierw odebrał Niemcom pozycję lidera światowego eksportu, a potem wyprzedził Japonię pod względem PKB. Z powodzeniem adaptuje nowe technologie, które Zachód podaje mu na tacy, i po ulgowych cenach. Warunkiem dostępu do rynku chińskiego stało się dla zachodnich firm udostępnienie Pekinowi detali technologicznych. Później przychodzi im konkurować z Chińczykami sprzedającymi niemal identyczny produkt po niższej cenie. W ten sposób w łeb bierze starannie kultywowana na Zachodzie wiara, że Chiny będą potrzebować dziesięcioleci, by nadrobić technologiczne zapóźnienia.

Motorem gospodarki Indii, w przeciwieństwie do Chin, jest głównie popyt wewnętrzny a nie eksport. Ostrożniejsza polityka banków uchroniła kraj od tarapatów, a dziś główne zagrożenie dla szybkiego wzrostu to fala korupcji, która ostatnio zahaczyła o najwyższe szczeble władzy. Brazylia ma dziś większe PKB niż łącznie reszta Ameryki Południowej, a na czoło listy odbiorców eksportu Brazylii, przed USA, wysunęły się Chiny. Brazylijczycy jak mało kto potrafią się cieszyć nowym dostatkiem, wydają na potęgę, więc niebezpieczeństwem dla nich są nadmierne zadłużenie i inflacja. Rosja zakłada, że w 2011 r. zostanie członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO). Chinom pomogło to przyciągnąć kapitał z zewnątrz. Moskwa liczy na podobne korzyści, ale wszystko będzie zależać od tego, czy i na ile zmienią się metody sterowania gospodarką, ingerencji służb specjalnych i rozmiary korupcji, która przeżarła Rosję. Na ostatniej liście Transparency International pod względem percepcji korupcji Rosja wylądowała na pozycji 154. wśród 178 krajów, w towarzystwie Papui Nowej Gwinei i Tadżykistanu.

W batalii o klimat przełomu nie widać, ale mnożą się nowe technologie w zakresie alternatywnych źródeł energii. Europa zaczęła mniej mówić o tym, dlaczego trzeba klimat ratować, a więcej, jak można na tym zarobić. Poważnie podchodzą do kwestii klimatu Chiny i Indie, gdzie szybko rośnie liczebność klasy średniej, co przekłada się na zwiększony apetyt na energię. Możliwe są oczywiście niespodzianki - bardziej niedobre niż dobre. Źródeł potencjalnych wstrząsów jest bez liku: terror, Korea Północna, Afganistan, Pakistan, Iran, awaria wielkiego rurociągu. Ale nawet zakładając, że żadna z min nie wybuchnie, i tak zapowiada się pogoda sztormowa. Zapiąć pasy - będzie huśtać.

9. Na koniec zapoznaj się z nieco żartobliwą animacją w załączniku i odpowiedz, jakie zjawisko (w nieco wyolbrzymiony sposób) ukazuje owa animacja?

- Okres rozkwitu gospodarczego.
- [Kryzys finansowy.](#)
- Wzrost bezrobocia.
- Spadek kursu walut.

Załącznik do pytania

Wykres

Załącznik 9 – Baza pytań dot. modułu: Państwo, gospodarka

1. **Rozszerzanie własności prywatnej w gospodarce zaliczamy do funkcji państwa:**
  - A. **Alokacyjnej**
  - B. Stabilizacyjnej
  - C. Redystrybucyjnej
2. **Wspieranie konkurencji to ważne zadanie funkcji państwa:**
  - A. **Alokacyjnej**
  - B. Stabilizacyjnej
  - C. Redystrybucyjnej
3. **Do celów makroekonomicznych państwa możemy zaliczyć:**
  - A. Wspieranie przedsiębiorczości indywidualnej,
  - B. Pomoc w zakładaniu działalności
  - C. **Zmniejszenie wahań koniunkturalnych**
4. **Świadczenia w naturze często spotyka się w branży:**
  - A. **Ochrony zdrowia,**
  - B. Obronności
  - C. Sądownictwa
5. **Liberalizacja cen to:**
  - A. Działania rządu w zakresie wyznaczenia max. podatków wliczanych w cenę towarów,
  - B. Ułatwienia w kształtowaniu polityce cen przedsiębiorstw państwowych
  - C. **Brak ingerencji państwa w kształtowanie się cen przez rynek**
6. **Zmiana własności państwowej na prywatną określa się mianem:**
  - A. Nacjonalizacji
  - B. Reprywatyzacji
  - C. **Prywatyzacji**
7. **Podatki jako narzędzia polityki fiskalnej wpływają na:**
  - A. **Obniżeniu dochodów ludności i wydatków prywatnych na konsumpcję,**
  - B. Podwyższenie dochodów ludności i tym samym konsumpcji indywidualnej
  - C. Obniżeniu dochodów ludności i wzroście wydatków na inwestycje
8. **Zmiany w podaży pieniądza mają bezpośredni wpływ na:**
  - A. Zmianę stóp podatkowych
  - B. **Zmianę stóp procentowych**
  - C. Zmianę wydatków na konsumpcje prywatną
9. **System podatkowy jest jednym z instrumentów funkcji:**
  - A. Alokacyjnej
  - B. Stabilizacyjnej
  - C. **Redystrybucyjnej**
10. **Liberalizację gospodarki przeprowadza się w celu:**
  - A. **Zmniejszenia barier rozwoju przedsiębiorczości,**
  - B. Rozszerzania prawa na gospodarke
  - C. Wprowadzenia dodatkowych ceł by chronić krajowa produkcję
11. **Często spotykany w literaturze przedmiotu termin „fiskalizm” oznacza:**
  - A. **Politykę ustalania i egzekwowania dochodów budżetowych**
  - B. Politykę kontroli finansowej sprawowanej przez rząd
  - C. Politykę ustalania wysokości stóp podatkowych
12. **Pojęcie dobra prywatnego i publicznego związane jest z funkcją polityki fiskalnej:**
  - A. **Alokacyjnej**
  - B. Redystrybucyjnej
  - C. Stabilizacyjnej
13. **Deficyt budżetowy jest finansowany m.in. poprzez:**
  - A. **Emisje skarbowych papierów wartościowych nabywanych przez podmioty niebankowe (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa niefinansowe)**
  - B. Zaciąganie kredytu w banku centralnym bądź emitowanie papierów wartościowych przez ten bank
  - C. Pojawianie się na rynku coraz to większej liczby przedsiębiorstw prywatnych

14. Do podstawowych instrumentów służących finansowaniu deficytu budżetowego należą:
- A. **Bony skarbowe i obligacje skarbowe**
  - B. Akcje Skarbu Państwa
  - C. Opcje na akcje
15. Deficyt budżetowy to:
- A. **Nadwyżka wydatków nad dochodami danego budżetu**
  - B. Wielkość należności do zobowiązań
  - C. Wielkość udzielonych pożyczek podmiotom gospodarczym
16. Całkowita wielkość zadłużenia władz publicznych względem podmiotów krajowych i zagranicznych poza sektorem publicznym wyraża dług:
- A. Publiczny netto
  - B. **Publiczny brutto**
  - C. Publiczny krajowy
17. Dług publiczny to:
- A. Zobowiązania publiczne lub zobowiązania sektora finansów publicznych
  - B. **Całość zobowiązań władz publicznych tytułu zaciągniętych pożyczek**
  - C. Inaczej fundusze celowe
18. Kryterium zapadalności wyróżnia dług publiczny:
- A. **Krótko i długoterminowy**
  - B. Brutto i netto
  - C. Krajowy i zagraniczny
19. Odmianą podatku obrotowego przed rokiem 1989 był:
- A. Podatek wyrównawczy
  - B. **Podatek graniczny**
  - C. Cło
20. Podatek dochodowy od osób prawnych wprowadzono w życie w roku:
- A. 1989
  - B. 1991
  - C. **1992**
21. Podatek którego zadaniem było zahamowanie wzrostu płac w przedsiębiorstwach państwowych to:
- A. Podatek wyrównawczy,
  - B. Podatek od wynagrodzeń
  - C. **Tzw. „popiwiek”**
22. Cele pozafiskalne w wyniku wprowadzenia podatku PIT realizowano poprzez:
- A. Wysokie stawki podatku
  - B. **Progresywność skali**
  - C. Liniowy charakter podatku
23. Inflacyjno-geny charakter ma podatek:
- A. CIT
  - B. PIT
  - C. **VAT**
24. Obniżenie stopy rezerwy obowiązkowej:
- A. **Zwiększa płynność finansową banków komercyjnych,**
  - B. Pogarsza sytuację finansową banków komercyjnych,
  - C. Zwiększa popyt na pieniądź,
  - D. Powoduje wzrost stopy oprocentowania kredytów inwestycyjnych.
25. Operacje otwartego rynku to transakcje kupna i sprzedaży:
- A. Walut obcych na rynku walutowym
  - B. **Bonów skarbowych, obligacji na otwartym rynku**
  - C. Akcji na Giełdzie Papierów Wartościowych
  - D. obligacji gminy
26. Zwyżką kursu walutowego na rynku płynnych kursów walutowych nazywa się:
- A. **Aprecjacja**
  - B. Deprecjacja
  - C. Dewaluacja

- D. Rewaluacja
27. Upięknienie kursu złotego w Polsce nastąpiło w roku:
- A. 1995
  - B. 1998
  - C. 2000**
  - D. 2002
28. Bardzo istotnym czynnikiem bezpośrednio kształtującym kurs walutowy jest:
- A. Poziom deficytu budżetowego
  - B. Polityka pieniężna banku centralnego
  - C. Popyt i podaż na walutę obcą**
  - D. Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych
29. Indeks cen dóbr konsumpcyjnych to miara inflacji pod nazwą (skrót):
- A. PPI
  - B. CPI**
  - C. PKB
30. Instrumenty polityki pieniężnej wpływające na zmianę bazy monetarnej to:
- A. Stopa procentowa
  - B. Stopa rezerwy obowiązkowej
  - C. Operacje otwartego rynku**
  - D. Stopa lombardowa
31. Narzędzia polityki pieniężnej, których celem jest zmniejszanie inflacji w kraju, to:
- A. Obniżanie stopy rezerwy obowiązkowej i podwyższanie stopy redyskontowej
  - B. Podwyższanie stopy redyskontowej i podwyższenie stopy rezerwy obowiązkowej**
  - C. Obniżanie rezerw bankowych i skup papierów wartościowych na otwartym rynku
32. Jeśli średni wzrost poziomu cen kształtuje się powyżej 50% miesięcznie to jest to inflacja:
- A. Galopująca
  - B. Pełzająca
  - C. Krocząca
  - D. Hiperinflacja**
33. Stopa rezerwy obowiązkowej w roku 2009-2010 wynosiła:
- A. 5%
  - B. 6,5%
  - C. 2%
  - D. 3%**
34. Jeśli bank centralny podnosi poziom stóp procentowych, oznacza to że:
- A. Akcja kredytowa banków jest nadmierne zwiększona i podniesienie stóp procentowych ma powstrzymać nadmierną kreację kredytu bankowego**
  - B. Banki komercyjne potrzebują kredytu z banku centralnego bo ich płynność finansowa została chwilowo zachwiana
  - C. Rezerwy w bankach komercyjnych są na bardzo niskim poziomie.
35. Bezpośrednim skutkiem deficytu w bilansie płatniczym jest:
- A. Spadek kursu waluty krajowej**
  - B. Wzrost kursu waluty krajowej
  - C. Brak jakichkolwiek zmian w kursie waluty krajowej
36. Jeśli inflacja w skali roku kształtuje się na poziomie 7%, to jest to inflacja:
- A. Hiperinflacja
  - B. Galopująca
  - C. Krocząca**
  - D. Pełzająca
37. Do przyczyn inflacji kosztowej zalicza się:
- A. Wzrost cen ropy naftowej na świecie**
  - B. Spadek popytu globalnego w gospodarce
  - C. Wzrost deficytu budżetowego
  - D. Spadek długu publicznego

38. Największy udział w systemie wag stosowanych do obliczenia wskaźnika CPI w 2010 roku, stanowiły:
- A. Wydatki na rekreację i kulturę
  - B. Wydatki na transport
  - C. Wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe**
  - D. Wydatki na utrzymanie mieszkania.
39. Operacje otwartego rynku stosowane są pomiędzy:
- A. Bankiem centralnym i przedsiębiorstwami
  - B. Bankiem centralnym i bankami komercyjnymi**
  - C. Bankiem komercyjnym i podmiotami w gospodarce
  - D. Rządem a bankiem centralnym
40. Do ogólnych przyczyn inflacji w gospodarce zaliczyć możemy:
- A. Wysoki wzrost wynagrodzeń w gospodarce, znaczny wzrost cen surowców energetycznych**
  - B. Spadek wynagrodzeń i problemy finansowe państwa
  - C. Problemy finansowe przedsiębiorstw, spadek wpływów podatkowych do budżetu państwa
  - D. Wzrost stopy bezrobocia i zwiększone wydatki budżetowe
41. W sytuacji zachwiania bieżącej płynności finansowej bank komercyjny:
- A. Może samodzielnie podnieść stopę oprocentowania kredytów bankowych by uzyskać większy dochód
  - B. Może zaciągnąć kredyt w banku centralnym np. kredyt refinansowy**
  - C. Może przesunąć terminy wypłat kapitałów z lokat i ich odsetek depozytariuszom
42. Transakcje eksportu i importu w bialskim płatniczym kraju zawiera:
- A. Bilans obrotów kapitałowych
  - B. Bilans obrotów bieżących**
  - C. Bilans obrotów finansowych
43. Stopa rezerwy obowiązkowej:
- A. To instrument polityki pieniężnej wpływający na zmianę mnożnika kreacji pieniądza,**
  - B. To instrument powodujący zmianę bazy monetarnej,
  - C. Jest taka sama jak stopa rezerwy gotówkowej banków komercyjnych.